

SEANCE
DU MARDI 11 MAI 1976

SOMMAIRE :

EXCUSES :

Absences motivées, p. 3482.

MESSAGE :

Sénat :

Adoption de projets de loi, p. 3482.

RAPPORTS :

Dépôt, p. 3483.

PROPOSITION DE LOI :

Impression et distribution :

Le bureau a autorisé l'impression d'une proposition de loi, p. 3483.

INTERPELLATIONS (Discussion) :

1. De M. Tobback à M. le Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises sur « l'état d'esprit inadmissible que certains responsables de l'armée entretiennent vis-à-vis des activités syndicales légalement autorisées et sur les pratiques illicites qui sont mises en œuvre en vue d'entraver la « syndicalisation » des militaires et qui sont encore accentuées en raison de l'absence de tout statut syndical du personnel militaire ».

1° Discussion. — *Orateurs :* M. Tobback, Mme Pétry, M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises, p. 3483.

2° Dépôt d'ordres du jour, p. 3487.

2. a) De M. Van Geyt à M. le Premier Ministre, à M. le Ministre des Affaires économiques et à M. le Ministre de l'Emploi et du Travail, des Affaires wallonnes et de l'Aménagement du Territoire et du Logement sur « les mesures que le gouvernement devrait prendre dans l'immédiat en vue de faire face à la grave menace que constituent pour l'emploi les accords amorcés entre les trusts sidérurgiques européens et belges ».

b) De M. Helguers à M. le Ministre des Affaires économiques, à M. le Ministre de l'Emploi et du Travail, des Affaires wallonnes et de l'Aménagement du Territoire et du Logement, à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale, adjoint au Ministre des Affaires wallonnes, et à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale et à l'Aménagement du Territoire et au Logement, adjoint au Ministre des Affaires flamandes, sur « les perspectives d'emploi dans la sidérurgie wallonne et les mesures envisagées par le gouvernement par suite de la restructuration annoncée au niveau international ».

- c) De M. Mathot à M. le Premier Ministre, à M. le Ministre des Affaires économiques et à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale, adjoint au Ministre des Affaires wallonnes, sur « les inquiétudes qui se manifestent quant à

Ann. parl. Chambre — Session ordinaire 1975-1976
Parlem. Hand. Kamer — Gewone zitting 1975-1976

VERGADERING
VAN DINSDAG 11 MEI 1976

INHOUDSOPGAVE :

VERONTSCHULDIGD :

Gemotiveerde afwezigheden, blz. 3482.

BOODSCHAP :

Senaat :

Aanneming van wetsontwerpen, blz. 3482.

VERSLAGEN :

Indiening, blz. 3483.

WETSVOORSTELLEN :

Drukken en ronddelen :

Het bureau heeft het drukken toegelaten van een wetsvoorstel, blz. 3483.

INTERPELLATIES (Bespreking) :

1. Van de heer Tobback tot de heer Minister van Landsverdediging en van Brusselse Aangelegenheden over « de onaanvaardbare mentaliteit die door sommige legerverantwoordelijken wordt aangekweekt ten overstaan van de wettelijk toegestane syndikale activiteiten en de ongeoorloofde praktijken die worden aangevend om de syndikalisatie van de militairen te verhinderen, en die nog in de hand worden gewerkt door het uitblijven van een syndikaal statuut voor de militairen ».

1° Bespreking. — *Sprekers :* de heer Tobback, Mevr. Pétry, de heer Vanden Boeynants, Minister van Landsverdediging en van Brusselse Aangelegenheden, blz. 3483.

2° Indiening van moties, blz. 3487.

2. a) Van de heer Van Geyt tot de heer Eerste Minister, tot de heer Minister van Economische Zaken en tot de heer Minister van Tewerkstelling en Arbeid, van Waalse Aangelegenheden en van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over « de door de regering onmiddellijk te nemen maatregelen, om het hoofd te bieden aan de zeer ernstige bedreiging die de pas bekendgemaakte overeenkomsten van de Europese en Belgische staal-trusts inhouden voor de tewerkstelling in het land ».

b) Van de heer Helguers tot de heer Minister van Economische Zaken, tot de heer Minister van Tewerkstelling en Arbeid, van Waalse Aangelegenheden en van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie, toegevoegd aan de Minister van Waalse Aangelegenheden en tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, over « de vooruitzichten inzake werkgelegenheid in de Waalse ijzer- en staal-industrie en over de maatregelen die de regering overweegt ingevolge de herstructurering die op internationaal niveau is aangekondigd ».

- c) Van de heer Mathot tot de heer Eerste Minister, tot de heer Minister van Economische Zaken en tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie, toegevoegd aan de Minister van Waalse Aangelegenheden, over « de bezorgdheid die de toe-

l'évolution du secteur sidérurgique en Belgique et ses conséquences en matière d'emploi, plus particulièrement en Wallonie ».

1° Discussion. — *Orateurs* : MM. Van Geyt, Helguers, Mathot, M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques, p. 3488.

2° Dépôt d'ordres du jour, p. 3500.

3. De M. Diegenant à Mme le Ministre de la Culture néerlandaise et des Affaires flamandes et à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale et à l'Aménagement du Territoire et au Logement, adjoint au Ministre des Affaires flamandes, sur « la politique du logement en Flandre ».

Discussion. — *Orateurs* : MM. Diegenant, De Beul, M. Dhoore, Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale et à l'Aménagement du Territoire et au Logement, adjoint au Ministre des Affaires flamandes, p. 3500.

4. De M. Valkeniers à M. le Ministre de la Justice et à M. le Ministre de la Santé publique et de la Famille sur :

« a) les infractions aux règles minimales en matière de traitement des détenus ou des personnes internées, telles qu'elles ont été fixées par le premier congrès des Nations Unies, en 1955, à Genève et revues par les résolutions du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe, en date du 19 janvier 1973;

» b) les améliorations nécessaires qui doivent être apportées à la loi de défense sociale ».

1° Discussion. — *Orateurs* : M. Valkeniers, M. Vanderpoorten, Ministre de la Justice, p. 3507.

2° Dépôt d'ordres du jour, p. 3514.

QUESTIONS :

Questions et réponses écrites (Rgt. art. 71) :

Des questions ont été déposées sur le bureau par Mme Adriaensens, MM. Anciaux, Baert, Baudson, Bourgeois, Brimant, Burgeon, Coens, Damseaux, Dehousse, Mlle Devos, MM. De Wulf, Diegenant, Kuijpers, Laridon, Olaerts, Van Dessel, Van Hoorick, E. Vansteenkiste et L. Vansteenkiste, p. 3514.

stand van de ijzer- en staalindustrie in België wekt en over de gevolgen daarvan voor de werkgelegenheid, meer in het bijzonder in Wallonië ».

1° Bespreking. — *Sprekers* : de heren Van Geyt, Helguers, Mathot, de heer Knoop, Staatssecretaris, toegevoegd aan de Minister van Economische Zaken, blz. 3488.

2° Indiening van moties, blz. 3500.

3. Van de heer Diegenant tot Mevr. de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden en tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, over « het woonbeleid in Vlaanderen ».

Bespreking. — *Sprekers* : de heren Diegenant, De Beul, de heer Dhoore, Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, blz. 3500.

4. Van de heer Valkeniers tot de heer Minister van Justitie en tot de heer Minister van Volksgezondheid en van het Gezin over :

« a) de inbreuken op de minima-regels voor de behandeling van de gedetineerden, respectievelijk geïnterneerden, zoals deze vastgesteld werden door het Eerste Congres van de Verenigde Naties in 1955 te Genève en herzien door de resoluties van het Ministercomité van de Raad van Europa op 19 januari 1973;

» b) de noodzakelijke verbeteringen die dienen te worden aangebracht in de wet op het sociaal verweer ».

1° Bespreking. — *Sprekers* : de heer Valkeniers, de heer Vanderpoorten, Minister van Justitie, blz. 3507.

2° Indiening van moties, blz. 3514.

Vragen :

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 71) :

Vragen werden ter tafel gelegd door Mevr. Adriaensens, de heren Anciaux, Baert, Baudson, Bourgeois, Brimant, Burgeon, Coens, Damseaux, Dehousse, Mej. Devos, de heren De Wulf, Diegenant, Kuijpers, Laridon, Olaerts, Van Dessel, Van Hoorick, E. Vansteenkiste en L. Vansteenkiste, blz. 3514.

PRESIDENCE DE M. DEQUAE, PRESIDENT

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

La séance est ouverte à 14 h 15 m.

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER DEQUAE, VOORZITTER

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 15 m.

EXCUSES — VERONTSCHULDIGD

Pour aujourd'hui : M. Dehousse, empêché; M. Deruelles, deuil.
Pour mardi et mercredi : M. Defosset, empêché; M. Parisi, à l'étranger.

Pour la semaine : MM. Damseaux, Levecq, Parlement européen; M. Talbot, empêché.

Voor heden : de heer Dehousse, verhinderd; de heer Deruelles, rouw.
Voor dinsdag en woensdag : de heer Defosset, verhinderd; de heer Parisi, in het buitenland.

Voor de week : de heren Damseaux, Levecq, Europees Parlement; de heer Talbot, verhinderd.

BOODSCHAP — MESSAGE

Senaat — Sénat

De heer Voorzitter. — Bij brieven van 6 mei 1976 meldt de Senaat dat hij in vergadering van die datum heeft aangenomen :

1. het wetsontwerp houdende de begroting van Nationale Opvoeding — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1976;

2. het wetsontwerp houdende goedkeuring van de statuten van de Wereldorganisatie van Toerisme en van de Bijlage, opgemaakt te Mexico op 27 september 1970.

Par messages en date du 6 mai 1976, le Sénat fait connaître qu'il a adopté en séance de cette date :

1. le projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime français — pour l'année budgétaire 1976;

2. le projet de loi portant approbation des statuts de l'Organisation mondiale du Tourisme et de l'Annexe, faits à Mexico le 27 septembre 1970.

— Voor kennisgeving.
Pour information.

RAPPORTS — VERSLAGEN

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les rapports suivants ont été déposés :
Volgende verslagen werden ingediend :

a) au nom de la Commission de l'Emploi et du Travail :

— par M. Deneir, sur le projet de loi modifiant l'arrêté royal n° 34 du 20 juillet 1967 relatif à l'occupation de travailleurs de nationalité étrangère et la loi du 30 juin 1971 relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales;

a) namens de Commissie voor de Tewerkstelling en de Arbeid :

— door de heer Deneir, over het wetsontwerp tot wijziging van het koninklijk besluit n° 34 van 20 juli 1967 betreffende de tewerkstelling van werknemers van vreemde nationaliteit en van de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten;

b) au nom de la Commission de la Culture

— par Mlle Steyaert, sur le projet de loi autorisant l'Institut des services commune de la Radiodiffusion-Télévision belge à conclure sous la garantie de l'Etat un ou plusieurs emprunts à concurrence d'un montant total de 4 950 millions de francs;

b) namens de Commissie voor de Cultuur :

— door Mej. Steyaert, over het wetsontwerp waarbij het Instituut van de gemeenschappelijke diensten van de Belgische Radio en Televisie gemachtigd wordt om onder staatswaarborg een of meerdere leningen aan te gaan voor een totaal bedrag van 4 950 miljoen frank;

c) au nom de la Commission de la Prévoyance sociale :

— par M. Deneir, sur la proposition de loi instaurant un pécule de vacances en faveur des travailleurs invalides.

c) namens de Commissie voor de Sociale Voorzorg :

— door de heer Deneir, over het wetsvoorstel tot invoering van een vakantiegeld voor invalide werknemers.

— Pour information.
Voor kennisgeving.

WETSVOORSTEL — PROPOSITION DE LOI

Drukken en ronddelen — Impression et distribution

De heer Voorzitter. — Het bureau heeft het drukken toegelaten van een wetsvoorstel van de heer Monard, tot verhoging van onverantwoorde bedrijfsafsluitingen.

Le bureau a autorisé l'impression d'une proposition de loi de M. Monard, visant à empêcher les fermetures injustifiées d'entreprises.

INTERPELLATIE VAN DE HEER TOBBACK TOT DE HEER MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING EN VAN BRUSSELSE AANGELEGENHEDEN OVER « DE ONAANVAARDBARE MENTALITEIT DIE DOOR SOMMIGE LEGERVERANTWOORDELIJEN WORDT AANGEKWEKT TEN OVERSTAAN VAN DE WETTELIJK TOEGESTANE SYNDIKALE AKTIVITEITEN, EN DE ONGEWOONDE PRAKTIJKEN DIE WORDEN AANGEWEND OM DE SYNDIKALISATIE VAN DE MILITAIRES TE VERHINDEREN, EN DIE NOG IN DE HAND WORDEN GEWERKT DOOR HET UITBLIJVEN VAN EEN SYNDIKAAL STATUUT VOOR DE MILITAIRES »

Bespreking

INTERPELLATION DE M. TOBBACK A M. LE MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE ET DES AFFAIRES BRUXELLOISES SUR « L'ÉTAT D'ESPRIT INADMISSIBLE QUE CERTAINS RESPONSABLES DE L'ARMÉE ENTRETIENNENT VIS-A-VIS DES ACTIVITÉS SYNDICALES LÉGALEMENT AUTORISÉES ET SUR LES

PRATIQUES ILLICITES QUI SONT MISES EN ŒUVRE EN VUE D'ENTRAVER LA « SYNDICALISATION » DES MILITAIRES ET QUI SONT ENCORE ACCENTUÉES EN RAISON DE L'ABSENCE DE TOUT STATUT SYNDICAL DU PERSONNEL MILITAIRE »

Discussion

De heer Voorzitter. — Dames en Heren, aan de agenda is de interpellatie van de heer Tobback tot de heer Minister van Landsverdediging en van Brusselse Aangelegenheden over « de onaanvaardbare mentaliteit die door sommige legerverantwoordelijken wordt aangekweekt ten overstaan van de wettelijke toegestane syndikale activiteiten, en de ongeoorloofde praktijken die worden aangewend om de syndikalisatie van de militairen te verhinderen, en die nog in de hand worden gewerkt door het uitblijven van een syndikaal statuut voor de militairen ».

Mesdames, Messieurs, l'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Tobback à M. le Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises sur « l'état d'esprit inadmissible que certains responsables de l'armée entretiennent vis-à-vis des activités syndicales légalement autorisées et sur les pratiques illicites qui sont mises en œuvre en vue d'entraver la « syndicalisation » des militaires et qui sont encore accentuées en raison de l'absence de tout statut syndical du personnel militaire ».

De heer Tobback heeft het woord.

De heer Tobback (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, de wet van 14 januari 1975 kent bij artikel 16, § 1, aan de militairen van de actieve kaders van de land-, de lucht- en de zeemacht, het recht toe zich aan te sluiten, hetzij bij de erkende verenigingen van het militair personeel, hetzij bij de syndikale organisaties die als representatief erkend worden voor het overheidspersoneel.

Dat de toekenning van dit recht niet onverdeeld gunstig zou worden onthaald blijkt reeds uit de bespreking die op 23 oktober 1974 in deze Kamer aan het ontwerp werd gewijd.

De verslaggever, onze collega Tanghe, sprak in zijn inleiding over « Anderen... die niet zonder meer gelukkig zijn met deze nieuwigheden in het reglement ». Hijzelf leek niet bijster geestdriftig wanneer hij (in naam van zijn fractie?) zei « dat wij ons zullen neerleggen bij die innovatie, waarvan wij op dit moment nog niet weten waarheen de toepassing ervan ons kan leiden ».

De minister zelf had het over « ... toutes les réticences à vaincre dans la hiérarchie militaire même et dans les organisations militaires... ».

Wij wisten dus dat sommigen in de legerleiding nog steeds het reglement van 1815 — zowel naar de letter als naar de geest — een zeer bruikbaar instrument vonden.

De minister die belast is met de uitvoering van een voor sommige van zijn medewerkers blijkbaar nog steeds revolutionaire wet, staat dus voor geen gemakkelijke taak. Het is niet onze bedoeling hem te beladen met alle zonden van het anti-syndikalisme, noch zijn wil in twijfel te trekken om de wet toe te passen. Uw eigen woorden zouden dit trouwens tegenspreken. Ik citeer: « On a voulu la syndicalisation et on va l'avoir. Le gouvernement tient parole; il la propose. Je défends à cette tribune le projet de loi parce que je crois qu'il présente aussi des avantages. Le principal est à mes yeux l'intégration de l'armée dans la nation. L'intégration dans des organisations syndicales avec des travailleurs d'autres secteurs sera certainement bénéfique ».

Het is een inzicht dat volledig kadert in de socialistische opvatting die van de militairen volwaardige leden van het openbaar ambt wil maken. Zij komt tevens tegemoet aan onze bekommernis om door een grotere integratie van het leger in de Natie, de gevaren op te vangen van een steeds toenemende professionalisering van het Leger.

Dit alles veronderstelt echter dat de vakverenigingen in de schoot van het leger een normale activiteit kunnen ontplooiën die, inzake berichtgeving, vergaderingen, afgevaardigden en recrutering, overeenstemt met de handelswijze in de andere sectoren van het openbaar ambt. Dit is, door het uitblijven van een syndikaal statuut, tot op heden niet het geval.

De weerstanden vanwege de militaire hiërarchie, zoals verwacht, zijn er. Zij uitend zich onder allerlei vormen, waarover wij het dadelijk zullen hebben.

Het syndikaal statuut dat de syndikale activiteit, ook tegen deze weerstanden in, moet mogelijk maken en de syndikale militanten voor plagerijen moet beveiligen, is er niet. U mag deze interpellatie beschouwen als een poging om het ene te beteugelen en het andere te bespoedigen.

U onderneemt zeer weinig om de uitingen van ongenoegen in de hiërarchie binnen aanvaardbare perken te houden. Integendeel.

a) De Belgische Onderofficier van woensdag 31 april 1976, verheugt zich in ondubbelzinnige termen (bravo, minister Vanden Boeynants) over uw verklaring aan een journalist van *Gazet van Antwerpen* waarin u zich zou verzet hebben tegen een overdreven syndikalisering van het leger. Wellicht hebt u niet precies bedoeld wat deze organisatie u graag wil horen zeggen. Toch willen wij even de aandacht erop vestigen dat artikel 16 geen nuances legt inzake syndikalisering. Het kent het recht op syndikalisatie toe. Die is nog « overdreven » noch « gemachtigd ». Het zou ons dans ook verheugen van de heer Minister te vernemen wat hij als « overdreven » syndikalisatie beschouwt. Dergelijke verklaringen vanwege het hoogste gezag vormen uiteraard een aanmoediging voor diegenen die zich geroepen achten het leger voor de vakverenigingen te « redden ».

b) Het Franstalig mededelingsblad van de « Service de Renseignements des Forces Armées » (nummer van januari 1976) bevat een passus waarin te lezen staat: « On peut espérer que le pragmatisme et l'apolitisme fonciers de nos militaires de carrière nous épargneront les excès que d'autres armées ont connues ou craignent de connaître... Il faut se montrer vigilant face aux tentatives d'infiltration gauchiste dont les syndicats seront obligatoirement l'objet... ».

Ons land leeft sinds tientallen jaren in een systeem van sociaal overleg. De hoge graad van syndikalisatie heeft er in hoofdzaak toe bijgedragen dat de sociale evolutie zich zonder overdreven horten en stoten kon doorzetten. Wanneer men dan dergelijke laatdunkende nonsens hoort spuien in een door uw departement, en dus onder uw verantwoordelijkheid uitgegeven publicatie, kan men slechts beamen wat u tijdens de bespreking van de wet hebt gezegd, maar waaraan u blijkbaar te weinig doet: dit leger heeft hoogdringend behoefte aan integratie in de Natie.

Men moet er zich dan ook geenszins over verwonderen dat bepaalde korpsoversten zich geruggeleund voelen om de syndikalisatie (en bijgevolg de uitvoering van de wet) met alle middelen te dwarsbomen.

Wanneer in sommige eenheden de borden voor syndikale mededelingen systematisch op een hoogte van 2 m 50 worden aangebracht kan men dit nog rangschikken tussen de plagerijen of de uitingen van slecht humeur. Zij zijn onaantvaardbaar, maar zij behoren tot de kinderziektes die ongetwijfeld dienden doorgemaakt.

Wanneer — zoals gesteld in de vraag van 23 december 1975 van senator Vernimmen — aanplakbrieven of vlugschriften met syndikale stellingnamen worden verwijderd, op bevel van uw departement, komt men op het principiële vlak en volstaat het niet naar algemene en in casu toepasselijke principes te verwijzen, zoals u het in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden* van de Senaat hebt gedaan!

Wanneer men echter, zoals ons werd meegedeeld, de tuchtstraf en de schending van het briefgeheim gaat gebruiken als aktiemiddel tegen de vakverenigingen, dan lijkt ons de grens van het toelaatbare en van de te verwachten weerstand ruim overschreden. Ik wil erop wijzen, dat voor zover mij bekend, de aangeklaagde feiten zich tot één enkele eenheid beperken. Zij zijn echter van die aard dat zij een toetssteen vormen voor de verdere evolutie van de syndikale verhoudingen binnen het leger en voor de wil van de minister om de bepalingen van het nieuwe tuchtreglement te doen toepassen.

Eerst de feiten.

De heer Minister zal mij graag willen bevestigen of het met de werkelijkheid strookt dat in één van onze eenheden in Duitsland — waarover ik hem in mijn nota de nodige identificatie heb overgemaakt :

1) op 8 maart jongstleden, door de korpsoverste beslag werd gelegd op een zending persoonlijk geadresseerde en toegeplakte brieven die, uitgaande van een syndikale organisatie, aan de dienstplichtigen van het garnizoen waren gericht;

2) of in dezelfde eenheid, op 19 maart jl., om fair-play te zijn, voeg ik eraan toe dat ik dit u in de nota die ik u heb overhandigd nog niet heb signaleerd, omdat het feit mij later ter kennis werd gebracht, en dat ik bijgevolg vandaag van u geen duidelijk antwoord ter zake kan verwachten. Of in dezelfde eenheid, op 19 maart jl., aan een onderofficier twee dagen licht arrest werden opgelegd omdat hij op zijn privévoertuig, aan beide zijden — bezwarende omstandigheid — een affiche had aangebracht oproepende voor de A.B.V.V.-betoging van 13 maart te Brussel. Hierbij dient aangestipt dat dit voertuig in de woonwijk en niet in het kwartier was gestationeerd.

Indien deze feiten juist blijken te zijn, en ik zal graag de versie van de minister toetsen aan de inlichtingen in mijn bezit, rijzen hier voor ieder van ons een aantal vragen over het « hoever een korpsoverste te ver mag gaan » om de toepassing van een door het parlement aangenomen wet te dwarsbomen.

Op een aantal van die vragen kreeg ik graag een duidelijk antwoord, juist omdat dit duidelijk antwoord morgen wellicht praktijken, zoals

hierboven reeds aangehald, kan helpen voorkomen en dat is uiteindelijk mijn voornaamste bedoeling.

Artikel 4 van het nieuwe tuchtreglement laat mijns inziens geen ruimte voor interpretatie. Er staat letterlijk: « De militairen genieten dezelfde rechten als de Belgische burgers ».

Artikel 22 van de Grondwet, dat het briefgeheim waarborgt, is dus ook voor de militairen van toepassing. De verantwoordelijkheid van diegenen die zich een brief toeigenen, en van diegenen die het bestaan ervan bekendmaken — tenzij zij op bevel van hun meerderen hebben gehandeld — komt dus in het gedrang.

Graag kende ik de mening van de minister te zake.

Is de vermelding van de kenletters van een syndikaat op een briefomslag voldoende om aan subversieve activiteiten te doen denken en de hulp van de Veiligheid in te roepen?

Wat in het kader van dit betoog dient weerhouden is, dat een korpsoverste bereid is tot en met de meest elementaire vrijheden met de voeten te treden om de wet, waarvan de bepalingen hem niet bevallen te dwarsbomen en dat de minister, daarvan in kennis gesteld, niet met de grootste strengheid zou optreden, wat ondertussen nog niet bewezen is, en wat wij straks hopelijk van u zullen vernemen.

Het tweede voorbeeld is zo mogelijke nog tergender. In verband met de tuchtstraf valt de betrokken vakbond de regelmatigheid van de gevolgde tuchtprocedure aan. Daarvan werd u in kennis gesteld. Dit wat de vorm betreft. Wat onze aandacht gaande moet houden is de geestesgesteldheid die er aanleiding toe geeft dat de regimentspolitie — en ik vraag mij af met welke bevoegdheid trouwens — zoals blijkt uit een verslag dat door de adjudant hoofd R.P. wordt ondertekend, op een dinsdag voormiddag om 11 u. 30 — wanneer ze naar mijn mening andere taken te vervullen heeft — controle gaat uitvoeren op privé-voertuigen in de woonwijk van de Belgische militairen.

Welk recht op privacy, waarover wij het dikwijls hebben, heeft dan nog een Belgische familie in Duitsland? Gaat men nog steeds uit van de mening dat de kolonel de vader van het regiment is? Heeft mijn echtgenote, wanneer ik beroepsmilitair ben, niet het recht er een politieke mening op na te houden en deze te afficheren ook op onze wagen, in onze woonwijk, zonder dat dit door de R.P. wordt gecontroleerd?

We komen hier tot de kern van het probleem, Mijnheer de Minister. Sommigen in het leger willen blijkbaar ten allen prijze een voorbijgetreefd en in onze ogen hatelijk paternalistisch systeem bewaren. Zij achten dit bedreigd door een volwassen syndikalisme dat gecoördineerd wordt in organisaties waarvan de verantwoordelijken niet hun « ondergeschikten » zijn, de term waartegen de heer Mattheyssens zich ten tijde van de stemming van het tuchtreglement heeft verzet, of ten minste een amendement hierop heeft ingediend.

Zolang u de uitoefening van de syndikale rechten niet zult vastleggen in een ondubbelzinnige wettekst, zullen de incidenten blijven voortduren en zal men sommigen hoe langer hoe drierster zien optreden.

U hebt bij herhaling uw wil te kennen gegeven het militair syndikaal statuut ter goedkeuring aan het parlement voor te leggen. U hebt dit gezegd bij de bespreking van het ontwerp zelf, in verband met een amendement ingediend door de heer Mattheyssens. U hebt dit herhaald in uw antwoord op de vraag van senator Vernimmen.

Het ontwerp laat echter op zich wachten. Wij kenden daarvan graag de redenen.

Ondertussen vraag ik u zeer concreet :

1° maatregelen te nemen opdat men zich in officiële publicaties zou onthouden van stellingnamen inzake de syndikalisatie;

2° de grove onregelmatigheden streng te beteugelen en de onrechtvaardigheden die eruit voortvloeien (tuchtstraffen e.d.) ongedaan te maken;

3° een einde te stellen aan de plagerijen waarvan syndikale militairen het slachtoffer zijn.

Of wij het willen of niet, de syndikalisatie van de militairen, zoals u het zelf hebt gezegd, komt er.

Wij hebben ze allemaal gewild, vermits er over het principe quasi eenparigheid was in deze Kamer. De enen hebben er zich bij neergelegd, de anderen vonden het ontwerp niet vergaand genoeg.

Wij twijfelen niet aan de loyaliteit van de verklaringen die u destijds hebt afgelegd.

Wij geven ons ook rekenschap van de weerstanden die dienen overwonnen.

Het behoort echter niet toe aan bepaalde leden van de legerhiërarchie om de wil van de wetgever te dwarsbomen.

Vermits men hen dat blijkbaar in hun opleiding niet voldoende heeft ingeprint is het de — wellicht niet benijdenswaardige taak van de Minister van Landsverdediging, hun dat duidelijk te maken. (*Applaus bij de leden van de B.S.P.-P.S.B.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Pétry.

Mme Pétry (*à la tribune*). — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, chers collègues, comme vous, j'ai écouté attentivement l'interpellation de notre collègue M. Tobback et je désire joindre à son dossier, Monsieur le Ministre, un élément qui semble rencontrer exactement le problème qu'il soulève ainsi que votre souci, qu'il ne met d'ailleurs pas en cause, d'essayer de vaincre toutes les résistances auxquelles il vient de faire allusion. En effet, je crois qu'un certain document en ma possession prouve que si dans cette fameuse hiérarchie certains ont très peur d'une certaine syndicalisation, ils entretiennent néanmoins leur syndicalisation, d'une certaine manière et de façon concrète.

Permettez-moi de lire ce tract qui émane de l'armée et qui est envoyé par des officiers dont la signature figure en dessous de celui-ci. Je tiens à rappeler encore une fois que je verse cette déclaration au dossier ouvert par l'interpellation de M. Tobback. Ce tract est intitulé NATO-BROC et dit ceci : « Cher ami officier, ne renonce jamais à ta fonction d'officier, celle d'une élite au service de la Nation. C'est à ce titre que nous t'adressons un pressant appel. L'armée, soutien de nos institutions, est la cible des objecteurs contestataires et autres crypto-révolutionnaires qui aspirent à l'aventure dans laquelle, n'ayant rien à perdre, ils ont tout à gagner. Il est temps de réagir, de nous regrouper, de montrer par l'exemple des cadres que c'est à l'ensemble des citoyens sans exception qu'il appartient de défendre un pays qui veut exister. Notre groupement s'adresse à tout officier, aux jeunes, à notre avenir, aux anciens — forts de leur expérience — aux officiers provenant de l'active, à nos instructeurs.

» L'appellation « NATO-BROC » (North Atlantic Treaty Organisation - Brabant Reserve Officers Club) témoigne du désir d'élargir le cadre traditionnel des cercles à celui de l'Europe, de notre Occident.

» Nous désirons défendre notre statut d'officiers de réserve et l'efficacité de notre armée dans le cadre de l'UNOR et l'AKOB — je vous avouerai que j'ignore ce que signifie ce dernier sigle.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — J'en ignore également la signification.

Mme Pétry. — Mais j'espérais bien vous en informer, Monsieur le Ministre, peut-être allons-nous rechercher ensemble cette signification. Le tract poursuit : « Notre club te propose un nombre raisonnable d'activités visant, d'une part, à nouer des liens de camaraderie et, d'autre part, à maintenir la valeur opérationnelle sans perturber ton cadre familial et professionnel : information sur les camps, manœuvres, rappels divers par notre bulletin d'information bimestriel y compris les conférences militaires, entraînement des volontaires pour la compétition nationale des officiers de réserve, participation en famille, si possible aux marches et marches d'orientation de l'ADEPS — notre groupement en organisera deux au sein de l'ADEPS, séance mensuelle de tir, réunions de contact tous les deux mois. Ami officier, soutiens notre action à travers celle de l'UNOR et de la CIOR soit en versant la cotisation de 180 francs à... soit en l'acceptant ».

Monsieur le Ministre, je crois que ceci rencontre exactement le point de vue de M. Tobback. Ce tract est incontestablement adressé aux officiers de réserve, semble-t-il, et même à ceux de l'active. L'organisation couvre, selon le tract, la région du Brabant. Je voudrais vous demander premièrement, si vous la connaissez, deuxièmement, si elle couvre d'autres provinces, troisièmement, s'il y a une sélection politique dans le recrutement — bien que le contenu du tract : « défendre notre Occident » « NATO »... — me semble déjà orienter, lesquels sont éventuellement acceptés ou non acceptables.

Etes-vous au courant, Monsieur le Ministre ? De toute façon, votre administration doit l'être, puisqu'elle assure l'expédition de ce tract. J'en ai la preuve.

L'association, je vous l'ai dit, paraît être ouverte aux officiers d'active. Il y est question de séances mensuelles de tir. Je me demande où ils vont chercher les armes; peut-être pouvez-vous me le dire.

Mais je veux surtout vous demander si vous approuvez cette façon de faire et si vraiment vous estimez normal que soit organisé avec l'appui de l'armée un groupe que personnellement — on peut ne pas partager mon avis — j'appellerais d'extrême-droite puisqu'il exclut de ses effectifs aussi clairement les membres de tout mouvement qu'il appelle « crypto-révolutionnaire » et dans lesquels vraisemblablement il inclut la syndicalisation.

C'est pourquoi j'aimerais savoir, Monsieur le Ministre, si vous cautionnez ces tracts.

Je pense comme notre collègue M. Tobback que nul groupe n'a le droit d'aller au-delà de la volonté légitime du législateur.

Mon intervention a donc pour but de vous demander si vous êtes au courant de cette activité et, dans le cas où vous ne le seriez pas, si vous la cautionnez. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. le Ministre de la Défense nationale.

De heer Vanden Boeynants, Minister van Landsverdediging en van Brusselse Aangelegenheden (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik heb zeer aandachtig geluisterd naar de interpellatie van collega Tobback. Deze interpellatie is op een zeer gematigde toon naar voren gebracht, bijgevolg stel ik er prijs op zeer openhartig te antwoorden.

Vooreerst wil ik doen opmerken dat het onjuist is te beweren dat de militairen zich mogen aansluiten bij een vakbond van hun keuze. Inderdaad, artikel 16 van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement beperkt deze aansluitingsmogelijkheid :

— hetzij tot de erkende verenigingen van het militair personeel;

— hetzij tot de syndicale organisaties die als representatief erkend worden voor het overheidspersoneel.

Dit is een preciserend waarmee de heer Tobback zeker en vast zal akkoord gaan.

Nu kom ik tot de kern van de zaak. Het is juist dat ikzelf heb gezegd, toen de wet werd gestemd en ook nadien, dat wij zekere moeilijkheden zouden kennen om de bestaande mentaliteit te wijzigen en een zeker aantal gewoonten te veranderen.

Vandaag durf ik evenwel met klem verklaren dat in de leidende kringen van het leger de mentaliteit wel is geëvolueerd. In elk geval kan er geen sprake zijn van het recht — ik durf zelfs zeggen de wil — de wetteksten te dwarsbomen.

Een wet is gestemd door het parlement. Deze wet moet worden toegepast en ik kan de heer Tobback meedelen dat dit zal gebeuren. De bewering dat dit niet het geval zou zijn wordt weerlegd door de feiten zelf, daar het op het ogenblik algemeen bekend is dat er militairen, officieren inbegrepen, aangesloten zijn bij de erkende militaire verenigingen en ook bij de syndicale organisaties die als representatief erkend worden voor het overheidspersoneel.

Daar de leidende kringen behoren tot verschillende syndicaten is het bijgevolg duidelijk dat er van een eensgezinde vooringomenheid tegenover een of ander syndicaat geen sprake kan zijn.

In afwachting dat het wetsontwerp over het syndicaat statuut van het militair personeel — dat thans besproken wordt in de Ministerraad — van kracht wordt, werden er voorlopige richtlijnen uitgevaardigd die de goedkeuring kregen van de syndicale organisaties.

Deze richtlijnen werden uitgevaardigd met de goedkeuring van de syndicale organisaties waarmee ik een zeker aantal keren heb vergaderd. Samen hebben wij deze tekst tot stand gebracht.

In deze richtlijnen staat op ondubbelzinnige wijze dat de toestemming tot het aanplakken van syndicale publicaties geweigerd kan worden in een zeker aantal gevallen, die wij duidelijk hebben gesteld — en ik herhaal het nogmaals — samen met de syndicale organisaties.

Je profite de l'occasion pour déclarer qu'en règle générale les organisations syndicales se tiennent strictement à ces dispositions et je puis vous dire que, jusqu'à présent, elles ont, à de rares exceptions près, respecté les accords. En outre, les relations que nous entretenons avec les organisations syndicales peuvent être qualifiées d'exemplaires.

Il y a quinze jours à peine, j'ai été en rapport avec les organisations professionnelles et nous avons recherché un terrain d'entente visant l'application générale, dans toutes les unités, de mesures concernant la superficie à réserver à l'affichage, les endroits les plus propices à retenir pour l'apposition des affiches et les mesures de précaution à prendre pour qu'elles soient maintenues. Vous n'ignorez pas qu'il arrive que des affiches soient arrachées, non par le fait des autorités militaires mais bien par des membres de l'un ou l'autre syndicat.

Nous avons recherché ensemble les moyens de remédier à de telles situations et j'ai déclaré, lors de ces entretiens, que j'étais disposé à faire fabriquer, pour l'ensemble des unités du pays, des valves selon des dimensions à décider de commun accord et à prendre des dispositions en ce qui concerne les endroits convenant le mieux pour leur installation.

Je reconnais sincèrement qu'à aucun moment nous n'avons rencontré des manifestations de mauvaise volonté ou de l'opposition. M. Tobback a bien voulu le reconnaître au cours de son exposé et je l'en remercie. En ce qui concerne le ministre, sa bonne volonté ne peut non plus être mise en cause.

L'interpellateur a fait allusion à une phrase d'un article paru dans un bulletin d'information édité par les services de l'Etat-Major général.

Cher collègue, vous devez savoir qu'il est toujours dangereux d'extraire d'un texte une phrase ou un membre de phrase. A vous entendre, j'ai cru comprendre que ceux qui vous ont informé ne vous ont pas communiqué l'article complet car, si vous aviez eu l'occasion de le lire, vous ne l'auriez pas présenté sous cette forme.

J'ai ce document sous les yeux et j'en donnerai lecture.

Vous avez cité ce qui suit : « Il faut se montrer vigilant face aux tentatives d'infiltrations gauchistes ».

Le document incriminé est un texte d'information à diffusion restreinte qui, comme dans les armées de tous les pays du monde, traite de situations qui se présentent dans un certain nombre de nations.

Après avoir fait allusion à des incidents qui s'étaient produits dans certains pays, on conclut de la façon suivante : « La situation chez nous n'est certes pas alarmante et on peut espérer que le pragmatisme foncier de nos militaires de carrière nous épargnera les excès que d'autres armées ont connus ou craignent de connaître ».

Ici se trouve la partie de phrase présentant une différence fondamentale avec celle que vous avez citée. En effet, quand on lit la phrase : « il faut se montrer vigilant face aux tentatives d'infiltration gauchistes », il est clair que si cela avait été libellé de cette façon, cela signifierait que c'était l'autorité militaire qui doit se montrer vigilante. Ce n'est pas cela qui est dit, mais bien : « Il est du devoir des instances syndicales et de ceux qui les choisissent ou les élisent de se montrer vigilants face aux tentatives d'infiltration gauchistes dont les syndicats seront obligatoirement l'objet ».

Vous voyez que ce n'est pas du tout la même chose.

Mme Pétry. — C'est formidable.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Je peux vous dire que c'est la préoccupation des dirigeants syndicaux également, ils me l'ont dit, ils la partagent.

De heer Tobback. — En ze hebben geen militairen nodig om dat te leren !

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Il n'appartient par conséquent pas aux forces armées d'intervenir dans ce domaine. Ce n'est d'ailleurs pas non plus l'objet de la note. Il s'agit d'un bulletin d'information destiné à un certain nombre de membres des forces armées qui dit simplement que, constatant un fait, il est clair que les organisations syndicales devront se montrer vigilantes à cet égard.

Par conséquent, lorsqu'on reprend l'ensemble du texte, personnellement, ne vois pas ce qu'il comporte de dangereux, car, je le répète, il faut le situer dans son contexte.

Vous m'avez ensuite posé une question au sujet de ce qui s'est passé à Brakel. Je vais être très prudent dans ma réponse car il s'agit là actuellement d'une affaire judiciaire, et j'ai souhaité qu'il en soit ainsi afin que l'on fasse la clarté.

Y a-t-il oui ou non violation de la correspondance ? Il faudra qu'on en juge.

Je dois faire deux remarques à ce sujet. La première, c'est que la loi que vous avez votée et que nous avons votée à la quasi-unanimité exclut les miliciens des activités syndicales.

De heer Tobback. — Het is niet daarover dat het gaat. Als men nu de briefwisseling openmaakt, is het zonder belang dat het een milicien of een beroepsmilitair betreft.

De heer Vanden Boeynants, Minister van Landsverdediging en van Brusselse Aangelegenheden. — Men mag de zaken niet verwarren. Ik spreek mij niet uit over het feit of er al dan niet een schending is geweest. Indien er een schending is gebeurd, wees gerust, het gerecht zal optreden.

Nous devons être conscients du fait que les activités syndicales ne visent pas les miliciens. Nous avons tous été d'accord à ce sujet et je pense que toutes les organisations syndicales le reconnaîtront.

La deuxième remarque réside dans le fait que la franchise postale n'existe pas pour ces activités.

Je puis vous affirmer que je ne suis pas en mesure de vous dire s'il y a eu ou non violation de correspondance. Cette affaire est aux mains de la justice qui suivra son cours.

Je rappelle simplement à la Chambre, pour qu'il n'y ait pas de confusion, que, dans le texte que nous avons voté, les miliciens sont exclus des activités syndicales, ce qui me paraît aller de soi, et qu'en second lieu aucune franchise postale n'est prévue pour ces activités.

J'avoue ne pas être au courant du deuxième fait que vous avez signalé et je vais faire les vérifications nécessaires. S'il y a eu un abus il sera réprimé, cela ne fait pas l'ombre d'un doute et je ne manquerai pas de vous informer de ce qui s'est passé exactement. Vous savez qu'il faut toujours vérifier les événements qui vous sont rapportés ; c'est vrai pour vous et ce l'est pour moi. Je dois parfois être circonspect à l'égard des rapports que je reçois et, croyez-moi, je le suis comme un ministre doit l'être. Je reviendrai encore sur ce sujet dans ma conclusion.

En ce qui concerne l'intervention de Mme Pétry que j'ai écoutée très attentivement, j'avoue ne rien trouver de subversif dans les termes qui ont été employés. Tout ce que je puis vous dire c'est que NATO-BROC ne dépend pas de la Défense nationale. C'est une organisation d'officiers de réserve. Comment pourrais-je interdire à des officiers de réserve de promouvoir un certain nombre d'activités et même de prévoir des marches en famille ? Cela fait partie de l'égalité des sexes.

Mme Pétry. — Même, Monsieur le Ministre, si ces tracts sont envoyés dans des enveloppes officielles ?

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Je vais vérifier si l'Administration de la Défense nationale assure cette expédition, mais je voudrais que vous fassiez bien la différence entre officier de réserve et officier d'active. Si la lettre émanait d'officiers de l'active en fonction, je trouverais cela maladroit. Mais je serai étonné qu'il en soit ainsi.

Mme Pétry. — Mais elle est adressée aux officiers de l'active.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Mais je ne peux pas empêcher M. Poswick, qui est officier de réserve, ou M. De Vlies, qui est dans le même cas, d'adresser des lettres à des officiers de l'active pour les inviter à participer à des activités.

Mme Pétry. — Quand l'extrémisme vient de droite vous n'avez rien à dire mais quand il vient de gauche vous trouvez que cela ne va pas. C'est là le fond du problème.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Je suis, Madame, au-dessus de ce reproche et je crois en avoir donné suffisamment la preuve depuis quatre ans que je suis à la Défense nationale. Permettez-moi de vous dire, avec toute la courtoisie voulue, que ce reproche ne me touche pas parce qu'il est exagéré et injuste.

Je vais contrôler s'il y a eu, en cette matière, un abus dans la franchise postale, auquel cas je prendrais les mesures nécessaires.

Mme Pétry. — Vous n'avez pas répondu à ma question : étiez-vous au courant ?

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Je n'étais pas au courant de cette lettre.

Mme Pétry. — C'est un tract, Monsieur le Ministre.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Et si j'avais été au courant, je ne vois pas en quoi j'aurais pu intervenir. Je ne vois pas comment je pourrais empêcher un groupement d'officiers de réserve, qui ne dépend pas de moi, d'envoyer des lettres privées à un certain nombre de personnes...

M. Van Geyt. — Que vous patronnez à votre manière, y compris dans certains plans gouvernementaux.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Je crois sincèrement, Monsieur Van Geyt, qu'il vaut mieux que vous n'interveniez pas dans ce débat...

M. Van Geyt. — Autant que n'importe qui dans cette Chambre, Monsieur le Ministre.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Sinon vous allez m'obliger à citer devant la Chambre des textes de tracts émanant de votre parti, qui sont distribués à la porte des casernes, qui sont envoyés aux militaires et qui ont un tout autre style, un style provocateur, qui, parfois, pourrait s'apparenter à des invitations à adopter des attitudes peu recommandables.

M. Van Geyt. — Il est vrai que nous ne soutenons pas l'Union des Officiers de réserve.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Laissez-moi vous dire que si nous ne réagissons pas davantage, c'est d'abord parce que nous sommes en démocratie ; en second lieu, parce que nous avons confiance en ceux auxquels nous nous adressons et que je ne veux certainement pas faire des martyrs.

Vraiment, croyez-moi, dans ce débat-là, il vaut mieux que vous n'interveniez pas.

M. Van Geyt. — Je n'ai aucune intention de suivre vos injonctions dans ce domaine, Monsieur le Ministre.

M. Vanden Boeynants, Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises. — Je termine en disant à M. Tobback que, d'abord, je comprends son souci de suivre de très près l'évolution de l'introduction du syndicalisme à l'armée, que par conséquent son interpellation me paraît fondée. Je crois y avoir répondu en précisant une fois de plus que, tout en éprouvant un certain nombre de craintes, j'ai présenté ce projet de loi, j'ai demandé au parlement de le voter, maintenant je le fais appliquer loyalement, correctement, comme il doit l'être. J'ajoute que, depuis de nombreux mois, j'ai régulièrement des contacts avec les dirigeants syndicaux et que, en ce qui concerne les syndicats reconnus, spécifiés dans la loi, j'ai tous mes apaisements quant à la façon dont le syndicalisme sera appliqué à l'armée car la volonté des intéressés c'est d'y assurer une plus large démocratisation — ce sur quoi nous sommes d'accord — une évolution de la mentalité comme on la rencontre dans un certain nombre de milieux — sur laquelle nous sommes d'accord également — et une meilleure défense des intérêts moraux et matériels des militaires de carrière. Ce sur quoi nous sommes d'accord aussi.

Par conséquent, chaque fois que M. Tobback désirera signaler des faits qui lui paraissent contraires à cette volonté, je lui répondrai volontiers mais je crois pouvoir lui donner aujourd'hui l'assurance que nous sommes sur la bonne voie. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer Tobback.

De heer Tobback (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik wens eerst en vooral te zeggen dat een aantal rechtzettingen die de minister hier naar voren heeft gebracht, tot de te verwachten dingen behoren.

In de eerste plaats, de vrije keuze van vakvereniging. Het is natuurlijk zo dat artikel 16 zegt dat slechts bepaalde syndicaten in aanmerking komen, en zoals hier toen tijdens de bespreking is gezegd, zijn er dat vijf of zes. De heer Mattheyssens zal natuurlijk niet akkoord gaan, maar voor wat mij betreft kan ik verzekeren dat ik de vrije keuze op die wijze verzekerd acht.

In de tweede plaats, bezit ik geen teksten die het kenmerk « beperkte verspreiding » dragen.

Zoals ik trouwens in mijn nota heb gezegd, stel ik de vraag of het juist is dat dit er zó in staat.

Ik stel echter vast, aan de hand van uw antwoord, Mijnheer de Minister, dat de bekommernis, die ik misschien slecht heb vertaald, toch voor 100 pct. verantwoord was.

Wat heb ik willen aanvechten? Ik heb het feit willen bestrijden dat sommigen in het leger blijkbaar nog niet rijp zijn voor een volwassen syndicalisme en dat men het dus nodig acht aan de korpsoversten en aan de verantwoordelijke legerleiding te gaan zeggen hoe zij zich moeten opstellen ten opzichte van het syndicalisme en welke vaderlijke raad zij aan de syndicalisten moeten geven.

Wij hebben uit een lange traditie ervaren — en ik meen het in alle oprechtheid te mogen zeggen — dat de christen-democratische zowel als de socialistische vakbeweging, een andere opvatting over het syndicalisme heeft en dat zij zich niet door oversten laten zeggen waar zij zich moeten voor hoeden en waar zij aandacht moeten aan schenken.

Het is hier, zoals voor een aantal andere punten, dat ik in verband met het paternalisme ben tussengekomen.

Wat Brakel betreft — vermits u toch de naam hebt genoemd — wil ik zeggen dat ik de naam van de eenheid niet uit een overweging van geheimhouding heb verzwegen, maar om aan te tonen dat het mij niet gaat om dit specifieke geval. Ik ben van mening dat wij dit van man tot man hadden kunnen regelen en dat de zaak op zichzelf niet noodzakelijkerwijze haar beslag moest krijgen langs de weg van een interpellatie.

Bij mijn weten gaat het — ik leg er de nadruk op, om één eenheid en één kolonel, en over het feit dat daar een aantal maatregelen werden genomen die men regelrecht kan bestempelen als « représailles » tegen diegene die zich durft bezondigen aan syndikaal militantschap.

Mijnheer de Minister, hetgeen ik vraag is uw houding ite bepalen, en te herhalen wat u hier heeft verklaard tijdens de bespreking van het Tuchtreglement, namelijk dat u artikel 16 wenst uitgevoerd te zien.

Uw conclusie bevalt mij, maar ik zou ze echter zeer duidelijk en praktisch iedere dag in feiten en in beslissingen willen zien omgezet. Voor het overige zou ik er nog willen aan toevoegen dat wij dit in een motie hebben verwerkt, die door leden van mijn fractie is ondertekend, en waarvan wij hopen dat u ze zal kunnen aanvaarden. Zij

bevat geen blaam, noch voor uw beleid noch voor de regering, maar zij bevat de bevestiging dat deze Kamer wenst dat de wet die zij heeft gestemd, loyaal zou worden toegepast. De motie drukt onder andere de wens uit dat in verband met de individuele gevallen die men zal vaststellen (en hier moet ik zeggen dat hetgeen ik heb gekregen als informatie het dubbel is van de brief die men u, Mijnheer de Minister, heeft gestuurd, over dat affiche incident op een privéwagen in een woonwijk in Brakel) dat u dan zou tussenkomen om te beletten dat plagerijen op het individuele vlak voor sommigen kwalijke gevolgen zouden hebben. (*Applaus bij de leden van de B.S.P.-P.S.B.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Pétry.

Mme Pétry. — Puis-je encore faire une brève intervention, Monsieur le Président?

M. le Président. — Normalement, seul l'interpellateur peut encore reprendre la parole après le ministre. Je vous autorise toutefois à faire une brève intervention de votre banc.

Mme Pétry. — Je vous remercie, Monsieur le Président.

Je désire simplement rappeler à M. le Ministre, qui en est sans doute conscient, qu'il n'a pas répondu à toutes mes questions. Je les lui poserai donc par écrit. Elles ne lui ont sans doute pas paru suffisamment intéressantes que pour faire l'objet d'une réponse dans le cadre d'une interpellation.

Il a ajouté que M. Tobback pouvait l'interpeller gentiment aussi souvent qu'il le désirait. J'en conclus donc qu'aux yeux du ministre, certains membres de cette Assemblée sont privilégiés.

Si je me suis permis de redemander la parole, Monsieur le Ministre, c'est aussi pour regretter les paroles que vous avez adressées à un de nos collègues, en l'occurrence M. Van Geyt, à qui vous avez dit qu'il était préférable qu'il s'abstienne d'intervenir dans ce débat. Tous les parlementaires ont les mêmes droits ici, Monsieur le Ministre, et je suis outrée par vos propos. Je vous remercie, Monsieur le Président, de m'avoir permis de le dire.

De heer Voorzitter. — Dames en Heren, tot besluit van deze interpellatie werden twee moties ingediend: de eerste, getekend door Mevr. Pétry en de heer Mangelschots, luidt als volgt:

« De Kamer,

» gehoord de interpellatie van de heer Tobback en het antwoord van de heer Minister van Landsverdediging,

» betreurt de incidenten die zich hebben voorgedaan in een in Duitsland gestationeerde eenheid waar syndicale afgevaardigden het slachtoffer werden van wat als represaillemaatregelen kan worden bestempeld;

» nodigt de Minister van Landsverdediging uit de nodige maatregelen te nemen om dergelijke praktijken, die de toepassing van de beschikkingen van het nieuwe tuchtreglement willen dwarsbomen, te beteugelen en voor de toekomst te voorkomen;

» nodigt de regering uit in de onmiddellijke toekomst het ontwerp van wet tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel, bij het parlement in te dienen, » en gaat over tot de orde van de dag ».

Mesdames, Messieurs, deux ordres du jour ont été déposés en conclusion de cette interpellation, le premier est signé par Mme Pétry et M. Mangelschots et est libellé comme suit:

« La Chambre,

» ayant entendu l'interpellation de M. Tobback et la réponse de M. le Ministre de la Défense nationale,

» regrette les incidents survenus dans une unité stationnée en Allemagne à l'occasion desquels des délégués syndicaux ont été victimes de ce que l'on peut qualifier comme des mesures de représailles;

» demande au Ministre de la Défense nationale de prendre les mesures nécessaires en vue de réprimer de telles pratiques, qui ont pour but de saboter les dispositions du nouveau règlement de discipline et d'en empêcher le renouvellement;

» demande au gouvernement de déposer au parlement dans les plus brefs délais le projet de loi réglant les relations entre les autorités et les organisations syndicales du personnel militaire. »

Le second est l'ordre du jour pur et simple, signé par MM. Poswick et De Vlies. Il est libellé comme suit:

« La Chambre,

» ayant entendu l'interpellation de M. Tobback à M. le Ministre de la Défense nationale et des Affaires bruxelloises sur « l'état d'esprit inadmissible que certains responsables de l'armée entretiennent vis-à-vis des activités syndicales légalement autorisées et sur les pratiques illicites

qui sont mises en œuvre en vue d'entraver la « syndicalisation » des militaires et qui sont encore accentuées en raison de l'absence de tout statut syndical du personnel militaire », ainsi que la réponse du ministre,

» passe à l'ordre du jour ».

De tweede motie is de eenvoudige motie getekend door de heren Poswick en De Vlies en luidt als volgt :

« De Kamer,

» gehoord de interpellatie van de heer Tobback tot de Minister van Landsverdediging en van Brusselse Aangelegenheden over « de onaanvaardbare mentaliteit die door sommige legerverantwoordelijken wordt aangekweekt ten overstaan van de wettelijk toegestane syndicale activiteiten, en de ongeoorloofde praktijken die worden aangewend om de syndikalisatie van de militairen te verhinderen, en die nog in de hand worden gewerkt door het uitblijven van een syndikaal statuut voor de militairen » alsmede het antwoord van de minister,

» gaat over tot de orde van de dag».

Er zal later over deze moties gestemd worden.

Il sera voté ultérieurement sur ces ordres du jour.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIES :

- A) VAN DE HEER VAN GEYT TOT DE HEER EERSTE MINISTER, TOT DE HEER MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN TOT DE HEER MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID, VAN WAAELSE AANGELEGHEDEHEDEN EN VAN RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING, OVER « DE DOOR DE REGERING ONMIDDELIJK TE NEMEN MAATREGELEN, OM HET HOOFD TE BIJEN AAN DE ZEER ERNSTIGE BEDREIGING DIE DE PAS BEKENDGEMAAKTE OVEREENKOMSTEN VAN DE EUROPESE EN BELGISCHE STAALTRUSTS INHOUDEN VOOR DE TEWERKSTELLING IN HET LAND »
- B) VAN DE HEER HELGUERS TOT DE HEER MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, TOT DE HEER MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID, VAN WAAELSE AANGELEGHEDEHEDEN EN VAN RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING, TOT DE HEER STAATSSECRETARIS VOOR STREEKECONOMIE, TOEGEVOEGD AAN DE HEER MINISTER VAN WAAELSE AANGELEGHEDEHEDEN EN TOT DE HEER STAATSSECRETARIS VOOR STREEKECONOMIE EN VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING, TOEGEVOEGD AAN DE MINISTER VAN VLAAMSE AANGELEGHEDEHEDEN, OVER « DE VOORUITZICHTEN INZAKE WERKGELEGENHEID IN DE WAAELSE IJZER- EN STAALINDUSTRIE EN OVER DE MAATREGELEN DIE DE REGERING OVERWEEGT INGEVOLGE DE HERSTRUCTURERING DIE OP INTERNATIONAAL NIVEAU IS AANGEKONDIGD »
- C) VAN DE HEER MATHOT TOT DE HEER EERSTE MINISTER, TOT DE HEER MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN TOT DE HEER STAATSSECRETARIS VOOR STREEKECONOMIE, TOEGEVOEGD AAN DE MINISTER VAN WAAELSE AANGELEGHEDEHEDEN, OVER « DE BEZORGHEID DIE DE TOESTAND VAN DE IJZER- EN STAALINDUSTRIE IN BELGIE WEKT EN OVER DE GEVOLGEN DAARVAN VOOR DE WERKGELEGENHEID, MEER IN HET BIJZONDER IN WALLONIE »

Bespreking

INTERPELLATIONS :

- A) DE M. VAN GEYT A M. LE PREMIER MINISTRE, A M. LE MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET A M. LE MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL, DES AFFAIRES WALLONNES ET DE L'AMENAGEMENT DU TERRITOIRE ET DU LOGEMENT, SUR « LES MESURES QUE LE GOUVERNEMENT DEVRAIT PRENDRE DANS L'IMMEDIAT EN VUE DE FAIRE FACE A LA GRAVE MENACE QUE CONSTITUENT POUR L'EMPLOI LES ACCORDS AMORCES ENTRE LES TRUSTS SIDERURGICQUES EUROPEENS ET BELGES »
- B) DE M. HELGUERS A M. LE MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES, A M. LE MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL, DES AFFAIRES WALLONNES ET DE L'AMENAGEMENT DU TERRITOIRE ET DU LOGEMENT, A M. LE SECRETAIRE D'ETAT A L'ECONOMIE REGIONALE, ADJOINT AU MINISTRE

DES AFFAIRES WALLONNES ET A M. LE SECRETAIRE D'ETAT A L'ECONOMIE REGIONALE ET A L'AMENAGEMENT DU TERRITOIRE ET AU LOGEMENT, ADJOINT AU MINISTRE DES AFFAIRES FLAMANDES SUR « LES PERSPECTIVES D'EMPLOI DANS LE SECTEUR DE LA SIDERURGIE WALLONNE ET LES MESURES ENVISAGEES PAR LE GOUVERNEMENT PAR SUITE DE LA RESTRUCTURATION ANNONCEE AU NIVEAU INTERNATIONAL »

- C) DE M. MATHOT A M. LE PREMIER MINISTRE, A M. LE MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET A M. LE SECRETAIRE D'ETAT A L'ECONOMIE REGIONALE, ADJOINT AU MINISTRE DES AFFAIRES WALLONNES, SUR « LES INQUIETUDES QUI SE MANIFESTENT QUANT A L'EVOLUTION DU SECTEUR SIDERURGIQUE EN BELGIE ET SES CONSEQUENCES EN MATIERE D'EMPLOI, PLUS PARTICULIEREMENT EN WALLONIE »

Discussion

De heer Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde zijn de interpellaties a) van de heer Van Geyt tot de heer Eerste Minister, tot de heer Minister van Economische Zaken en tot de heer Minister van Tewerkstelling en Arbeid, van Waalse Aangelegenheden en van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over « de door de regering onmiddellijk te nemen maatregelen, om het hoofd te bieden aan de zeer ernstige bedreiging die de pas bekendgemaakte overeenkomsten van de Europese en Belgische staaltrusts inhouden voor de tewerkstelling in het land »; b) van de heer Helguers tot de heer Minister van Economische Zaken, tot de heer Minister van Tewerkstelling en Arbeid, van Waalse Aangelegenheden en van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie, toegevoegd aan de Minister van Waalse Aangelegenheden, en de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, over « de vooruitzichten inzake werkgelegenheid in de Waalse ijzer- en staalindustrie en over de maatregelen die de regering overweegt ingevolge de herstructurering die op internationaal niveau is aangekondigd » en c) van de heer Mathot tot de heer Eerste Minister, tot de heer Minister van Economische Zaken en tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie, toegevoegd aan de Minister van Waalse Aangelegenheden, over « de bezorgdheid die de toestand van de ijzer- en staalindustrie in België wekt en over de gevolgen daarvan voor de werkgelegenheid, meer in het bijzonder in Wallonië ».

Mesdames, Messieurs, l'ordre du jour appelle les interpellations a) de M. Van Geyt à M. le Premier Ministre, à M. le Ministre des Affaires économiques et à M. le Ministre de l'Emploi et du Travail, des Affaires wallonnes et de l'Aménagement du Territoire et du Logement, sur « les mesures que le gouvernement devrait prendre dans l'immédiat en vue de faire face à la grave menace que constituent pour l'emploi les accords amorcés entre les trusts sidérurgiques européens et belges »; b) de M. Helguers à M. le Ministre des Affaires économiques, à M. le Ministre de l'Emploi et du Travail, des Affaires wallonnes et de l'Aménagement du Territoire et du Logement, à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale, adjoint au Ministre des Affaires wallonnes, et à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale et à l'Aménagement du Territoire et au Logement, adjoint au Ministre des Affaires flamandes, sur « les perspectives d'emploi dans le secteur de la sidérurgie wallonne et les mesures envisagées par le gouvernement par suite de la restructuration annoncée au niveau international » et c) de M. Mathot à M. le Premier Ministre, à M. le Ministre des Affaires économiques et à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale, adjoint au Ministre des Affaires wallonnes, sur « les inquiétudes qui se manifestent quant à l'évolution du secteur sidérurgique en Belgique et ses conséquences en matière d'emploi, plus particulièrement en Wallonie ».

Het woord is aan de heer Van Geyt.

De heer Van Geyt (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, ik veronderstel dat er nog enkele leden zullen zijn die een interpellatie willen richten tot de Minister van Landsverdediging, en dat niemand mij het recht op tussenkomst in dit debat zal ontzeggen.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, de aanvraag tot deze interpellatie werd ingediend op 25 maart, toen de schijnwerpers van onze pers en de aktualiteit gericht waren op het document van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal over de algemene objectieven « staal » voor de periode 1980-1985 én op bepaalde belangrijke gebeurtenissen tussen de staalmaatschappijen.

Ik geef grif toe, Mijnheer de Staatssecretaris, vermits ik veronderstel dat u het bent die gelast is om mij te antwoorden namens de Eerste Minister, namens de Minister van Economische Zaken en namens de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, ik veronderstel, zeg ik, dat u het met mij eens zult zijn om te zeggen dat de achtereenvolgende uitstellingen niet uitsluitend te wijten zijn aan het verzoek van de geïnterpelleerde om de discussie te verdagen, maar ook het Paasreces en de eerste mei zijn er medeverantwoordelijk voor, en ik voeg eraan toe dat wat mij persoonlijk betreft, en waarschijnlijk mijn collega's mede-interpellanten, dat ik zeker niet onblij ben — indien ik die term mag gebruiken — dat het debat van vandaag, althans minder dan indien het de vorige week of de week voordien had plaats gehad, dreigt verdrongen te worden ten opzichte van de opinie door de jongste en trouwens verre van onschuldige opwellingen van hetgeen sommigen noemen de « communautaire koers » die uitgang van invloedrijke kringen van de regeringsmeerderheid en van door haar weleer aangezochte partners.

Maar op zes weken tijds, Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, is er heel wat gebeurd inzake de evolutie van de crisis en het crisisbeleid van de regering en het lijkt dan ook normaal in mijn ogen, en ik ben ervan overtuigd dat Mijnheer de Staatssecretaris het daarover met mij eens zal zijn, om het onderwerp van de bedreiging van de staalnijverheid te situeren in de context van de huidige toestand en ook van de jongste gebeurtenissen.

Tijdens de afgelopen weken en ondermeer sedert 25 maart heeft de heer Minister van Economische Zaken herhaalde malen onderstreept dat het dieptepunt van de crisis of althans het conjuncturele dieptepunt van de crisis voorbij is.

Het is waar, de verkoopcijfers en de staat van de bestellingen in een reeks van industriële sectoren en mede in de staalnijverheid tonen een zekere verbetering aan.

En het is dan ook maar al te natuurlijk, Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, waarde collega's, dat de werknemers van de staalnijverheid en andere nijverheden nog minder bereid zijn dan voorheen om het gelag te betalen, van de monopolistische herstructurering en van het gevolg van de inflatiepolitiek die opnieuw versnelde gevolgen vertoont, in de vorm van afdankingen, afschaffing van betrekkingen, verkorting van de prestaties zonder compensaties in het loonplan en al of niet verkapte loonblokkering.

Het bewijs van deze gewijzigde gemoedstoestand en houding van de werkers in de staalnijverheid in Wallonië en Vlaanderen, en ook in een reeks andere sectoren zijn niet alleen :

— de recente strijden en trouwens resultaten in de petrochemie, de petroleumnijverheid en een reeks van bedrijven van de metaalkonstruktie, maar vandaag ook de conflicten bij Gevaert, in de gas- en electriciteitssector, de weigering van de staalwerkers van Charleroi om een belangrijke vermindering van hun premie te aanvaarden;

— het feit dat de werkers van de mechanische afdeling van de machinebouw van Cockerill, die niet tot de eigenlijke staalnijverheid behoren, hun strijd tegen de vermindering van hun premie voortzetten met groeiende actieve solidariteit vanwege de werkers van dit grote staalbedrijf uit het Luikse;

— en, tenslotte, het feit dat in het Gentse, naast en met de chemie, de werkers van het bedrijf Sidmar vandaag ten strijde trekken tegen de loonblokkage en voor ietwat behoorlijker compensaties van de onrechtstreekse en rechtstreekse aantasting van de koopkracht en van de compensatie van de steeds maar groeiende produktiviteit.

Ik zal hier noch spreken van de eigenlijke openbare sektor, noch van de sektor van de grootwarenhuizen waar een eerste stap wordt geëist door het gemeenschappelijk front om te gaan van de 40 naar de 36 uren mits behoud van de bezoldiging.

Ik zal ook niet uitweiden over de strijden tegen bedrijfssluitingen in een reeks van bedrijven die dicht aanleunen...

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Tout cela n'a rien à voir avec l'interpellation que vous développez.

De heer Van Geyt. — Jawel, Mijnheer de Staatssecretaris, dat heeft rechtstreeks mee te maken.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Très bien, si vous le voulez, je vous répondrai aussi sur les grands magasins.

De heer Van Geyt. — Jawel, maar ik zal er hier niet verder over uitweiden en ik voeg daarbij dat het tot de kern van het onderwerp behoort.

De nakende confrontatie van 24 mei tussen de regering, de vakbonden op interprofessioneel vlak en de vertegenwoordigers van het patronaat, heeft wel degelijk te maken met de tewerkstelling in de staalnijverheid als in de andere sectoren; deze confrontatie stelt zich in het verlengde van de betoging van 13 maart van het A.B.V.V., van het kongres van het A.C.V. en van de groeiende drang naar concrete waarborgen inzake tewerkstelling en vrijwaring van de koopkracht.

En, Mijnheer de Staatssecretaris, ik begrijp dat u enigszins zenuwachtig bent maar het is waar dat tegenover deze ontwikkeling de monopolies...

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Monsieur Van Geyt, je ne suis pas nerveux mais un humoriste a dit un jour que tout était dans tout.

De heer Van Geyt. — Dat is waar.

M. Van Eynde. — De grâce, Monsieur Van Geyt, laissez parler M. Knoop tant qu'il est encore secrétaire d'Etat.

De heer Van Geyt. — Het is waar dat de monopolies en de regering dikwijls doorgaan met die politiek van verscherpte soberheid en, Mijnheer de Staatssecretaris, dat de voorgenomen bestellingen inzake openbaar vervoer rechtstreeks betrekking hebben op de perspectieven inzake tewerkstelling in de staalverwerkende nijverheid, in de konstrukties van rollend materieel en dus rechtstreeks in de afzetgebieden van de staalnijverheid. Dat zult u zeker niet ontkennen ?

U zult ook niet ontkennen dat dit rechtstreeks te maken heeft met de toestand in de staalnijverheid, dat niet alleen de heer De Staercke, de heer Leysen maar ook uw collega, de heer Herman, en andere woordvoerders van de regering en de staalbarons, voorthameren op het versleten thema van de zogezegde geïndexeerde lonen die de schuld zouden zijn van alles. Zij gaan voort met het invraagstellen van de koppeling van de lonen aan de index der consumptieprijzen, net alsof de inflatie en de concurrentiële moeilijkheden die de Belgische staalnijverheid en andere takken, zomaar daaraan toe te schrijven zijn. In Zweden, waar de lonen veel hoger liggen dan in België, moet op concurrentieel gebied de nijverheid niet onder doen voor de Belgische, terwijl Groot-Brittannië, een land met veel lagere lonen, er op evidente wijze niet schijnt in te lukken ten opzichte van de werkgelegenheid briljantere resultaten te halen dan België. Het ligt niet aan de politieke kleur van de regering, want ik heb veel landen gemeend met een socialistische regering.

U zult wellicht zeggen dat het probleem in België veel meer de geïndexeerde lonen te maken heeft en u zal zwijgen over de politiek van de regering ten opzichte van de tarieven van het openbaar vervoer of het schandaal van de electriciteitsprijzen die ook wegen op de concurrentiemogelijkheid van onze nijverheid, inbegrepen van de Staat. Waar u voet bij stuk houdt, heren van de regering — ik richt mij niet alleen tot u, Mijnheer de Staatssecretaris — samen met de kringen van het grootpatronaat, meer in het bijzonder van de staalnijverheid en met de overheden van de Europese Gemeenschap, meer in het bijzonder van de E.G.K.S.-tak, is bij de politiek van herstructurering op grote schaal en arbeidsvernielende investeringen, die middels de politiek is van de monopolies en de steun krijgt van de regering en van bepaalde supra-nationale instanties, zoals de Europese Commissie.

Hier komen wij volop tot de kern van het onderwerp, met name het plan tot herstructurering van de staalnijverheid in heel de Europese Gemeenschap, het plan van de Europese Commissie gesteund en uitgewerkt in nauwe samenwerking met de staalmonopolies van de zes landen en met de regering, inbegrepen de uwe.

Monsieur le Président, Monsieur le Secrétaire d'Etat, chers collègues, nous avons assisté effectivement au cours des mois écoulés, à de grandes manœuvres de restructurations financières et industrielles dans le secteur de l'acier. Nous avons connu en Belgique certaines opérations analogues de regroupement, au moins partiel, par bassin. Je fais notamment allusion au regroupement de la plupart, sinon de la totalité des unités du bassin de Liège, directement ou indirectement, sous les auspices du groupe Cockerill; je pense à la naissance du triangle de Charleroi qui groupe l'essentiel des industries de la région. Récemment, on a annoncé la pénétration des groupes dominants de la sidérurgie de Charleroi, qui occupe une position minoritaire mais impor-

tante, à Cockerill. Nous avons aussi assisté au partage d'influence entre les mêmes groupes COPEBA et Bruxelles-Lambert aux forges de Clabecq, jusque là plus ou moins indépendantes. Citons encore le regroupement Rodange-Athus sous les auspices de Bruxelles-Lambert et de la Société Générale.

Plus près de nous, les choses se corsent. Il y a peu, Cockerill a cédé pour 3 milliards à Arbed sa part dans Sidmar. Remarquez, Monsieur le Secrétaire d'Etat, que la cession des parts de Cockerill dans Sidmar à l'Arbed se traduit par un déplacement d'un secteur vers un autre de la participation de la Société générale qui est, avec Empain-Schneider, le principal actionnaire de l'Arbed luxembourgeoise, financièrement belgo-française.

Le 31 janvier, on apprend que, quelques jours plus tôt, un regroupement s'est opéré entre plusieurs entreprises de l'acier représentant à peu près la moitié de la production des six pays qui constituaient le Marché commun initial. Ce regroupement concerne l'ensemble des grandes métallurgies de la République fédérale d'Allemagne, les grandes entreprises « Hoogovens » des Pays-Bas et la grande entreprise luxembourgeoise Arbed, avec sa nouvelle filiale presque exclusive, Sidmar.

A peu près au même moment, s'est opéré en France un important regroupement des intérêts, directs ou indirects, du groupe Paribas, groupe parrain de Cobepa en Belgique.

Le 31 mars, on apprend aussi — cela peut vous paraître un détail mais il est significatif — qu'un regroupement a lieu dans le domaine des aciers spéciaux Tungstène en France, entre différentes sociétés sidérurgiques françaises, spécialisées dans ce domaine, et Krupp qui prend le contrôle avec 50 p.c. de participation dans le capital de la nouvelle société.

Au début de février, on apprend dans quel contexte se situent toutes ces grandes manœuvres financières et industrielles. Je constate que M. le Secrétaire d'Etat n'a plus le moindre doute sur le fait que nous sommes au cœur du sujet. Au début février donc, paraît au grand jour le fait qu'en décembre 1975, la commission de la CEE a adopté un rapport sur les objectifs à atteindre au cours de la période 1980-1985. Ce rapport précise la réduction du nombre d'emplois entre 1973 et 1980; il est vrai que c'est au cours des deux premières années et demi de cette période que la situation s'est aggravée.

A l'échelle des 6 pays de l'ancien Marché commun, l'emploi global au niveau de la sidérurgie sera réduit d'un nombre d'emplois variant entre 29 000 et 66 000, selon la gravité de l'évolution conjoncturelle, et selon l'importance de la réduction de la durée de travail intervenant d'ici 1980.

Il s'agit donc d'un plan de réduction global, massif de l'emploi à l'échelle de la sidérurgie des six, malgré une augmentation de l'emploi dans un certain nombre d'unités, celles qu'on appelle aujourd'hui les sidérurgies maritimes, c'est-à-dire qu'il s'agit à la fois de transferts de certaines unités vers d'autres et globalement de réductions importantes impliquant une réduction d'autant plus grande dans certaines unités.

Ce programme signifie d'ailleurs concrètement — cela n'a été démenti par personne, même si l'on a ergoté sur des chiffres à l'échelle des centaines, mais pas à l'échelle des ordres de grandeur — une réduction de l'emploi dans la sidérurgie belge et plus précisément la sidérurgie de l'Est et du Sud de la Belgique, de 7 000 à 10 000 emplois. Là encore, même en tenant compte des réductions intervenues depuis deux ans et demi, cela fait encore un nombre considérable, au moins une perte encore de cinq mille emplois.

Ce programme signifie de toute évidence à la fois une volonté de regroupement de la production sidérurgique au profit des unités et des groupes financiers les plus puissants, les unités les mieux situées, mais aussi une agression contre le monde du travail des bassins sidérurgiques traditionnels, c'est-à-dire pour l'extérieur de notre pays, ceux de Lorraine et une partie du bassin de la Ruhr (je précise que je parle du volume de l'emploi et pas de la puissance des groupes financiers qui les contrôlent) et pour notre pays des bassins traditionnels wallons.

Il est clair qu'au niveau des transferts de pouvoirs entre groupes contrôlant la sidérurgie, ce plan de regroupement ne pourra bénéficier en fin de compte, contradictoirement ou plutôt concurrentiellement — et le mot concurrence est faible, puisqu'il s'agit d'une véritable guerre de positions économiques et industrielles — que, d'une part, aux Konzerns de la République fédérale allemande qui dominent très largement le groupe dont Arbed-Sidmar fait partie et, d'autre part, aux principaux monopoles français de la sidérurgie, dont les groupes Paribas et Empain-Schneider, qui l'un et l'autre opèrent également en Belgique.

Pour sa part, la Société Générale a clairement montré, notamment par les opérations Arbed-Schneider, combien peu chaut aux holdings

de notre pays, le développement autonome de la sidérurgie belge, de son potentiel de production, des hommes, ouvriers, employés, techniciens, cadres qui la font fonctionner et des régions où elle opère.

En outre, ce plan de restructuration est, en fait, un plan de démantèlement et en réalité — je pense, Monsieur le Secrétaire d'Etat, qu'il vous sera difficile de ne pas en convenir — il s'agit, dans le contexte de la crise, d'un nouveau partage des influences entre les plus forts de la politique de développement concurrentiel et anarchique, suivie depuis de très longues années par les groupes financiers belges et multinationaux qui dominent la sidérurgie, avec le soutien du pouvoir. Pour ce dernier, il y a eu diverses phases et des degrés divers de responsabilité, mais dont la plus importante revient à votre gouvernement. Cette politique est caractérisée par des investissements massifs nullement coordonnés de Cockerill-Providencia, de Cobepa Frères, voire des moins grandes, Boël et Sidmar. Elle est caractérisée aussi, sur le plan des investissements, par des déséquilibres croissants, non seulement au sein de la sidérurgie mais également au niveau de développement de la sidérurgie, c'est-à-dire qu'en Belgique elle est essentiellement orientée vers les exportations que j'appellerai spéculatives, c'est-à-dire les exportations de complément dans la période de haute conjoncture vers les pays gros consommateurs d'acier...

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Vous visez aussi les exportations vers la Russie ?

M. Van Geyt. — Cela fait un petit morceau ! En effet, vous savez fort bien que nos gros clients sont les partenaires du Marché commun, les grosses industries de construction mécanique allemandes, ouest-allemandes, françaises, néerlandaises, etc.

Je suis bien heureux que vous sembliez vous réjouir aussi du fait que, depuis que la crise s'est installée, il y a eu quelques efforts pour augmenter les échanges économiques entre la Belgique et les pays socialistes, évidemment beaucoup trop tard et dans une mesure trop faible.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Ce que vous dites n'est pas exact, Monsieur Van Geyt, il ne faut pas truquer la vérité.

M. Van Geyt. — Voilà un vilain terme, Monsieur le Ministre !

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Nous exportons avant la crise — et je m'en réjouis — vers la Russie.

M. Van Geyt. — C'est vrai en sidérurgie, mais ma remarque portait sur l'ensemble du commerce extérieur dans lequel la sidérurgie prend une place importante.

Je le répète, il y a déséquilibre dans le volume des investissements, d'une part, vers la sidérurgie proprement dite et, d'autre part, vers les grosses industries consommatrices d'acier, en particulier de construction mécanique, notamment construction de matériel roulant, par exemple au niveau des transports publics si négligés dans notre pays, malgré les grands discours dans la plupart des débats.

Si, dans cette situation et dans cette évolution, la responsabilité des monopoles et des groupes financiers est entière, celle du pouvoir politique n'en est pas moins aussi grande.

En effet, cette politique d'investissements est, en fait, mal coordonnée et mal équilibrée. Presque tout cela n'a pu être réalisé que moyennant des aides massives de l'Etat. Ce fut le cas pour la création de Sidmar et pour celle des entités les plus modernes dans les bassins de Liège et de Charleroi.

Encore peut-on admettre que, jusque dans les années 1973-1974 — et c'est ici que j'en arrive à la responsabilité différente selon les périodes et particulièrement à la responsabilité de l'équipe actuelle — les gouvernements successifs ont eu pendant un certain temps, disons l'excuse de croire au mythe de la croissance continue du capitalisme, des monopoles et des débouchés en expansion constante, notamment sur les marchés de la CEE et de l'O.C.D.E., y compris celui du dollar.

Mais ce qui est proprement inexcusable, Monsieur le Secrétaire d'Etat — et je ne le dis pas seulement et j'ajouterais, surtout pour vous, mais pour l'ensemble des forces qui orientent et qui dominent la politique de ce gouvernement — c'est que devant la contre-preuve de la crise, face à la politique suivie au cours des années précédentes, le pouvoir politique et votre gouvernement en l'occurrence, bien loin de changer de direction, s'enfoncent de plus belle dans la voie qui a abouti à l'impasse que l'on a constatée au cours de la période récente.

Et je ne m'étendrai pas sur les exemples de l'acier ni sur celui de Feluy où l'on annonce un investissement de 6 milliards, alors que l'on créera à peine quelque 400 emplois, et que rien de neuf n'est annoncé

comme mesure contraignante pour garantir le volume de l'emploi. L'interpellation récente de M. Gondry sur Burroughs, fin de la semaine dernière, a encore constitué une preuve supplémentaire de la fragilité extrême de la procédure suivie jusqu'à présent. N'empêche que c'est ce type d'accord que l'on vient de conclure.

J'en reviens maintenant à l'acier.

Il est évident que personne n'imagine sérieusement que des opérations comme le transfert d'une partie importante du capital de Sidmar et de Cockerill à l'Arbed, que la constitution du fameux groupement R.F.A.-Pays-Bas-Luxembourg-Sidmar et d'autres manœuvres de ce genre, auraient pu se réaliser aussi aisément, Monsieur le Secrétaire d'Etat, si votre gouvernement y avait sérieusement mis obstacle ou s'il y avait fait objection. Il existe tout de même dans l'arsenal des lois, malgré leur extrême libéralisme, un certain nombre de dispositions qui permettent de s'informer, de donner des conseils plus ou moins pressants, avant d'effectuer des opérations de ce genre. Et manifestement votre gouvernement a refusé de lever le petit doigt contre ce genre d'opération.

Le plan de la CECA n'a pu être adopté qu'en engageant, à un degré supérieur encore, la responsabilité de votre gouvernement.

Le fameux programme des objectifs 1980-1985...

M. Knoops, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Vous vous trompez, vous êtes mal informé.

M. Van Geyt. — Nous écouterons votre réponse. Vous nous expliquerez dans quelle mesure cela a été fait sans que votre gouvernement en soit responsable et dans quelle mesure il va engager une bataille pour faire changer ces objectifs. Il serait fort intéressant de vous l'entendre dire. Et qu'avez-vous fait suite à l'annonce de ces diverses opérations et de l'émotion énorme qu'ont suscitée notamment des opérations du type Sidmar et d'autres comme le fameux groupement Ruhr-Pays-Bas-Luxembourg-Sidmar. Ces opérations, mises sur rail, des questions se sont posées. On a dit familièrement — ce n'est peut-être pas parlementaire — que les carottes étaient cuites, dans une large mesure, au sein du comité de concertation de la politique sidérurgique. D'ailleurs vous l'avez doté d'un nouveau titre mais, en fait, vous ne l'avez doté d'aucun nouveau pouvoir par rapport au pouvoir platonique dont il disposait auparavant.

De surcroît, des données très précises prouvent que toutes les opérations actuelles sont encore largement soutenues par votre gouvernement. Jusqu'au cours de l'année écoulée, aux mesures habituelles du dégrèvement du précompte immobilier pendant cinq ans, s'ajoutait l'autorisation de calculer les amortissements de façon extrêmement accélérée pour les grands investissements sidérurgiques, par exemple. Je ne suis malheureusement pas en mesure — peut-être le pouvez-vous, Monsieur le Secrétaire d'Etat ? — de chiffrer le coût réel de ces cadeaux qui ne se trouvent pas dans le budget et quel manque à gagner ils représentent. Ce sont des ressources auxquelles le pouvoir renonce. Il faut ajouter en 1975, le soutien sous forme de subside, d'intérêt ou de prime en capital à concurrence de non moins de 2 milliards, pour une série d'investissements aussi mal coordonnés qu'auparavant, soutien accordé au cours de cette année aux grandes entités sidérurgiques sans garantie sérieuse pour le maintien du volume de l'emploi. L'investissement représente un volume global de l'ordre de 20 milliards dont 2 milliards concernent les primes d'intérêts et les interventions directes, aux frais de la collectivité.

Il s'agit — et à travers vous, Monsieur le Secrétaire d'Etat, je m'adresse au gouvernement car ce n'est pas par hasard que j'avais d'abord interpellé le Premier Ministre, et vos collègues des Affaires économiques et de l'Emploi et du Travail — d'une politique qui, en réalité, est une politique de démission et de soutien, aux frais de la collectivité, aux plans de restructurations destructrices d'emplois, aux plans de démantèlements sans compensations suivis par les « grands » qui dominent le marché de l'acier et de la construction mécanique à l'échelle de la Communauté européenne avec leur prolongement et leur dimension au niveau de la Belgique.

Votre politique n'a pas d'autre perspective, pour les travailleurs, y compris pour les jeunes qui aspirent à travailler dans l'industrie sidérurgique et de constructions mécaniques. N'a d'autre perspective pour les régions intéressées et pour le pays, que le sous-emploi chronique, que la mise en cause durable des acquis sociaux et démocratiques des travailleurs. Il est, dès lors, normal que naisse dans tous les bassins sidérurgiques, non seulement depuis la mise en échec de votre politique sociale — et je fais à nouveau allusion au conflit social que j'évoquais tout à l'heure dans l'industrie sidérurgique notamment — mais encore depuis les suppressions non compensées d'emplois, l'exigence de la préretraite et celle de modalités garantissant un revenu acceptable à 60 ans, voire même dans certains cas à un âge antérieur, grâce à une réglementation de la C.E.C.A. pour les travailleurs de la sidérurgie; il est

normal que naisse aussi l'exigence de la réduction de la durée du travail par l'instauration de la semaine de trente-six heures sans perte de salaire. Nous touchons ici, Monsieur le Secrétaire d'Etat, aux fameuses prévisions et objectifs 80/85 de la C.E.E. puisque d'après celles-ci le nombre d'emplois à supprimer lors d'un certain type de conjoncture à l'échelle de l'ensemble des six pays serait dans la sidérurgie de 63 000 si on ne réduisait la durée du travail que d'une heure par semaine et de 33 000 seulement si on la réduisait de trois heures. Je tiens à préciser que ces remarques sont directement liées au contenu du plan de la Commission de la C.E.E.

Dans le monde du travail et dans les autres forces de l'opinion et particulièrement dans les régions sidérurgiques prévaut l'idée que le redressement — j'en arrive ainsi à la fin de mon interpellation, Monsieur le Président — pour l'industrie sidérurgique et pour les grosses constructions mécaniques exige avant tout l'adoption d'une politique nationale articulée régionalement de fabrication et de transformation de l'acier, une politique de sauvegarde et de développement de l'industrie sidérurgique et des grandes industries consommatrices d'acier garantissant le niveau qualitatif et quantitatif de l'emploi dans chaque unité importante.

Cette politique implique nécessairement une planification coordonnée et impérative des investissements par le biais de contrats sanctionnés et contrôlés auxquels soient subordonnées toutes aides et interventions publiques dans ces secteurs. De façon concomitante il faut aboutir à l'arrêt de ce que nous appelons les cadeaux aux secteurs privés sans garantie sérieuse sur le plan du maintien de l'emploi et du potentiel économique.

Tout cela implique la mise sous contrôle public de l'ensemble constitué par la sidérurgie avec une partie importante des grosses constructions mécaniques.

Nous savons, Monsieur le Secrétaire d'Etat, que ce n'est pas un gouvernement comme le vôtre, pas plus du reste qu'aucun gouvernement contrôlé par les monopoles ou par le président du Vlaams Economisch Verbond ou par l'administrateur délégué de Fabrimétal ou même par l'actuel Comité européen, qui s'orientera dans une de ces voies correspondant pourtant aux aspirations de plus en plus nettes des forces essentielles du monde du travail et de larges courants de l'opinion dans nos deux collectivités et nos trois régions.

C'est d'ailleurs démontré par le climat dans lequel le monde du travail aborde la situation actuelle et aborde aussi la période qui débouchera sur la rencontre du 24 mai.

Le hasard veut que notre débat ait lieu à la veille du 12 mai, c'est-à-dire à la veille d'une réunion très importante dans un secteur qui n'est pas directement celui de l'acier mais nous allons voir qu'il existe un rapport entre les deux. Il s'agit de la réunion de l'intersiège des ACEC. Au travers des expériences du Front commun syndical et au travers des groupes politiques de l'entreprise, sans distinction de couleur, s'est dégagée une unanimité pour exiger à la fois la reprise par l'Etat de 51 p.c. du capital et un contrôle réel en vue de la sauvegarde du potentiel économique et scientifique et du plein emploi dans cette importante entreprise, tandis que le contre-projet de votre collègue des Affaires économiques ne prévoit qu'une reprise de 13 p.c. en capital d'Etat et une pseudo-caricature de contrôle par les travailleurs, les techniciens et les cadres.

La situation dans cette entreprise connaîtra dans un avenir proche des prolongements politiques dans les régions directement intéressées.

Pour notre part, nous sommes sûrs de ne pas être seuls, sûrs mêmes de trouver des appuis sur les bancs de la majorité parmi ceux qui sont proches des travailleurs et des cadres chrétiens notamment et nous nous tenons à la disposition des travailleurs des ACEC pour contribuer à ce que les choses évoluent dans un sens favorable parce que nous sommes convaincus que pour la sidérurgie comme pour les ACEC le salut réside dans l'action unie des forces sociales et politiques pour obliger le pouvoir à prendre des mesures sérieuses de sauvegarde de l'emploi. C'est là que gît la clef du problème; c'est par là que vous serez amenés à faire droit aux exigences de plus en plus précises des travailleurs et de leurs organisations même si c'est en contradiction avec l'orientation générale de plus en plus contestée de votre politique et ce en attendant qu'une majorité se dégage dans le pays non pas pour poursuivre la même politique sous une autre forme mais pour s'orienter dans une voie profondément différente, une voie prenant appui sur les forces du travail et les forces populaires pour faire entendre raison aux monopoles et aux forces politiques qui les soutiennent.

Nous sommes convaincus que c'est par cette voie que passe la lutte pour la sauvegarde et le développement de la sidérurgie et de la grosse construction mécanique, pour sauver le niveau de l'emploi et des revenus dans ces secteurs et cette lutte postule à court terme la mise de ces

secteurs sous contrôle public. Je me permets de déclarer à cet égard que, lors d'un débat qui a eu lieu dans cette Chambre en 1974, nos collègues MM. Mathot et Levaux ont interpellé...

M. le Président. — Monsieur Van Geyt, je trouve votre finale assez longue !

M. Van Geyt. — J'en aurai terminé, Monsieur le Président.

M. le Président. — Vous avez largement dépassé les dix minutes et je vous prie de conclure.

M. Van Geyt. — ... et il en est résulté le dépôt par différents groupes de cette Chambre d'un ordre du jour réclamant à la fois des garanties précises et la mise sous contrôle public de la sidérurgie. Une motion dans le même sens a été votée récemment par le Conseil communal de Seraing. J'ajoute que mes amis et moi-même aurions souhaité qu'elle fût plus précise.

Nous espérons toutefois, à la suite du débat d'aujourd'hui, qu'un nouveau pas soit fait en ce sens, aboutissant à un ordre du jour déposé non seulement par les groupes de l'opposition, mais par un ensemble de représentants siégeant tant sur les bancs de l'opposition que sur ceux de la majorité.

Nous avons cru comprendre de certains propos tenus récemment par le Premier Ministre qu'il n'entendait plus voir adopter des ordres du jour motivés. Nous espérons que cette décision porte uniquement sur des questions communautaires au sein de la majorité et non sur des matières comme celles que nous traitons aujourd'hui. Cela ne ferait que retarder quelque peu l'affirmation d'une union des forces suffisantes jusqu'au niveau de cette Chambre pour soutenir les travailleurs de la sidérurgie dans leur bataille légitime pour la garantie de l'emploi; cela ne pourrait toutefois pas empêcher que des résultats concrets soient bientôt atteints grâce au soutien de toutes les forces politiques qui sont proches du mouvement des travailleurs. Soyez assurés que nous ne négligerons rien pour y arriver le plus vite possible. (*Applaudissements sur les bancs des partis socialiste et communiste.*)

M. le Président. — La parole est à M. Helguers pour développer son interpellation.

M. Helguers (à la tribune). — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, mes chers collègues, je tiens à dire en débutant que mon interpellation est assez différente de celle de M. Van Geyt car je m'attacherai principalement à la situation de l'emploi au niveau du secteur sidérurgique en Wallonie.

Cette interpellation dont la demande fut introduite au mois de février dernier n'a, hélas, pas perdu de son actualité tant il est vrai que la situation économique et sociale n'a guère évolué au cours des mois passés. Voulant traiter du secteur sidérurgique, je pourrais aussi bien aborder l'aspect des autres secteurs d'activité industrielle dans un même sens critique car aucun d'eux ne connaît apparemment une évolution vraiment favorable.

On peut toutefois affirmer sans crainte d'être démenti, me semble-t-il, que la sidérurgie présente un aspect tout à fait particulier pour la région wallonne, sinon pour l'ensemble du pays. Cette industrie du fer et de l'acier représente, en effet, sur le plan économique et social une importance primordiale pour la population wallonne. La majeure partie de ce secteur industriel s'est implanté à l'origine dans le sillon Sambre-et-Meuse pour s'étendre ensuite aux régions du Centre-Borinage et Brabant ainsi qu'à Athus, dans le Luxembourg.

On peut d'ailleurs fort bien recenser les diverses entreprises sidérurgiques qui jalonnent la région Sud du pays et dresser, par le fait même, la localisation de ces secteurs industriels.

Il est en outre aussi intéressant et significatif, me semble-t-il, de juger non seulement de l'importance et de la diversification des fabrications et productions, mais aussi de juger de l'importance du territoire et donc de la population directement concernée par ce secteur sidérurgique. Je le fais d'autant plus volontiers que cela m'a été demandé et même suggéré par des travailleurs du secteur en cause.

Ainsi, on peut indiquer, pour Athus, dans la province du Luxembourg : « Métallurgie et Minière de Rodange-Athus » fusionnée en 1973 avec la Division de Cockerill (fabrication de ronds à béton, production $\pm 500\,000$ tonnes — lingots).

Pour la région liégeoise, nous avons la société Cockerill résultant d'ailleurs de fusions successives à partir de la société anonyme John Cockerill avec notamment en 1945, Angleur-Athus; en 1955, Ougrée-Marihaye et Ferblatil; en 1957, absorption de Sambre et Escaut; en 1961, absorption de Tolmatil; en 1966, fusion avec la S.A. Laminaires-Hauts Fourneaux-Forges Fonderies et Usines de la Providence; en 1970, avec Métallurgie d'Espérance-Longdoz. L'évolution de l'emploi

n'a certes pas été favorisée par les modifications intervenues dans la structure de la société Cockerill pour en arriver à la société actuelle qui d'ailleurs étend ses activités à Charleroi-Marchiennes-au-Pont et à Réhon et Hautmont en France (fabrication des produits plats mais aussi l'élaboration de produits longs tels que fil machines et demi-produits pour tubes). Sa production : 6 millions de tonnes d'acier lingots par an (Liège : plus ou moins 4 millions de tonnes).

Cockerill est ainsi la première société sidérurgique belge, elle se situe au huitième rang des producteurs européens d'acier. Elle exploite également la division de Construction Mécanique située à Seraing, ainsi que le charbonnage Colard, situé également à Seraing.

Viennent ensuite plusieurs sociétés de relaminage dans la région liégeoise : Phénix-Works. Fabrication : spécialisation du laminage des tôles et de leur recouvrement. Usines à Tubes de la Meuse : filiale paritaire de Cockerill et du groupe français Vallourec. Fabrication de tubes en acier soudés et sans soudure. Production plus ou moins 170 000 à 190 000 tonnes, division de Jemappes comprise. Deux autres sociétés de petites dimensions sont à citer : La S.A. Tôleries Delloye-Marhieu à Marchin-lez-Huy et la S.A. Laminaires Deflandre à Souheid-Embourg. Fabrication : relaminage d'acier inoxydable et d'aciers spéciaux.

Pour la région de Charleroi, on distingue : la Société Métallurgique Hainaut-Sambre, issue de la fusion en 1955 des « Usines Métallurgiques du Hainaut » et la « Société Métallurgique de Sambre et Moselle ». Fabrication : principalement des profilés, des aciers marchands et ronds à béton. En second lieu, des demi-produits. Production : plus ou moins 2 500 000 tonnes d'acier lingots.

Nous avons ensuite les Forges de Thy-Marcinelle-Monceau, issues de la fusion des sociétés « Thy-Marcinelle » et « Aciéries et Minières de la Sambre ». Fabrication : grand producteur de ronds à béton. Production : 850 000 tonnes par an. La division Providence de Cockerill déjà citée. Fabrication : aciers marchands lourds et de profilés moyens, légers et lourds. Production : plus ou moins 1 million de tonnes d'acier lingots. La Fabrique de Fer. Production : plus ou moins 420 000 tonnes d'acier lingots. Fabrication : uniquement tôles moyennes et fortes. Les Laminaires du Ruau. Fabrication d'aciers marchands, de petits profilés et de profilés spéciaux. Production : plus ou moins 450 000 tonnes notamment en 1973.

Pour le Centre et le Borinage, après la fermeture des usines Gilson en 1965, un seul producteur d'acier subsiste : les Usines Gustave Boël à La Louvière. Fabrication : principalement tôles moyennes et fines à chaud, fils machines et fers marchands. Production : 1 300 000 tonnes d'acier brut en 1973.

Comme sociétés de petites dimensions, on doit enregistrer : Les Laminaires de Longtain à la Croyère-Bois d'Haine; les Etablissements Jadot Frères à Belœil; les Forges et Laminaires de Jemappes.

Pour le Brabant, on note simplement les Forges de Clabecq. Fabrication : principalement des tôles fortes et moyennes à chaud. Production : plus ou moins 1 500 000 tonnes d'acier lingots en 1973.

Si j'ai cité cette série d'entreprises sidérurgiques, en signalant notamment quel était leur genre de fabrication et leur production, c'était pour faire apparaître que pour les types de fabrication que j'ai cités, il serait utile d'inciter à une meilleure spécialisation des fabricats et à la production de produits plus élaborés.

Je voudrais faire la comparaison avec les industries qui sont implantées en région flamande et nous verrons alors directement la différence avec le type d'industrie sidérurgique qui se situe en Wallonie.

Trois sociétés seulement sont établies dans cette région. La première, Sidmar, empreinte de gigantisme, est considérée comme répondant aux impératifs économiques et techniques de l'heure. Elle est située sur le canal Gand-Terneuzen « à proximité de la mer ». La fabrication initiale en 1966 était des tôles fines à froid, puis de fonte et d'acier en 1967. Deuxième en production belge d'acier, elle a produit plus ou moins 2 millions 500 000 tonnes d'acier lingot en 1973. Les extensions envisagées tant en amont qu'en aval pourraient permettre à cette entreprise de produire à moyen terme quelque 10 millions de tonnes d'acier brut par an.

Viennent ensuite deux autres sociétés, la Société Allegheny-Longdoz, filiale commune née en 1960 d'un accord entre une société américaine, la Société Allegheny et Espérance-Longdoz. Implantée à Genk, elle est devenue filiale de Cockerill en 1971. La fabrication de tôles d'acier inoxydable a débuté en 1964 pour atteindre 66 500 tonnes d'acier lingot en 1973.

Vient alors la société « Les Laminaires d'Anvers » à Schoten, filiale de Thy-Marcinelle-Monceau, laminage de profilés spéciaux, production plus ou moins 60 000 tonnes de produits finis.

Quelle que soit son importance nationale ou européenne, la sidérurgie est avant tout une industrie qui conditionne la vie économique

et sociale wallonne. Mais les nombreuses mesures de restructuration et de rationalisation intervenues au cours des quelque quinze années précédentes ont provoqué une distorsion importante sur le rapport production-emploi.

A l'appui de cette affirmation, il suffit de prendre connaissance de l'évolution de l'emploi comparativement à l'évolution de la production dans les divisions hauts-fourneaux, aciéries et laminiers, document publié par le Groupement des Hauts-Fourneaux et Aciéries belges. Sous forme d'indice de référence=100 en 1954, on constate jusqu'en 1973 que les indices de production et emplois ouvriers ont respectivement varié de 100 à 274, de 100 à 92 pour les emplois ouvriers dans les divisions hauts-fourneaux. En ce qui concerne les aciéries, ces indices ont varié de 100 à 314 et de 100 à 104 et de 100 à 321 et de 100 à 101 dans les laminiers.

Il ressort de cela que la production a triplé de 1954 à 1973 alors que l'emploi reste stationnaire, d'où accroissement considérable de la productivité.

Les techniques de production modernisées sont naturellement porteuses de cause à effet non seulement en ce qui concerne la productivité mais encore à l'égard de la structure même de l'emploi.

J'ai, dans ma documentation, une série de chiffres qui donnent, sous forme de tableau, l'image de cette modification de structure de l'emploi tant en ce qui concerne la répartition des ouvriers dans les divers services qu'en ce qui concerne leur représentation quantitative dans l'ensemble du personnel.

Je fais grâce du détail pour ne retenir que deux aspects fort significatifs des effets de l'application des nouvelles techniques de productions.

Par exemple, dans la ventilation de l'effectif ouvrier, on constate que la part affectée aux « services annexes » n'a cessé de croître pour représenter près de 41 p.c. du personnel ouvrier en 1973 contre 34,8 en 1954.

De même, dans la ventilation : ouvriers, d'une part, et employés, techniciens et cadres, d'autre part, l'évolution est défavorable aux premiers cités puisque le quota ouvriers passe de 87,4 p.c. à 83,8 p.c. et pour les seconds de 12,6 p.c. à 16,2 p.c. de 1954 à 1973.

On peut donc dire que les travailleurs à faible formation technique et intellectuelle sont les principales victimes de la situation ainsi décrite.

Par ailleurs, si les chiffres qui précèdent sont présentés comme référence nationale il va de soi que seule la Wallonie a subi la véritable rigueur des pertes d'emploi dans le secteur sidérurgique.

Il est notoire, en effet, que des milliers d'emplois ont été supprimés dans ce secteur en Wallonie, depuis 1960, alors que dans le même temps la sidérurgie en région flamande enregistrait grâce à Sidmar un gain de plus de 5 500 emplois.

La crise mondiale qui s'est manifestée au cours des deux années écoulées provoque d'ailleurs une situation plus difficile encore pour la Wallonie. Structurellement handicapée, notre région souffre davantage de la conjoncture internationale déficiente.

Les effets de cette crise sur l'emploi en sidérurgie, surtout ressentis au cours de l'année 1975, ont amené, suivant des informations de source sûre, une baisse de 8,8 p.c. des effectifs ouvriers, par rapport à 1974, alors que cette baisse est de 2 p.c. pour les employés.

Cette réduction des effectifs est cumulée avec une importante réduction du nombre d'heures effectivement travaillées par les ouvriers, avec 78 350 000 heures prestées en 1975 contre 97 515 000 heures prestées en 1974, soit une variation négative de 19,5 p.c.; ce qui est un indicateur de chômage technique ou de chômage partiel évident pour l'année 1975.

En ce qui concerne les dépenses d'investissement, l'année écoulée aurait vu se terminer presque complètement les programmes lancés en 1974, le montant des investissements ayant été de 17 431 000 000 contre 15 900 000 000 en 1975, la baisse des investissements devrait surtout se marquer au cours de l'année 1976.

De plus, il faut dire que la production sidérurgique en 1975, avec 11 519 000 tonnes, contre 16 225 000 tonnes en 1974, accuse une chute de plus ou moins 29 p.c.

L'année 1975 a donc été une année de forte baisse de la production et des activités. Bien que l'on annonce une reprise effective en sidérurgie depuis mars de cette année, l'inquiétude reste de rigueur en Wallonie tout autant que la vigilance.

En effet, et permettez-moi de m'exprimer de façon imagée, lorsque, après l'orage, les nuages se dissipent et que le soleil brille à nouveau il reste cependant des coins d'ombre, qui, parfois, par leur situation, risquent de le rester à demeure.

Ce risque existe en ce qui concerne la sidérurgie wallonne. Une telle appréhension est réelle et justifiée dans les faits ou dans les intentions marquées.

Effectivement, n'a-t-il pas été annoncé que de nouvelles restructurations et rationalisations sont nécessaires pour rentabiliser davantage ce secteur implanté en Wallonie, et atteint, nous dit-on, de sous-rendement financier ?

Certes, celui-ci peut avoir pour conséquence immédiate une certaine faiblesse de la fonction d'investissement et induire ainsi un risque permanent pour cette industrie qui, au point de vue de son renouvellement technologique, présente déjà un certain retard par rapport aux entreprises sidérurgiques avoisinantes, ce retard risquant toujours de défavoriser nos entreprises dans les moments de reprise et de haute conjoncture.

A cet égard se pose la question de savoir dans quelle mesure Sidmar, empreint de gigantisme, comme je le disais tout à l'heure, de localisation avantageuse et de haute technicité, pourrait influencer défavorablement la production des entreprises wallonnes et réduire d'autant le potentiel économique et social de notre région.

Ce danger reste latent depuis des années et a déjà été vivement mis en évidence dès l'annonce du projet de création de ce complexe sidérurgique, dès 1960, par feu André Renard, alors secrétaire général adjoint de la F.G.T.B., bientôt suivi et soutenu par des hommes en vue à l'époque sur le plan syndical et politique entre autres.

Je ne veux pas étendre longuement mon intervention sur les événements qui ont surgi en cette période de 1960 à 1962, bien qu'on pourrait en faire l'historique à partir de documents irréfutables. Je dirai seulement que les plus vives oppositions au projet se sont émoussées et les cris d'alarme contre le danger ainsi présenté pour l'économie wallonne seront éteints sous la pression de l'appareil unitaire prédominant partout à l'époque.

Mêmes les revendications les plus réduites conditionnant et compensant les crédits publics accordés à Sidmar, à savoir : politique économique nationale coordonnée, rajeunissement et reconversion de l'industrie de la mécanique en Wallonie, ne furent prises en considération et *a fortiori* appliquées par les gouvernements alors en place.

Vous n'y étiez pas, Monsieur le Ministre, et dès lors je ne peux et ne veux pas vous charger des maux de vos prédécesseurs, mais avec le recul du temps et les faits aidant, le danger souligné en 1962 par la clairvoyance des uns et ignoré par l'aveuglement des autres est aujourd'hui très visiblement apparu.

En fait, selon les prévisions établies au niveau de la C.E.E. une augmentation de la productivité et une diminution du nombre d'emplois dans la sidérurgie seront enregistrées d'ici 1980.

Selon ces prévisions la production belge pourrait atteindre 25 400 000 tonnes soit 9 200 000 tonnes de plus qu'en 1974 et 13 800 000 tonnes de plus qu'en 1975.

Les trois quarts du développement prévu s'effectueraient à Zelzate, Sidmar et donc la région flamande bénéficierait ainsi d'une nette amélioration de l'emploi, tandis que dans la région wallonne la sidérurgie augmenterait quelque peu sa production tout en réduisant encore l'emploi par rationalisation.

Des chiffres ont été avancés; dans un premier temps 10 000 emplois ont été considérés comme étant compromis pour la Wallonie et ramenés ensuite à quelque 7 000, sans que ces prévisions soient pour autant fondamentalement remises en cause.

L'inquiétude ne peut donc que persister, d'autant plus que l'annonce de la formation d'un « Groupement économique européen » composé par le groupe Arbed-Sidmar, le groupe de sidérurgistes néerlandais, le groupement sidérurgique de la R.F.A. et l'association allemande des Lamineurs, ne peut rencontrer agrément, dans le Sud du pays.

Ce fait apparaît comme empreint d'objectifs purement financiers.

La possibilité éventuelle de prise de contrôle de nos sociétés sidérurgiques par des nouvelles sociétés financières, belges ou étrangères, présente un danger social et économique.

Les objectifs purement financiers des sociétés de holdings peuvent les amener à négliger l'importance économique et sociale de nos entreprises sidérurgiques.

La réorganisation continue du marché de produits devrait être concertée en tenant compte non seulement du rendement financier, mais aussi de l'importance économique et sociale de la sidérurgie.

A cet égard on devrait obtenir pour la Wallonie la garantie du maintien d'activités sidérurgiques et de leur développement à un rythme aussi important que celui de Sidmar.

Un engagement en ce sens devrait se faire entre pouvoirs publics et patronat, soit dans le cadre d'une convention nationale ou régionale ou encore dans le cadre du Comité de concertation de la politique sidérurgique.

La garantie du développement de la sidérurgie wallonne est indispensable et si une diminution relative du personnel s'impose, les pou-

voirs publics doivent exiger une synchronisation absolue entre les éventuelles réductions inévitables du personnel des usines existantes et les nouveaux investissements.

Le premier ne pourrait avoir lieu sans le second. La restructuration ainsi réalisée ne créerait pas de chômage structurel, mais uniquement un chômage frictionnel momentané.

*M. Verroken, Vice-Président,
remplace M. Dequae au fauteuil présidentiel*

*De heer Verroken, Ondervoorzitter,
vervangt de heer Dequae in de voorzitterszetel*

La réorganisation devrait donc être l'objet d'une large concertation raisonnée entre partenaires. Le rôle du Comité de concertation de la politique sidérurgique devrait à cet égard être revu et ses possibilités d'action renforcées. La possibilité d'un contrat, dont le Comité de concertation serait le lieu de négociations et de signature entre les propriétaires et les pouvoirs publics, doit être envisagée. Ce contrat devrait stipuler les garanties de prise en considération des caractéristiques économiques et sociales de la sidérurgie lors de modifications dans les participations financières.

Si une telle formule ne se révélait pas négociable, le rachat par l'Etat d'une part importante des actifs serait sans aucun doute la solution adéquate garantissant une prise en considération des intérêts économiques et sociaux que représente la sidérurgie pour la région, sinon pour le pays.

Il est notoire, en effet, qu'en Wallonie la sidérurgie est l'un des secteurs ayant, avec les industries verrière et charbonnière, constitué la base même de son potentiel économique et social. J'ose croire que l'acier aura un sort plus heureux que celui du verre et du charbon, d'autant plus que d'autres secteurs d'activité, telles les constructions mécaniques, métalliques et électriques, sont menacés soit de fermeture d'entreprise, soit de restructuration ou encore de transfert d'activité par objectif purement financier des holdings. Burroughs-Seneffe est un exemple qui pourrait se répéter ailleurs à plus grande échelle.

Ce sont là des aspects particuliers d'un problème socio-économique à traiter dans tout son contexte considéré au niveau des régions et du pays.

La confrontation amorcée récemment et qui se poursuivra par la réunion du 24 mai prochain permet sans doute quelques espoirs de voir enfin s'établir une coordination des efforts pour assurer le développement général de l'emploi. Parmi les facettes de cet objectif très important, celle ayant trait au secteur de la sidérurgie en Wallonie doit être mise en lumière.

La perspective des pertes d'emploi énoncée par la Commission des Communautés européennes et les conséquences d'un rapprochement de Sidmar avec les sidérurgistes allemands et hollandais sont trop évidentes que pour permettre une quelconque apathie ou faiblesse, notamment de la part des pouvoirs publics et donc du gouvernement.

C'est vous dire, Monsieur le Secrétaire d'Etat, que si nous attendons de votre part des réponses claires et précises aux questions qui se posent dans le secteur de la sidérurgie, nous aspirons aussi, avec les travailleurs concernés, à des mesures concrètes dans ce domaine comme en tout autre qui concerne l'emploi. Ces mesures pourraient apporter la sécurité du lendemain à l'ensemble du monde du travail et particulièrement à la Wallonie qui, vous le savez, Monsieur le Secrétaire d'Etat, en a bien besoin. *(Applaudissements sur les bancs du P.S.B.-B.S.P.)*

M. le Président. — La parole est à M. Mathot.

M. Mathot (à la tribune). — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, mes chers collègues, la situation économique belge est particulièrement préoccupante. Notre pays, c'est un truisme maintenant que de l'affirmer, vit des heures pénibles.

Pourtant, comme on vient de le constater, lorsque nous discutons de l'avenir d'un secteur important de notre économie cela suscite manifestement moins de passion sur les bancs de ce parlement que lorsqu'on discute des guichets de Schaerbeek. C'est également un truisme que de le constater.

Dans presque tous les secteurs, la reprise tant espérée, se fait attendre et le chômage se maintient à un niveau élevé. La récession ne prendrait fin dans notre pays que l'hiver prochain. C'est du moins ce qu'affirment de nombreux spécialistes belges ou étrangers.

C'est en fait l'avis d'experts de la C.E.E., de l'O.C.D.E. et des techniciens étrangers qui croient que la demande étrangère et les investissements des pouvoirs publics seront seuls en mesure de soutenir une lente reprise de l'activité économique dès le printemps 1976. On mesure mieux l'aberration de la politique macroéconomique du gouvernement

qui vise à limiter les revenus et à réduire les investissements en équipements collectifs par l'intermédiaire, soit de la loi dite de relance, soit les mesures en gestation de sobriété. Une amélioration de ce que les technocrates appellent, avec un certain cynisme, le marché de l'emploi n'est, dès lors, pas pour demain. Ainsi, alors que la reprise paraît se manifester çà et là en Europe, la Belgique est et demeure à la traîne.

Mais si l'activité est, en général, déprimée, il est en outre des secteurs et des régions qui connaissent des situations relativement dramatiques.

C'est le cas de la sidérurgie. Et, plus spécialement, de la sidérurgie wallonne. Il apparaît, dans l'éclairage cruel qu'en donne la conjoncture, en effet, que la sidérurgie wallonne connaît le sort peu enviable d'un secteur qui subit le contre-coup de la crise sans pouvoir ni lui trouver des palliatifs, ni espérer se renforcer pour l'avenir. Tout au contraire, la sidérurgie wallonne a pris, de plein fouet, la crise et, autant de ce fait que pour des raisons structurelles, elle ne semble pas en mesure de se positionner favorablement pour la suite des événements, étant forcée de reporter des investissements, ou en se montrant incapable de répondre dans de bonnes conditions, à un regain de la demande.

Encore faut-il que cette demande connaisse une réelle recrudescence. Si les affirmations des spécialistes de la conjoncture que je mentionnais il y a quelques instants, paraissent relativement optimistes, on ne doit pas perdre de vue que là où elle se fait sentir, la reprise s'accompagne très souvent d'une nouvelle flambée inflationniste, d'une tendance au protectionnisme et que le désordre monétaire perdurant n'apporte que des éléments d'incertitude complémentaires, incitant donc à la prudence.

Et, précisément, le cas de la sidérurgie dans le concert de l'économie européenne est assez typique de l'hésitation de la reprise.

Peut-on affirmer que l'état de crise grave de la consommation d'acier ne va pas perdurer ? Que, par exemple, des commandes d'équipement vont surgir du marasme général ?

Le développement à long terme ne doit plus autant se mesurer, comme par le passé, en termes quantitatifs, mais bien davantage en termes qualitatifs.

Au niveau européen, c'est-à-dire à un niveau qui donne une image à une échelle plus grande de l'évolution probable de la sidérurgie belge et permet donc des estimations assez représentatives, les exportations pourraient encore augmenter jusqu'en 1980. Pour autant, bien sûr, que le recul très important — ressenti surtout en Belgique — enregistré en 1975 soit rapidement résorbé. Ceci n'est nullement garanti, à ce jour.

Le début de reprise, en effet, comporte divers éléments favorables; mais aussi, des composantes très inquiétantes.

Le redémarrage de l'industrie automobile est, certes, un fait intéressant puisqu'il implique des commandes d'acier, tout spécialement de produits plats.

Mais là où les immatriculations de voitures ont sérieusement augmenté, au début de 1976, on constate à présent un certain tassement.

En résumé, la reprise, pour la sidérurgie, sera-t-elle suffisante ? Le hiatus de l'endettement sera-t-il assez rapidement comblé, même en partie ?

Ne va-t-on pas voir progressivement les entreprises sidérurgiques wallonnes s'immerger dans une situation financière irrémédiable, ne leur permettant même plus d'envisager en temps utile les investissements d'adaptation et de modernisation technologiques, parade pour tout dire insuffisante socialement parlant, mais élémentaire et minimale pour pouvoir saisir les opportunités des diversifications et des spécialisations.

En substance aussi, pour la Belgique, la situation peut se compliquer et l'image projetée du développement de l'emploi des capacités européennes de production peut ne pas dessiner fidèlement le devenir à court terme de la sidérurgie wallonne. Avec ses ventes orientées vers l'industrie manufacturière européenne (spécialement française) Cockerill peut, par exemple, subir la pression officielle ou larvée des protectionnistes.

Aux effets du protectionnisme, s'ajoute le danger de voir la sidérurgie wallonne ou liégeoise, comme on vient de le rappeler, encerclée par un cartel international disposant d'une grande puissance financière et d'introductions privilégiées sur des marchés-clés. D'où un grave danger de voir, par comparaison, la sidérurgie wallonne déprimer techniquement et être exclue de certaines transactions commerciales.

Il y a là une situation qui, vous devez vous en douter, inquiète très sérieusement les travailleurs.

Cette dégradation accélérée résulte, non seulement de la crise économique générale, mais également d'autres facteurs structurels et dès lors, plus graves, tels l'inertie des pouvoirs publics ou le manque de dynamisme des secteurs privés belges.

Je dirai d'emblée que la concertation sectorielle a fait faillite. La sidérurgie wallonne n'a pas à se féliciter des résultats de cette politique telle qu'elle vient de se matérialiser ces derniers mois.

Grave aussi est l'absence d'une réelle intervention des autorités publiques belges au plan européen, face à la cartellisation de la sidérurgie qui pourrait asphyxier la sidérurgie wallonne.

Triste enfin, la disparition de toute volonté de diversification, en ce qui concerne les fabricats et l'activité industrielle proprement dite, dans le secteur de la sidérurgie.

Oui, la sidérurgie wallonne est victime du libre-échange et du prétendu monopole d'initiative accordé à un certain secteur privé. Et les pouvoirs publics n'ont rien amélioré, au contraire, en faisant preuve d'un laxisme coupable face à une situation se détériorant.

Quelques chiffres suffisent pour situer la gravité de la crise que traverse la sidérurgie européenne et belge.

En 1975, les industries sidérurgiques de la Communauté ont produit 125 millions de tonnes d'acier brut contre 155 millions de tonnes en 1974. La chute de production en Belgique a atteint plus de 28 p.c. L'effet de la baisse de la production sur l'utilisation des capacités de production a été évidemment sensible.

La chute brutale des prix a affecté lourdement l'équilibre financier des entreprises sidérurgiques. Les résultats de 1975 progressivement publiés font état de pertes sévères. Dans ces conditions, les entreprises qui, pour des raisons diverses, présentent un moindre taux de rentabilité que la moyenne, ont évidemment le plus souffert.

Le cas de Cockerill est connu, qui a perdu environ 4 milliards et qui a dû, notamment pour soulager sa trésorerie, se débarrasser d'une participation importante à Sidmar, participation qui fut, jusqu'à cette année, assez intéressante d'un point de vue strictement capitaliste et financier.

Permettez-moi, en tant que Liégeois, de me pencher un instant sur le cas, au demeurant exemplaire, de Cockerill.

L'outil est moderne, certes, mais relativement et encore de façon incomplète, car des éléments font défaut pour que se constitue une chaîne assez valable techniquement.

Par rapport aux sidérurgies maritimes et aux sidérurgies mises en service dans des pays détenteurs de réserves de matières premières, la situation est moyennement avantageuse; à l'imperfection de certaines liaisons (notamment vers la Ruhr et vers les marchés des pays de l'Est) s'ajoute un handicap essentiel de la localisation.

La politique de produits caractérisée par une diversification insuffisante paraît, de surcroît, assez hésitante depuis plusieurs années, sujette à des révisions régulières par suite des soubresauts comptables, spécialement perceptibles dans les résultats d'exploitation, et à cause d'une difficulté à décider au plus haut niveau.

L'organisation commerciale peu agressive, de plus, ne compense guère les hésitations de la politique de produits. Ce défaut d'agressivité a pour conséquence que, sur les marchés éloignés, l'irruption massive des sidérurgistes japonais et les tendances au protectionnisme amenuisent singulièrement les chances de la société. Et jugement, un climat psychologique peu propice au risque semble s'être instauré aux différents étages du management. Le consensus à l'intérieur de l'entreprise fait désormais défaut : le manque de confiance en l'avenir, des pressions irresponsables, une information qui passe mal, tant au niveau des cadres qu'au niveau du personnel salarié et employé, ont fini par détériorer les termes du dialogue social, engendrant des arrêts de travail et des conflits nombreux et une certaine pression salariale, ce qui ne manque pas d'avoir des répercussions sur les coûts.

Pourtant, cette explication ne doit pas déboucher sur une simple critique des hommes, voire sur leur mise en accusation. Trop facile ou trop simple est l'attitude qui consiste à clouer au pilori les managers et les techniciens; erronée est la tendance à crier haro sur les coûts salariaux et le manque d'ardeur au travail du lamineur ou de l'aciériste... En fait, les hommes sont ce que les structures en font; leur capacité de travail et leur compétence foncière ne peuvent être mises en doute. Pour exactement analyser et comprendre la situation régulièrement ou endémiquement difficile, il convient, par exemple, de partir d'une approche plus globale des faits structurels et des phénomènes cycliques.

Les cycles de la sidérurgie sont assez connus; ils se développent presque toujours avec un certain retard sur le cycle conjoncturel global. Mais ce constat n'est, en définitive, que descriptif.

Un aspect plus intéressant de la crise est la tendance actuelle à constituer au plan international des ententes en vue de contourner la production et de fixer des prix minima, en fait d'organiser le marché. Et là, M. Van Geyt a fait une large description des mécanismes internationaux tels qu'ils se sont déroulés en matière financière. Il ne me paraît

pas utile de les reprendre ici. Je crois que son analyse est édifiante à cet égard.

Cockerill et la sidérurgie wallonne paraissent faire preuve d'un certain attentisme au niveau international. Cette attitude s'explique par la dimension « moyenne inférieure » des entreprises à l'échelon européen, par leur isolement, leur conférant un poids relativement modeste en face d'autres entreprises ou en face d'un regroupement à un échelon national ou international quelconque. La tradition capitaliste belge, dont l'aspect familial et coopté saute aux yeux et dont la tendance au narcissisme économique se manifeste au travers des relations privilégiées entre entreprises d'un ou deux groupes, est sans doute aussi pour quelque chose dans le fait que la sidérurgie wallonne joue assez mal la carte exportatrice (Cockerill, par exemple, s'est contenté d'un alignement du seul marché français).

Fait plus grave pour l'avenir, cette tendance à ne prendre aucun risque à l'étranger à des chances de se confirmer si la sidérurgie wallonne ne sort pas du cercle limité de produits d'une banalité technique de plus en plus concurrentiels.

Enfin, l'absence de la sidérurgie wallonne dans le processus de la cartellisation peut ne pas effrayer certains. Il n'en reste pas moins que celle-ci peut faire naître des dangers nouveaux, tels le risque d'exclusion de nos sociétés de certains accords commerciaux ou de l'ouverture de nouveaux marchés, ces possibilités étant monopolisées par les plus puissants, à savoir les ententes.

On s'étonne assez de constater que le gouvernement largement partisan du libre échange accepte sans broncher cet encerclement de la sidérurgie wallonne, que le gouvernement demeure prudemment muet et que les travailleurs soient dans l'ignorance de ce qui se trame dans l'ombre des grandes entreprises.

Car on ne peut aborder le problème de l'avenir de la sidérurgie sans traiter de la question de l'emploi, sans parler de l'inquiétude qu'éprouvent légitimement les travailleurs. Il faut, Monsieur le Ministre, que vous vous penchiez sur la dimension humaine et sociale de cette situation détériorée. Et M. Helguers en a fait également une large description qui m'évite de reprendre certains de ses thèmes.

Vous devez prendre conscience de l'inquiétude qui a atteint un stade extrêmement grave : ce n'est plus le chômage à court terme dont on a peur — on s'y est progressivement habitué en Wallonie, c'est réellement à l'égard de l'avenir à long terme que les travailleurs et les cadres expriment leurs craintes. Ainsi, une branche industrielle qui conférerait toutes les vertus à la compétence et au travail, n'est plus durablement en mesure d'employer tous les ouvriers que ne rebutent pas un travail lourd, un travail difficile, ni tous ceux qui ont acquis une formation professionnelle absolument adaptée.

En l'absence d'une politique volontariste de la part de toutes les autorités concernées, c'est donc une nouvelle fois un des pions majeurs de l'économie wallonne qui voit son avenir menacé et je le répète, sans que l'on observe une tentative sérieuse de surmonter structurellement les déficiences connues.

Monsieur le Ministre, pour les travailleurs manuels et intellectuels de la sidérurgie, le mirage du plein emploi s'éloigne. Il ne suffit plus de disposer de bonnes connaissances et d'une ardeur au travail, pour être assuré d'une certaine réussite sociale et professionnelle. Un tel constat, fait maintenant par de très nombreux travailleurs wallons, allié au processus de culpabilisation mené par le patronat belge, soutenu en ce sens par le gouvernement, ne peut avoir que des conséquences funestes sur le plan psychologique. Si on ajoute à ceci les effets matériels d'une crise prolongée, on comprend aisément quel est le désarroi de ceux-là qui ont fait la richesse du pays. Ignorer ce désarroi serait, dès lors, coupable.

Il est vrai que les perspectives d'emploi sont très sombres pour la sidérurgie wallonne.

L'étude de la C.E.E., dont les conclusions ont été développées et rappelées à cette tribune, nous montre les perspectives sombres qui se dessinent à l'horizon. Pour les années 1980, les effets négatifs de réduction de l'emploi se manifesteront essentiellement dans l'Est de la France, l'Est de la Belgique, la région liégeoise spécialement, l'Ecosse et le Pays de Galles.

C'est au fond l'aboutissement d'un processus connu. L'industrie sidérurgique est un secteur lourd dans la mesure où elle demande une immobilisation importante de capitaux.

Soumise à la baisse tendancielle du taux de profit, la sidérurgie éprouve le besoin d'accroître sa productivité en rationalisant ses modes de fabrication par : fusion, absorption, concentration.

Un autre type de rationalisation s'est manifesté, consistant à faire intervenir les innovations à caractère technique sans pour autant que

cette action ait parfaitement atteint son objectif; alourdissant les charges financières, donnant lieu parfois à des investissements mal orientés, d'autant plus coûteux. Finalement, les investissements lourds suppressors d'emploi ont simplement accentué la problématique de l'emploi sans pour autant que soit abordée une réelle diversification.

Même en dehors des périodes de crise, ce processus inutile de sur-accumulation se poursuit, la seule solution restante étant l'appel aux pouvoirs publics.

En Belgique, le paravent du Comité de concertation de la politique sidérurgique a caché le recours au capital public, en même temps qu'il a engrangé une politique créant naturellement du chômage et exacerbé cette dernière conséquence dans les régions naturellement les plus défavorisées. Il est démontré que le C.C.P.S. n'a pas servi la sidérurgie wallonne, qu'il fut un leurre.

Au demeurant, le C.C.P.S. n'a pas pu empêcher l'écatement de la sidérurgie belge, Sidmar suivant une vocation qui la détache de la solidarité avec la sidérurgie wallonne.

Sans éclairage régional, sans un contrôle démocratique et sans une planification des interventions publiques, la concertation dite sectorielle vole seulement au secours du secteur privé, sans pour autant servir de la même manière les intérêts des travailleurs et des régions.

Et ce n'est pas la toute récente réforme de la commission de concertation de politique sidérurgique mise sur pied à l'instant où son naufrage paraissait certain, qui risque de changer quoi que ce soit. La sérénité du secteur privé face aux délégués choisis pour les contrôler en témoigne.

En conclusion, le moment est venu pour le gouvernement d'informer l'ensemble de l'opinion quant à la politique qu'il entend mener en matière sidérurgique.

Cette industrie de base est en effet trop importante dans le contexte économique qui est le nôtre, pour qu'une action énergique ne sois pas menée afin d'assurer son existence.

Quelle est finalement l'attitude du gouvernement à l'égard de la création d'un groupement international de l'acier ?

Ce groupement est-il conforme au Traité de Rome ?

N'est-il pas légitime qu'une large information et un large débat soient organisés sur ce sujet, dans la mesure où ils concernent le sort de dizaines de milliers de travailleurs et de citoyens, mais aussi à plus long terme l'avenir même de toute l'économie wallonne ?

Le moment n'est-il pas venu de définir, en Wallonie, les mécanismes de convergence qui évitent les fausses oppositions entre sous-régions.

Nous croyons fermement que les pouvoirs publics ont pour devoir de ne pas laisser se développer certaines oppositions entre les régions de Charleroi et de Liège. Au contraire, il faut essayer de rassembler les moyens dont nous pouvons disposer pour faire face à l'avenir.

En définitive, ces oppositions ne serviraient-elles pas les intérêts de certains groupes financiers ?

Quelle est encore la signification que l'on peut donner au Comité de Concertation de la Politique sidérurgique, si celui-ci ne joue même pas un rôle lorsque des décisions aussi fondamentales que celles visant à regrouper des entités sidérurgiques allemandes, hollandaises, luxembourgeoises et belges, interviennent en dehors de lui ?

Dès lors qu'il est établi que tout investissement en matière sidérurgique ne se fait pratiquement plus en dehors de capitaux publics, n'est-il pas opportun de revoir le statut de ce secteur ?

Des formes nouvelles de contrôle public ne doivent-elles pas être appliquées à la sidérurgie et ce, dans le cadre d'une planification sectorielle et régionale ? Le contrôle des travailleurs ne doit-il pas être étendu afin qu'ils soient en mesure d'exercer un droit de regard sur les capitaux investis par les pouvoirs publics ?

L'aide publique ne devrait-elle pas être assortie de la définition d'un vaste programme d'emploi destiné à combler les rationalisations qui interviennent ?

Des mesures sociales complémentaires ne doivent-elles pas être prises pour répartir raisonnablement le maximum de travail disponible ?

Le holding public récemment créé dans les conditions que nous connaissons, est-il décidé à intervenir énergiquement dans ce secteur et surtout dans la mise en œuvre du programme industriel de diversification complémentaire ?

Ne faut-il pas accentuer le programme d'aménagement des infrastructures afin d'éliminer au maximum les handicaps dont souffre la sidérurgie wallonne en raison de sa localisation ?

Autant de questions, Monsieur le Ministre, que se posent l'opinion et les travailleurs auxquelles il doit être répondu.

La dégradation constante de notre situation économique, le manque de confiance dans l'avenir en raison de l'inertie des parties intéressées, dont le gouvernement, créent un climat psychologique redoutable.

Le climat social s'alourdit d'autant plus que les travailleurs ont le sentiment légitime que c'est sur eux que l'on veut faire peser les effets de la crise, mais aussi ses causes.

La campagne de culpabilisation des travailleurs, menée avec un entrain remarquable par la F.E.B. et par Fabrimétal, a été remarquablement soutenue par le gouvernement dans l'ensemble de leurs projets. Dès lors, le mécanisme de culpabilisation a comme objet fondamental de faire croire aux travailleurs qu'ils sont la cause de la crise que nous sommes en train de vivre. Ils sont, dès lors, de plus en plus entraînés dans des conflits qui constituent, hélas, pour eux le seul moyen de faire entendre leur voix au niveau des autorités.

A défaut de réformes profondes, tant au niveau des structures de ce pays qu'au niveau de son organisation économique, le gouvernement prendra le risque d'être responsable d'une explosion sociale dont il ne mesure peut-être pas encore l'étendue. Je pense au conflit de la division mécanique de Cockerill. Pour ce qui me concerne, ceci est l'illustration du climat social que le gouvernement a réussi à créer désormais à l'intérieur du pays par les mesures qu'il a prises et qui ont toutes été orientées dans le sens de la défense du monde patronal au mépris des intérêts des travailleurs; ce climat s'est établi par l'incapacité du gouvernement à faire face à ses responsabilités et aux développements de la situation économique. Pour ce qui me concerne, j'affirme qu'il est temps de changer de cap. C'est ce changement fondamental que défend mon parti avec la ferme conviction d'être ainsi au service de nos régions et de tous les citoyens et de tous les travailleurs. (Applaudissements.)

M. le Président. — La parole est à M. le Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques (à la tribune). — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, je voudrais tout d'abord excuser M. le Premier Ministre et M. le Ministre des Affaires économiques ainsi que M. le Ministre de l'Emploi et du Travail qui, empêchés aujourd'hui, m'ont demandé de répondre à ces interpellations.

Cette réponse est unique bien que les interpellations étaient d'un ton très différent. En effet, comme M. Helguers, le gouvernement croit à l'importance du secteur sidérurgique dans l'activité économique de notre pays. Les objets qui ont été rencontrés par les interpellateurs de ce jour, pour autant qu'ils portent sur la sidérurgie, sont donc une préoccupation constante du gouvernement. Il est abusif de parler en la matière d'inertie. Deux problèmes ont particulièrement retenu l'attention des interpellateurs et méritent une réponse spéciale dans ce débat.

Le premier, ce sont les prévisions de la CECA. Je précise qu'il s'agit bien de prévisions, évoquées par deux interpellateurs, le troisième, M. Van Geyt, ayant parlé d'un plan de la CECA. Il ne s'agit absolument pas d'un plan en la matière mais d'un simple rapport d'experts qui n'engage pas les hautes autorités de la Communauté. Il ne s'agit pas même de prévisions qui auraient été ratifiées par la Communauté.

M. Levaux. — Les désavouez-vous ?

M. Knoops, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Attendez un instant.

M. Levaux. — Il faut être clair. Les désavouez-vous ?

M. Knoops, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Je vais être extrêmement clair.

Sans vouloir être ironique, on pourrait rappeler les prévisions de la CECA au cours des vingt dernières années en ce qui concerne le marché du charbon et de certaines erreurs graves que comportaient ces prévisions.

M. Levaux. — Donc, vous désavouez ce rapport !

M. Knoops, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Un tel document doit être soigneusement analysé et ne peut certainement pas être écarté avec ironie parce que s'il y a eu des erreurs dans le passé, erreurs qui ont d'ailleurs ensuite été reconnues par leurs auteurs ou du moins par la CECA, cela ne veut pas dire que tout rapport d'études fait par la CECA soit un document ne méritant aucune analyse sérieuse.

Cette analyse sérieuse, c'est ce que nous faisons à l'heure actuelle mais, de grâce, que l'on soit logique, clair et objectif et qu'en la matière on ne parle pas de plan.

Vient ensuite l'accord international dont ont parlé les trois interpellateurs. Ce regroupement international de l'acier a fait l'objet de multiples articles dans la presse. Jusqu'à présent, il ne semble toutefois pas avoir dépassé le stade d'intentions formulées d'ailleurs en termes très généraux.

Dans l'état actuel de nos informations, il ne s'agirait pas de la reconstitution d'un cartel. Vous savez d'ailleurs que cela est interdit par la Communauté. Dès lors, celle-ci s'est saisie du projet d'accord annoncé, projet qui fait l'objet d'une procédure d'examen auprès de la Communauté économique européenne, dans le but de savoir s'il ne serait pas en contradiction ou s'il ne constituerait pas une violation du Traité de Paris instituant la CECA.

M. Levaux. — Quel est l'avis du gouvernement en cette matière ? Quel est votre avis, Monsieur le Secrétaire d'Etat ?

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Monsieur Levaux, nous vivons dans un pays démocratique qui, démocratiquement, a accepté de faire partie d'une Communauté.

M. Levaux. — J'insiste pour connaître votre avis sur ce plan.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Nous attendons l'avis de la Communauté sur cet accord et nous ne manquerons pas de vous communiquer, ainsi qu'à l'ensemble des membres du parlement, les résultats de cette procédure d'examen dès qu'ils seront en notre possession.

M. Mathot. — Vous n'avez donc aucun avis ? Je trouve cela extraordinaire. La sidérurgie wallonne se meurt et vous n'avez pas d'avis !

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — J'en arrive maintenant au problème plus particulier de l'emploi dans le secteur de la sidérurgie. N'en déplaise à MM. Van Geyt et Mathot, dans ce secteur comme dans d'autres l'emploi est directement lié au problème de l'équilibre des coûts d'exploitation. Si cet équilibre n'est pas atteint — ce qui a été le cas durant l'année 1975 — le secteur est, par le fait même, en péril.

Dans les coûts d'exploitation, entre l'élément « salaires ». Cela est évident et, dès lors, il convient d'être très attentif à cet état de choses.

Je dirai à M. Van Geyt mon étonnement lorsque je l'ai entendu choisir comme exemple la Grande-Bretagne.

M. Van Geyt. — J'ai voulu faire une comparaison.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Sans vouloir, à la tribune du parlement belge, m'étendre sur des situations existant dans des pays étrangers, je tiens à souligner qu'en Grande-Bretagne le secteur sidérurgique est un secteur nationalisé.

Mais revenons à notre sidérurgie et notamment à la sidérurgie wallonne. Pour rester compétitive au niveau international, elle devra encore basiser ses coûts.

M. Levaux. — Cela veut dire pour vous qu'il faudra abaisser les salaires !

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Cet abaissement des coûts ne pourra être obtenu qu'en procédant encore à des restructurations et à des rationalisations techniques.

M. Mathot. — Avec quel argent ? Quand on gagne beaucoup, il faudrait qu'il y ait une forte expansion de l'emploi.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — L'histoire économique nous montre, en effet, — vous l'avez dit vous-même, Monsieur Mathot, qu'il y a un manque de diversification — l'histoire économique montre que la production de produits de base n'a été développée que par une diminution de l'élément des heures de travail nécessaires à leur fabrication. En vue d'une nouvelle croissance de production, il est nécessaire, pour que la sidérurgie conserve une situation saine, que la fabrication même des produits de base requière moins d'heures de travail à la tonne produite.

M. Dequae, Président, reprend la présidence

De heer Dequae, Voorzitter, herneemt het voorzitterschap

Où je vous suis tout à fait, c'est qu'à côté de cet effort de productivité il y a lieu de prévoir une diversification des produits et leur plus

grande élaboration. En d'autres termes, il faut que la production soit plus élaborée dans le secteur de la production de base et cela ne vise pas une entreprise déterminée car il arrive qu'une entreprise fabrique une gamme de produits extrêmement large. Evitons, si vous le voulez bien, toute démagogie en la matière.

Dans le secteur même du produit de base, il y a aura encore à la suite de ces rationalisations nécessaires et qu'il serait extrêmement dangereux de refuser, des dégagements d'emplois qu'il faut programmer dans le temps et, je le répète, compenser par la création d'emplois nouveaux dans des secteurs connexes.

M. Levaux. — Qui va en décider ?

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Monsieur Levaux, ou bien nous essayons de faire un exposé valable et vous laissez ensuite M. Van Geyt qui est interpellateur et auquel je croyais que vous reconnaissiez jusqu'à aujourd'hui une certaine autorité, répliquer, après je lui répondrai éventuellement, ou bien nous entamons une espèce de dialogue à bâtons rompus dont il n'est pas possible de sortir valablement. Vous n'écoutez même pas la réponse et vous multipliez les interruptions qui n'ont guère de sens.

M. Levaux. — Je vous écoute très attentivement.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — On peut dire en tout cas que les affirmations de M. Van Geyt, en ce qui concerne d'une part l'aide donnée à la sidérurgie, d'autre part les commandes du secteur public dans des secteurs connexes, ces affirmations faites ici, à la tribune, ne concordent pas avec les chiffres en ma possession.

En ce qui concerne l'aide pour 1975, le budget d'ordonnancement est de 865 millions et non de 2 milliards.

Peut-être M. Van Geyt additionne-t-il les budgets de 1975 et 1976. En effet en 1976, les dépenses d'ordonnancement prévues au budget sont de 1 milliard 446 millions.

M. Van Geyt. — Les dépenses d'engagement.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — On parle ici de dépenses d'ordonnancement.

M. Van Geyt. — J'ai parlé de dépenses d'engagement.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Vous parlez du programme d'aide aux investissements prévus pendant toute la période 1976-1980.

M. Van Geyt. — Il s'agit des dépenses d'engagement faites avec l'accord du gouvernement pour être amenées jusqu'à leur conclusion morale.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Je vous parle des dépenses budgétaires pendant chacune de ces deux années. Il s'agit de chiffres précis repris dans des documents officiels.

Il faut ajouter qu'en 1974, le secteur sidérurgique, vu sa situation favorable durant cette année, a renoncé à 900 millions d'aide aux investissements que ce secteur aurait pu légitimement réclamer.

M. Van Geyt. — De son plein gré ?

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Après négociations avec le gouvernement.

M. Van Geyt. — Il a été moins exigeant que ce que le gouvernement pouvait offrir.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Je suis heureux de constater que je complète votre information. En ce qui concerne les commandes du secteur public, il est inexact de dire qu'en 1975, il n'y a pas eu de commandes en matériel roulant.

M. Van Geyt. — Je n'ai pas dit cela, j'ai dit que c'était dérisoire.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Suite aux décisions de relance prises à partir de février 1975, ces commandes ont été accélérées et ont porté sur 2 milliards 900 millions.

M. Van Geyt. — Vous parlez ici de l'engagement. Vous utilisez un autre mode de calcul suivant les points de votre réponse.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Les livraisons en 1975 ont été de 3 000 wagons et de 24 automotrices.

M. Mathot. — Cela ne date pas de 1975.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Venons-en maintenant au problème de la concertation.

Le Comité de concertation de la politique sidérurgique a été instauré précisément dans le but de réunir autour d'une table les parties intéressées au développement du secteur industriel.

Il est certain que cette concertation n'a pas toujours fonctionné comme nous l'aurions désiré. Il n'empêche que nous sommes dans un pays où la concertation doit exister et que des difficultés naissent à chaque fois qu'elle ne fonctionne pas valablement.

Le gouvernement s'est donc efforcé de relancer cette concertation dans le secteur sidérurgique et de remettre sur rails, le Comité de concertation de la politique sidérurgique.

Après plusieurs réunions de travail, un protocole additionnel a été paraphé le 12 janvier 1976, lequel vise à préciser dans deux directions les activités du Comité de concertation de la politique sidérurgique, à savoir : 1° le problème des objectifs du secteur; 2° les problèmes de l'emploi liés au développement des différentes régions.

Il n'a malheureusement pas été possible jusqu'ici de recevoir l'adhésion définitive d'une des organisations syndicales ni donc d'engager une action sur base de cette concertation, action qui est exigée par l'évolution de la situation.

Néanmoins, et malgré l'absence de coopération de cette organisation syndicale, le Ministre des Affaires économiques a demandé aux différentes parties prenantes au Comité de concertation de la politique sidérurgique d'établir à très bref délai un programme quinquennal de la production et des investissements sidérurgiques avec ses répercussions sur l'emploi.

M. Levaux. — Indicatif ou impératif ?

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Monsieur Levaux !

M. Levaux. — Ce sont les termes de la loi.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Oui, vous reprenez les termes de la loi mais avez-vous écouté ce que je viens de dire ?

M. Levaux. — Oui, avec beaucoup d'attention.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Il est évident que le gouvernement refuse qu'un plan qui lui sera proposé soit impératif sans même qu'il le connaisse.

M. Mathot. — Vous ne croyez pas à la planification.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — C'est la première fois que j'entends cela.

M. Mathot. — Si vous y croyiez, vous respecteriez les termes de la loi et la date prévue qui était la fin de 1975.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat, adjoint au Ministre des Affaires économiques. — Monsieur Mathot, vous allez dépasser M. Van Geyt dans l'optique que « tout est dans tout et inversement ».

Ce plan a été demandé aux participants au Comité de concertation de la politique sidérurgique et le gouvernement l'examinera lorsqu'il lui sera remis très prochainement.

Il est évident qu'après cet examen, le parlement sera informé des conclusions de ce travail et des dispositions que prendra le gouvernement pour résoudre les problèmes qui résulteraient de l'application dudit plan.

M. le Président. — La parole est à M. Van Geyt.

M. Van Geyt (à la tribune). — Monsieur le Secrétaire d'Etat, je ne vous reprocherai pas d'avoir répondu au nom du gouvernement mais je reprocherai, à travers vous, au gouvernement de ne pas avoir estimé, devant l'importance de cette question, devoir déléguer ici un de ses membres les plus directement responsables de la politique générale d'investissement dans les bassins sidérurgiques à l'échelle de l'ensemble du pays et, notamment, dans l'industrie sidérurgique wallonne.

Je ne vous ferai pas non plus une quelconque querelle, mauvaise ou bonne, quant au fait que vous avez invoqué d'une part les crédits d'ordonnement pour chercher à réduire les chiffres que j'avais cités, et d'autre part, les crédits d'engagement quand vous vouliez

montrer qu'ils étaient trop faibles, selon l'endroit cité dans mon exposé. Dans le premier cas il s'agissait de l'importance des aides accordées sans garantie suffisante et dans l'autre il s'agissait du volume des commandes passées en matière de matériel roulant. Je constate donc que les techniques budgétaires ont leurs subtilités, que nous connaissons bien, mais je crois qu'il faut les évoquer en commentant les chiffres que vous avez cités en réponse aux miens.

Je ne ferai pas non plus de développements sur le fait que vous avez évoqué mon exemple de la Grande-Bretagne dans un mauvais contexte. J'avais évoqué la Grande-Bretagne et la Suède par rapport à ce que l'on dit en Belgique sur le rôle des salaires dans les difficultés compétitives de l'industrie belge, notamment sidérurgique. Or, de ce point de vue, les exemples que j'ai cités sont difficilement contestables, et démontrent que la fameuse argumentation selon laquelle les salaires sont responsables de tout ne résiste pas à l'examen puisque les Suédois exportent en masse malgré des salaires élevés et que la Grande-Bretagne connaît des difficultés sérieuses malgré des salaires nettement plus bas que les salaires belges.

C'est ce que je voulais évoquer et vous n'avez pas, je pense, réfuté cet argument.

Je veux surtout, Monsieur le Secrétaire d'Etat, insister sur un point. Vous avez dit, et je vous remercie de cette précision, que les chiffres de la CECA sont des prévisions mais ne constituent pas un plan. Bien entendu, ceci veut dire que les possibilités d'action des différents gouvernements subsistent, bien que je doute fort de la volonté d'action de votre gouvernement pour les corriger sérieusement.

Mais il est fort curieux que lorsqu'il s'agit de la Belgique vous évoquiez toujours ce que l'on va concerter, discuter avec les entreprises, avec les différents intéressés — même dans ce comité de concertation où une des deux organisations syndicales importantes n'a pas accepté de suivre les bases actuelles proposées par le gouvernement — et que vous reconnaissiez la nécessité d'une diversification de la production, la nécessité de procéder non seulement à des investissements de rationalisation mais à des investissements qui créent des emplois de compensation. Tout cela vous le reconnaissez mais vous ne prenez aucune disposition à cet effet. Votre gouvernement n'a pas de politique de nature à pouvoir imposer cette orientation, à pouvoir faire autre chose dans la discussion avec les partenaires privés que d'émettre le vœu qu'ils s'orientent dans cette voie. Et l'expérience prouve à quel point ils se soucient peu de ce genre de vœu quand ils n'y sont pas contraints par l'action conjuguée des forces sociales et du pouvoir politique.

Donc, le grand problème c'est de savoir qui décidera. Et dans ce domaine, le moins que l'on puisse dire c'est que votre réponse n'a pas apporté d'éléments rassurants quant à votre volonté d'imposer aux groupes financiers les décisions qui s'imposent pour préserver le niveau quantitatif et qualitatif de l'emploi dans chacune des régions.

Quelques mots maintenant au sujet des objections d'une des deux grandes organisations syndicales.

Monsieur le Secrétaire d'Etat, reconnaissez qu'il y a quelques raisons pour les organisations syndicales d'être exigeants avant de s'engager, quand on voit ce qui s'est passé tout récemment encore au Comité de Contrôle de l'Electricité, où la même organisation syndicale a été obligée de constater que les trusts de l'électricité, se moquent comme un poisson d'une pomme de l'article de la loi de relance — un des rares articles qui permet de lutter, dans un certain sens, contre l'inflation — qui interdit de lier des tarifs ou des prix à des paramètres automatiques. Les trusts de l'électricité refusent de s'y plier et jusqu'à présent, il n'y a eu aucune réaction du gouvernement. Et vous vous étonnez alors que, par exemple, la F.G.T.B. quitte ce comité et se montre prudente avant de s'engager, dans le vague, dans un nouveau comité de la politique sidérurgique qui n'aurait guère de pouvoirs supérieurs à l'ancien comité dont la puissance, très relative, a été amplement démontrée.

Je terminerai en disant, Monsieur le Secrétaire d'Etat, qu'il semble bien que ce n'est pas encore aujourd'hui — je dis « aujourd'hui », je ne dis pas avant la fin de l'ensemble de ce débat, jusques et y compris le vote sur les ordres du jour — qu'il y aura possibilité de déposer un ordre du jour commun de la part de ceux qui, sur les bancs de l'opposition et sur une série de bancs de la majorité, souhaitent que l'on s'oriente vers une politique offrant des garanties plus sérieuses dans le domaine de l'emploi.

Je le regrette mais j'espère qu'il sera encore possible, d'ici au moment où l'on votera sur les ordres du jour, de dégager éventuellement les éléments permettant d'assurer des garanties sérieuses. Je suppose que le fait qu'on n'ait pas encore pu se mettre d'accord sur un ordre du jour unique entraînera le dépôt d'un ordre du jour pur et simple à côté de celui signé par mon collègue, M. Mathot,

et moi-même. Espérons que cette volonté d'assurer des garanties soit dans les esprits de tous les députés, qu'ils appartiennent à l'opposition ou à la majorité, qui sont proches du monde du travail au sens le plus large, c'est-à-dire des ouvriers, des techniciens et des cadres, et même de certains dirigeants techniques, qui sont de plus en plus soucieux de l'avenir de l'industrie sidérurgique en Wallonie, secteur menacé comme pas mal d'autres par la politique du gouvernement. (Applaudissements sur les bancs communistes.)

M. le Président. — La parole est à M. Helguers.

M. Helguers (à la tribune). — Monsieur le Président, j'ai pris acte avec plaisir des réponses qui nous ont été fournies par M. le Secrétaire d'Etat Knoops. Je me réjouis dans une certaine mesure des efforts tentés par le gouvernement pour œuvrer dans le cadre du Comité des Concertation de la politique sidérurgique, tout en regrettant les difficultés créées par l'une des organisations syndicales qui, semble-t-il, empêche l'avancement des travaux.

En ce qui concerne l'ordre du jour déposé par MM. Van Geyt et Mathot, je l'approuve dans sa majeure partie mais je ne pourrai m'y rallier. Comme M. Van Geyt, j'espère qu'il y aura encore des négociations pour aboutir éventuellement à un ordre du jour commun, qui puisse être adopté par la majorité. (Applaudissements sur les bancs du P.S.B.-B.S.P.)

M. le Président. — La parole est à M. Mathot.

M. Mathot (à la tribune). — Monsieur le Président, chers collègues, qu'il me soit d'abord permis de dire à M. le Secrétaire d'Etat que, tout au long de mon exposé, je n'ai pas eu le sentiment de faire la moindre démagogie. J'ai cité, me semble-t-il, avec une certaine objectivité pour ne pas dire avec une objectivité certaine, tous les éléments qui me paraissent influencer la crise que connaît la sidérurgie dans notre pays, sans en oublier aucun, notamment celui relatif aux coûts salariaux. Je n'ai pas voulu l'ignorer car, à mes yeux, c'est un facteur parmi d'autres. Ce qui m'inquiète dans votre réponse, Monsieur le Secrétaire d'Etat, c'est que c'est à propos de ce facteur-là, essentiellement, que vous avez été le plus précis.

En effet, pour le reste, vous nous avez donné trois ou quatre réponses qui peuvent se résumer essentiellement comme suit : nous étudions, nous examinons, nous sommes en train de prendre connaissance.

En ce qui concerne les prévisions en matière d'emploi, je vous ai dit qu'elles étaient celles de la Commission des Communautés européennes qui avaient paru dans la presse. Vous ne nous avez donné aucune précision quant à l'appréciation du gouvernement sur ces prévisions. Vous vous êtes borné à dire que le gouvernement en a pris connaissance, et qu'il les étudie très sérieusement. Mais nous ne savons toujours pas quel est le caractère réel de ces prévisions et quel est le sentiment du gouvernement à propos de cette étude très importante de la Commission des Communautés européennes, étude importante puisque, au chapitre des conséquences prévisibles en fonction des thèses exposées par la Commission, on relève que deux des régions principalement visées en matière d'emploi sont deux régions belges. Malgré cela, le gouvernement n'a pas encore d'avis à nous donner actuellement. Avouez que, pour les travailleurs, ce n'est pas particulièrement rassurant ou réjouissant.

A propos du groupement international, il semble que vous en ayez entendu vaguement parler.

Vous en avez pris connaissance pratiquement comme nous, en ouvrant votre journal. Vous semblez dire que dans l'état actuel de vos informations, la seule chose que l'on peut affirmer, c'est qu'il ne s'agirait pas d'un cartel, les Communautés ne l'autoriseraient d'ailleurs pas.

A part cela, à propos de ce groupement qui, je le répète, peut avoir des conséquences importantes à l'échelle de la Wallonie, par exemple, dont vous êtes issu, Monsieur le Secrétaire d'Etat, le gouvernement belge n'a aucune position. J'ai noté scrupuleusement vos paroles qu'il faudra souligner le plus souvent possible. Il paraît que l'on attend les résultats de l'étude des Communautés européennes. Voilà un point capital au sujet duquel on nous répond tout simplement qu'on attend le résultat de l'étude de la C.E.E.

Il n'y a donc pas de position précise de la part du gouvernement.

A propos des difficultés, vous êtes plus précis. D'ailleurs, effectivement, quand vous parlez des coûts salariaux, comme par hasard, vous retrouvez les vertus de la précision, des exactitudes analytiques qui vous font défaut lorsqu'il s'agit d'évoquer les problèmes structurels et fondamentaux de notre secteur sidérurgique.

C'est une contradiction évidente mais significative de l'attitude du gouvernement devant tous les problèmes économiques auxquels les travailleurs sont confrontés.

Par ailleurs, vous avez encore été précis et avez eu le courage de dire que les problèmes existent et qu'il est certain que dans les secteurs de base, des restructurations, des rationalisations seront encore nécessaires. Vous avez ajouté alors dans un élan enthousiaste : « Nous allons évidemment créer des emplois connexes, dans les mêmes secteurs d'activité. »

Mais alors une question se pose : le holding public, les instances ministérielles, les comités de toutes natures sont-ils, dès à présent, inspirés par la loi de relance économique de septembre 1975, loi urgente, votée le 1er avril 1976 et qui porte bien sa date !

Cette loi de relance prévoyait le redéploiement de notre relance économique, de nos activités industrielles. Que trouve-t-on encore des discours qui ont été faits à propos de ce redéploiement, alors que nous sommes en 1976, toujours en plein milieu de la crise ? Quelles sont les mesures concrètes que l'on nous a présentées ? Nous n'en voyons aucune. Mais vous nous dites : « Rassurez-vous, de toute façon il faudra encore restructurer, rationaliser ! »

Cela au moins, c'est du concret, du précis, le gouvernement est capable de nous l'annoncer !

A propos du Comité de Concertation, il suffit de relire certains documents pour comprendre les interventions et l'attitude d'une organisation syndicale, qui considère que la concertation telle qu'on la conçoit aujourd'hui est un jeu de dupes.

Le 12 février de cette année, M. Lambion, parlant de la concertation disait ceci : « L'analyse que je viens de faire en évoquant les divers problèmes... » — qui en fait étaient mentionnés — « ...montre évidemment combien il est difficile de concevoir une politique de concertation dans le cadre actuel. D'ailleurs, avec le regroupement — je dirai ARBED,... » — voilà donc un problème également fort important qui aurait dû être au moins soumis au Comité de Concertation de la politique sidérurgique — « ... nous avons été une fois de plus placés devant le fait accompli. Nous n'avons reçu aucune information et le Ministre des Affaires économiques n'a même pas jugé utile de réunir le C.C.P.S., comme il l'avait fait récemment... » — lors de l'opération bouée de sauvetage que j'ai mentionnée tout à l'heure — « ... lors de la mise au point du protocole additionnel et complémentaire pour le nouveau fonctionnement du C.C.P.S. ».

On réunit le C.C.P.S. pour décider du protocole additionnel mais pas pour discuter des problèmes d'entente à l'échelle internationale. Et puis, on s'étonne que la concertation soit tout à coup dans le vague et dénoncée.

La concertation ne fonctionne plus à l'intérieur de ce pays.

Monsieur le Ministre, votre gouvernement est en train de prendre vis-à-vis de la concertation, des latitudes telles qu'en réalité, vous créez les prémisses les plus favorables pour développer un climat social insoutenable. Vous porterez demain la responsabilité des conséquences sociales de ce jeu de dupes que l'on fait jouer à un certain nombre d'institutions et d'organes.

Par conséquent, il est logique que nous ne vous fassions pas confiance lorsque vous nous dites maintenant que nous pouvons être rassurés, qu'il y aura un plan pour la sidérurgie.

Effectivement, nous n'avons pas confiance car lorsque nous connaissons le sort que vous réservez à la planification, lorsque l'on voit ce qui s'est passé en décembre de l'an dernier et que l'on constate que le plan 1976-1980 n'est pas encore approuvé dans aucune des deux Chambres, vous comprendrez alors que, quand vous nous parlez de plan, nous n'avons pas du tout l'envie d'être dupés. Tous ces éléments nous démontrent que vous n'avez aucune réponse à formuler à l'égard des craintes que les travailleurs éprouvent en ce moment. (Applaudissements sur les bancs du P.S.B.-B.S.P.)

M. le Président. — Mesdames, Messieurs, en conclusion de ces interpellations, deux ordres du jour ont été déposés sur le bureau.

Dames en Heren, tot besluit van deze interpellaties, werden twee moties ingediend.

Le premier émane de MM. Van Geyt et Mathot. Il est libellé comme suit :

« La Chambre,

» après avoir entendu les interpellations de MM. Van Geyt, Helguers et Mathot, et la réponse du gouvernement,

» — exprime son inquiétude devant les graves menaces que font peser sur l'avenir de l'industrie sidérurgique, sur le volume de l'emploi

dans ce système-clé et sur les régions où il opère, les plans de restructuration annoncés par la Commission européenne et par les sociétés intéressées;

» — considère nécessaire que les aides et interventions publiques dans ce secteur soient désormais subordonnées à des garanties contractuelles précises et contrôlées de maintien du niveau quantitatif et qualitatif de l'emploi, à l'échelle de chaque bassin dans la sidérurgie proprement dite et les industries grosses transformatrices d'acier;

» — estime que ces objectifs postulent l'adoption par les pouvoirs publics, d'un plan coordonné des investissements dans l'ensemble du secteur, et la mise en œuvre de formes appropriées de contrôle public à cette fin,

» et passe à l'ordre du jour. »

De eerste, ondertekend door de heren Van Geyt en Mathot, luidt als volgt:

« De Kamer,

» na de interpellatie van de heren Van Geyt, Helguers en Mathot, alsmede het antwoord van de regering te hebben gehoord,

» — spreekt haar bezorgdheid uit over de ernstige dreiging die de door de Europese Commissie en de betrokken ondernemingen aangekondigde herstructureringsplannen doen wegen op de toekomst van de ijzer- en staalindustrie, op het volume van de werkgelegenheid in die zeer voorname tak van industrie en op de gewesten waar die tak beoefend wordt:

» — acht het noodzakelijk dat de overheidssteun aan die sector voortaan afhankelijk wordt gemaakt van precieze en gecontroleerde contractuele waarborgen inzake de handhaving van het kwantitatieve en kwalitatieve niveau van de werkgelegenheid op het peil van elk bekken in de eigenlijke ijzer- en staalindustrie en de zware staal-verwerkende ondernemingen;

» — is van oordeel dat die doelstellingen vereisen dat de overheid een gecoördineerd plan inzake investeringen voor die hele tak van industrie aannemen, alsmede het invoeren van geschikte vormen van overheidstoezicht voor dat doel,

» en gaat over tot de orde van de dag. »

Puis-je insister pour qu'à l'avenir les ordres du jour présentés soient écrits avec plus de clarté ?

Le second est un ordre du jour pur et simple; il est signé par MM. Blanckaert et Bonnel et il est libellé comme suit:

« La Chambre,

» ayant entendu les interpellations de MM. Van Geyt, Helguers et Mathot, ainsi que la réponse du ministre,

» passe à l'ordre du jour. »

Een tweede, een eenvoudige motie, is ondertekend door de heren Blanckaert en Bonnel, en luidt als volgt:

« De Kamer,

» gehoord de interpellaties van de heren Van Geyt, Helguers en Mathot, alsmede het antwoord van de minister,

» gaat over tot de orde van de dag. »

Le vote sur ces ordres du jour aura lieu ultérieurement.

De stemming over deze moties zal later plaatshebben.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DIEGENANT TOT MEVR. DE MINISTER VAN NEDERLANDSE CULTUUR EN VAN VLAAMSE AANGELEGENHEDEN EN TOT DE HEER STAATSSECRETARIS VOOR STREEKECONOMIE EN VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING, TOEGEVOEGD AAN DE MINISTER VAN VLAAMSE AANGELEGENHEDEN, OVER « HET WOONBELEID IN VLAANDEREN »

Bespreking

INTERPELLATION DE M. DIEGENANT A Mme LE MINISTRE DE LA CULTURE NEERLANDAISE ET DES AFFAIRES FLAMANDES ET A M. LE SECRETAIRE D'ETAT A L'ECONOMIE REGIONALE ET A L'AMENAGEMENT DU TERRITOIRE ET AU LOGEMENT, ADJOINT AU MINISTRE DES AFFAIRES FLAMANDES, SUR « LA POLITIQUE DU LOGEMENT EN FLANDRE »

Discussion

De heer Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de interpellatie van de heer Diegenant tot Mevr. de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden en tot de heer Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, over « het woonbeleid in Vlaanderen ».

Mesdames, Messieurs, l'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Diegenant à Mme le Ministre de la Culture néerlandaise et des Affaires flamandes et à M. le Secrétaire d'Etat à l'Economie régionale et à l'Aménagement du Territoire et au Logement, adjoint au Ministre des Affaires flamandes, sur « la politique du logement en Flandre ».

Het woord is aan de heer Diegenant.

De heer Diegenant (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Heren Staatssecretarissen, geachte collega's, deze Kamer vertoont een beetje het uitzicht van een stad tijdens een weekend in de zomer, zeer veel plaats, zeer veel ruimte, maar nogal kaal.

Inderdaad, de periode van de grote weekend-uittochten is weer begonnen. Honderdduizend stedelingen vluchten hun stad, die er nochtans zomers zou moeten uitzien. Ze trekken in lange kolonnes naar de buiten. Ze vluchten in konvoien naar de verhoopte open ruimte, de frisse lucht. Naar de vrijheid die ze niet vinden.

Op gevaar af zelfs van hun leven. Voor ons land: twintig doden met Pasen 1976. De vlucht uit de stad wordt niet enkel georganiseerd voor één dag. Ook voor meerdere dagen en weken.

Meer zelfs. Hij wordt georganiseerd als een definitief vertrek. Grote aantallen gaan wonen buiten de stad. Aan de rand ervan. De grauwe stad breidt zich uit. Met industrie, woningen, wegen, winkelplaatsen en al. Naar de buiten. Maar zijn de mensen er zoveel gelukkiger? Ogenschijnlijk voor korte duur.

Door die verhuis werden de problemen niet opgelost. Ze werden alleen van de stad verplaatst naar de buiten. We stellen vast dat de stad zijn omliggend platteland koloniseert. Er roofofbouw op pleegt, zoals op zichzelf.

Steden werden meermaals verwoest en steeds weer op dezelfde plaats heropgebouwd. Op feestdagen en andere vrije dagen liep de stad vol. Nu loopt zij leeg.

De stad gemaakt op maat van de zelfbewegende mens bood niet alleen veiligheid. Ze was ook gezellig.

Een dergelijke stad vertoonde smalle straatjes zeker, maar ook open ruimten. Binnen de stadsomheining bevonden zich grote moestuinen — later werden dit parken — en ook speelplaatsen.

Deze open ruimten werden nadien verkaveld. In steeds kleinere stukjes. De tuinen die achter de woning lagen, werden eveneens verkocht en bebouwd. Ook de meeste speel- en sportplaatsen moesten eraan geloven. Hoeveel van de weiden, putten en velden waar we als kind op speelden zijn nu niet volgebouwd. Praktisch allemaal.

De mens werd bewegingsarm gemaakt. In de stad. Maar ook in de nieuwe verkavelingen en woonwijken, ook in diegene die men sociaal noemt.

Is dat alles de schuld van de ongebreidelde grondspeculatie en van de mentaliteit die er aan de grondslag ligt? Dat vragen we ons af.

Maar ook tegen het platteland, tegen onze dorpen en gehuchten wordt gespeculeerd.

De vermogende stedeling gapt voor de neus van de plaatselijke inwoner elke woning weg, elk hoevetje. De dorpeling ziet zijn kinderen uitwijken.

De « tweede verblijven » wegen op het platteland. Ze staan er vaak pronkerig witgeschilderd maar levensloos. Ze brengen zelden iets bij aan de plaatselijke gemeenschap. De eigenaars integreren zich niet; het zijn en blijven meestal vreemdelingen. Ze betalen hun belastingen elders. Na enkele jaren zijn ze ook het navetteren beu. Ze voelen zich toch niet thuis en verkopen hun doening aan een andere stedeling. Het was een goede belegging. Maar de dorpsgemeenschap verarmt.

Is het niet de taak van de wetgever op te treden als mensen in belangrijke elementen van hun bestaan, door hun woonomgeving rechtstreeks bedreigd worden? Door zijn woonomgeving werd de mens geartificialiseerd. De mens werd vervreemd van zichzelf en afhankelijk gemaakt van de technische consumptie. Men verkoopt hem zelfs zuivere lucht. Leven werd zitten i.p.v. bewegen. Ook in de buitenwijken.

Dit alles heeft rechtstreeks met ruimtelijke ordening en stedenbouw te maken, met huisvesting, dus met woonbeleid.

Het is tijd dat wetgevend opgetreden wordt. De vele ideeën die i.v.m. deze problematiek opborrelen moeten waardevol, operationeel gemaakt worden.

Het woonbeleid dat we zullen voeren zal bepalen hoe de mens die in Vlaanderen leeft er zal uitzien. De levenswijze van de mens wordt immers sterk geconditioneerd door zijn woonomgeving.

We moeten weten wat we willen met onze dorpen en met onze steden, met ons Vlaams grondgebied. Het is niet groot en er wonen relatief veel mensen op.

We moeten ons grondgebied ordenen, het structureren, het indelen in bestemmingsgerichte zones. Binnen deze zones moeten we er voor zorgen dat de mens kan leven, dat hij zijn creativiteit en veelzijdigheid doorlopend kan realiseren.

We moeten aan macroplanologie doen en aan microplanologie.

We hebben nood aan een verder doorgevoerd algemeen beleid van Ruimtelijke Ordening. Een visie op de toekomst: inhoudelijk en hoe ze zal gerealiseerd worden.

Maar, laten we deze problematiek even cijfermatig schetsen.

In de periode 1920-1970 verdubbelde de verstedelijkte oppervlakte in België. De jaarlijkse groei bedroeg gemiddeld 1,7 pct. tijdens dezelfde periode, doch kende een gevoelige tendens tot vermeerdering: 2,1 pct. tijdens de periode 1950-1959 en 2,6 pct. tijdens de periode 1959-1970. Het verstedelijkingsproces lijkt dus nog een duidelijke versnelling te kennen.

In 1970 bedroeg de verstedelijkte oppervlakte in België reeds 28 pct. van de totale oppervlakte van het Rijk terwijl dit voor Nederland nog geen 10 pct. bedroeg en voor het geheel van de Noord-West Europese megalopolis, van het meest verstedelijkte gebied van Noord-West Europa (Londense en Parijse agglomeraties inbegrepen), nog geen 14 pct. bedroeg. In Vlaanderen bedroeg dit percentage in 1970 reeds 38 pct., in Wallonië 20 pct. en in Brussel hoofdstad 81 pct. In de provincies Antwerpen en Limburg bedroeg dit percentage verstedelijkte oppervlakte in 1970 reeds 50 en 43 pct.

Indien het hogervermelde ritme van verstedelijking zonder beleidsvisie gehandhaafd blijft, wordt verwacht dat binnen een periode van 60 tot 70 jaar — in ieder geval vóór het jaar 2050 — gans het Vlaamse land in stedelijke ruimte zal omgezet zijn. Deze tendensen worden bevestigd door de alarmkreet van het Landbouw-economisch Instituut, waar het zich afvraagt, eind 1975, of er nog plaats zal overblijven voor landbouw en veeteelt in België. In het bericht van dit Instituut wordt vermeld dat tijdens de periode 1964-1974, 118 000 ha aan de landbouw werden onttrokken, wat een gemiddelde van 12 000 ha per jaar vertegenwoordigt.

Dit verlies aan landbouwgrond situeert zich hoofdzakelijk in het Vlaamse land en bedroeg er een vermindering van ongeveer 10 pct. tegenover 5 pct. voor Wallonië. Tijdens dezelfde periode bedroeg dit 16,3 pct. voor de provincie Antwerpen en 11 pct. voor Limburg.

Deze cijfers zijn enkel een statistische aanduiding. De gestelde problematiek reikt verder.

Voor onze geest rijzen vragen die beangstigen.

De vraag stelt zich hoe wij het grondgebied van dit versnipperd land in de toekomst willen gebruiken? Hoe zien wij de realisatie van onze maatschappelijke evolutie? Laten wij nog ruimtelijke mogelijkheden aan de volgende generaties of gieten wij alles vol beton en asfalt en laten aldus een ballast achter waarmee men gedurende decennia zal geplaagd zitten?

Hoe willen wij in de toekomst nog wonen en werken en recreatie vinden indien wij hierover geen doorgedreven bezinning houden? Is het niet onvermijdelijk dat wij over A8 en andere autowegen jaren liggen te klungelen, als wij geen geïntegreerde beleidsvisies op middelbare en langere termijn ontwikkelen waarin een verantwoording van wat wel en niet zal nodig zijn, is opgenomen?

En dan nog. Hoe willen wij ons grondgebied in de Noord-West Europese megalopolis inschakelen? Moeten we geen gefundeerde visie voorbereiden die we in een eenwordend Europa kunnen verantwoorden, om aldus ook te vermijden dat anderen zullen verplicht worden in onze plaats te beslissen? Het lijkt me van essentieel belang dat wij ons zo spoedig mogelijk zouden bezinnen over een macroplanologisch beleid. Dit is urgent voor Vlaanderen. Wij moeten ons niet veroorloven deze problematiek onaangeroerd te laten. Andere landen beschikken in tegenstelling met ons hiervoor reeds lang over een beleid en dit terwijl onze situatie op het terrein ernstiger lijkt dan in deze landen.

Frankrijk bijvoorbeeld volgt reeds sinds begin der 60er jaren een nationaal macroplanologisch beleid. Het is gericht op de uitbouw van acht evenwichtsmetropolen, dit mede met de optie de overconcentratie in Parijs af te remmen en om een gestructureerd evenwicht in het land te verzekeren. Deze optie is tevens gericht op de uitbouw en optimalisatie van kleinere centra en middelgrote steden, waarmee

dan contracten worden afgesloten om de vanuit nationaal oogpunt wenselijk geachte ontwikkeling en ordening te verzekeren.

Engeland kent reeds decennia een traditie voor een geordende en sociaal en ecologisch geïnspireerde aanleg van nieuwe steden.

Ook hier wil men de congestie van stedelijke agglomeraties tegengaan. De Engelse regionale strategieën, door economische planners en planologen samen opgemaakt, tenderen thans ook eerder naar de hernieuwing en uitbouw van bestaande middelgrote centra.

In Nederland wordt voor de derde achtereenvolgende maal een heraanpassing uitgewerkt van een nationaal planologisch beleid. Naast een bezinning over de doelstellingen van dit beleid, dat grondig in het parlement werd besproken, worden thans de richtlijnen uitgewerkt voor de stedelijke uitbouw evenals voor de uitbouw van de open ruimten in het land. Er wordt tevens een geconcentreerde decentralisatie voorgesteld om de uitbouw van te optimaliseren groeicentra in de verschillende delen van het land te bevorderen.

Niettegenstaande zijn federale structuur heeft ook Duitsland het nodig geacht voor het geheel van de Bondsrepubliek in 1974 een globaal programma voor de ruimtelijke ordening voor het ganse land uit te werken, met de uitbouw van ontwikkelingscentra en ontwikkelingsassen.

Verscheidene landen beschikken dus over een duidelijk macroplanologisch gebied. Wij kennen tot nog toe alleen het beleid van de naast elkaar geplaatste gewestplannen.

Als eerste stap tot een vernieuwd en vernieuwend ruimtelijk beleid pleiten we er nochtans voor de instrumenten die reeds ter beschikking staan. We pleiten voor een geïnspireerde toepassing van deze belangrijke wet op de Ruimtelijke Ordening en de Stedebouw van 1962, gewijzigd in 1970, en van de niveaus van ruimtelijke planning die hierin werden voorzien.

Inderdaad, er lijkt bij de toepassing van deze belangrijke wet iets mank te lopen. De Overheid heeft zich beperkt tot het voorbereiden van gewestplannen en deze voorbereiding soms zelfs als argument gebruikt om de planning op de andere niveaus uit te stellen of af te remmen. Dit was nochtans niet nodig.

De gewestplannen worden dan als het ware als een eindtoestand beschouwd. Ten onrechte. Het is duidelijk dat men hierdoor een rigide methode van planning volgt, een methode die sinds meer dan tien jaar is verworpen in internationale planologische middelen. Men staart zich blind op een plan dat als een eindtoestand wordt beschouwd. Planning is integendeel een bestendig proces. Planning vergt voortdurend aanpassing of zoals men in Nederland zegt « bijsturing ». Planning vereist een soepele procedure van bestendig herziening, waarin georganiseerde inspraakmogelijkheden ingebouwd zijn.

Maar laten wij even deze verschillende niveaus van planning onder de loep nemen en er de algemene problematiek van schetsen.

Eerst het niveau van de gewestplannen.

De gewestplannen zijn een eerste en moedige stap in de richting van een aanpak van de ruimtelijke ordening in ons land. Meer dan tien jaar geleden kwam hun voorbereiding op gang. Geen enkel ervan verkreeg evenwel reeds een goedkeuring bij koninklijk besluit. Het is nochtans belangrijk dat een eerste definitieve stap in de goede richting gezet wordt, dat men tot de toepassing van gewestplannen komt. Toch menen wij dat zich enkele vragen opwerpen, dat er bij de gewestplannen reeds enkele bedenkingen moeten gemaakt worden.

De gewestplannen werden tien jaar geleden geconcipieerd. Zij steunden op streekstudies die nog ouder zijn. Ze hebben onvoldoende nieuwe maatschappelijke evoluties geïntegreerd die zich nadien hebben voorgedaan. Denken wij maar aan de energiecrisis, ecologische beweging, herwaardering stadcentra, en dies meer.

De toepassing van de « voorlopige » gewestplannen wekt reacties op die begrijpelijk zijn indien een louter restrictieve en beperkende aanpak niet gepaard gaat met een positief, herscheppend en actief grond- en stedenbouwkundig beleid. Men kan moeilijk blijven « weigeren » als er tegelijk geen positieve alternatieven worden in de plaats gesteld en als het publiek niet wordt geholpen om in nieuwe woonwijken of in hernieuwde kernen voldoende keuzemogelijkheid te vinden aan redelijke prijzen om aan zijn woonwensen te voldoen.

Inspraakprocedures organiseren is noodzakelijk. De mensen moeten bij het stedenbouwkundig beleid betrokken worden via concrete voorlichting en geplande uitspraakmogelijkheden. Iedereen moet kunnen gehoord worden. Elkeen moet het waarom van een beslissing kunnen vernemen.

Daarnaast stelt zich de vraag of het niet wenselijk is ook aan sociale begeleiding te doen, nl. voor deze gevallen en inkomensgroepen, die op gebied van wonen moeilijk aan hun trekken kunnen komen. Sociale afleiding zal ook nodig zijn bij het stadsrenouveau. Men mag bv. mensen zomaar niet uit hun te herbouwen wijk op straat zetten of onvoorbereid in nieuwe woningen een onderkomen bieden.

Planologisch belangrijk is, dat wanneer de gewestplannen hun koninklijk besluit krijgen, zij niet beschouwd worden als een eindpunt, als de oplossing voor het probleem van ruimtelijke ordening in ons land. De gewestplannen zijn fundamenteel belangrijk, doch ze zijn slechts een eerste stap. Ze mogen geen progressief beleid van ruimtelijke ordening op het plaatselijk, het lagere niveau zowel als op het hogere niveau in de weg staan!

Deze ideeën kunnen misschien bijdragen tot het meer aanvaardbaar maken van de gewestplannen, die thans te vaak als « negatieve stedenbouw » ervaren worden.

Ten tweede: op het hogere niveau, het niveau boven de gewestplannen. Het is onontbeerlijk zo vlug mogelijk een visie voor te bereiden over de wijze waarop wij het Vlaamse land willen uitbouwen in Noord-West-Europees verband. Uitgaande van het ontstellende ruimtegebrek stelt zich inderdaad de vraag of we niet moeten in overweging nemen om voor het Vlaamse land een ruimtelijk budget in te voeren. Een ruimtelijk budget voor het Vlaamse land, waar reeds nagenoeg 40 pct. van het grondgebied voor stedelijke functies is ingenomen.

De vraag stelt zich of we met deze trend tot verstedelijking willen verder gaan? En zelfs als deze trend moest verder gaan, lijkt het van essentieel belang dat we de evolutie ervan onder controle krijgen en doelbewust gaan bepalen hoeveel wij jaarlijks van onze open ruimten nog wensen prijs te geven aan nieuwe stedelijke functies. De vraag stelt zich: Moeten er binnen de stad geen nieuwe open ruimten gecreëerd worden?

Er is nood aan bezinning over de wijze waarop wij dit land op termijn willen uitbouwen, hoe we zijn centrale ligging in Noord-West-Europa willen valoriseren. Moeten we niet minstens alle kansen gaaf houden? Willen we doelbewust onze ontwikkeling begeleiden en geen speelbal zijn van anderen of van het toeval, dan moeten wij ons over een macroplanologische visie voor ons land akkoord stellen, moeten we er de doeleinden van vastleggen.

Welke open ruimten zoals landbouwzones, natuurgebieden, recreatiezones, bosgebieden, enz. wensen wij voor de toekomst te bewaren?

Welke infrastructuur zowel voor openbaar als voor privé-vervoer wensen wij in de toekomst te verwezenlijken?

In functie van de gestelde problematiek lijkt vooral een confrontatie nodig van een stedelijke strategie met een strategie van de open grote ruimten. Het is duidelijk dat een dergelijke bezinning voor het land en de regio's van fundamenteel belang is. Onze economische planning die thans wordt geregionaliseerd kan hiervoor een eerste aanzet zijn. Doch de ruimtelijke planning dient vooreerst verder in de toekomst te peilen voor het vastleggen van bestemmingen; ze dient tegelijk geschrapt te worden door een integrale ontwikkelingsplanning en vooruitzichten op langere termijn, waarbij essentieel is, ten eerste de wijze waarop wij ons inschakelen in de planning die in de ons naburige landen gaande is en, ten tweede, dat wij tijdig de mogelijkheden en voordelen van onze ligging, in een Europese planning veilig stellen. Deze globale visie voor de uitbouw van het land en haar regio's zou kunnen gepaard gaan met de voorbereiding van de streekplannen waarvoor zopas een koninklijk besluit is uitgevaardigd, nl. op 3 januari 1976.

De grote voordelen van de gelijktijdige voorbereiding van deze streekplannen zouden kunnen zijn:

- Meer gepreciseerde doelstellingen van het ruimere plan zouden kunnen uitgewerkt worden in het kader van de streekplannen.
- De verouderde gegevens en basismaterialen van de oorspronkelijke streekstudies, waarop de gewestplannen voor een groot gedeelte steunden, kunnen worden geactualiseerd en bijgewerkt.
- Op deze wijze zou de coördinatie en integratie van de gewestplannen op een meer verantwoorde wijze kunnen geschieden.
- Een meer adequaat en up to date kader zou beschikbaar zijn om de planning van de nieuwe gemeenten te beoordelen.
- Op basis hiervan zou een geregionaliseerde en meer gepreciseerde budgettering voor het ruimtelijk beleid kunnen worden opgemaakt aansluitend bij de vijfjarenplannen en de nationale begroting. Inderdaad is het bepalen van operationele prioriteiten slechts realistisch wanneer men rekening houdt met budgettaire mogelijkheden en imperatieven. Specifiek de maatregelen en ramingen nodig voor

het grondgebied, de stadsvernieuwing, het huisvestingsbeleid e.a. zouden hierin een meer preciese uitwerking krijgen.

Wanneer de gewestplannen nadien terug zouden worden herzien in het kader van een bestendig planproces — Nederland voorziet dat een structuurschets om de 5 jaar wordt herzien — zouden deze vooral fungeren als overkoepelend plankader voor de gemeentelijke plannen. Momenteel dienen de gewestplannen nog als eerste instrument om een verdere aftakeling van ons grondgebied te vermijden.

Ten derde, het niveau beneden de gewestplannen. Beneden het niveau van de gewestplannen zouden wij vooral willen aansturen op een actief en geïnspireerd lokaal stedenbouwkundig beleid. Al te dikwijls, zo lijkt het ons, wordt de voorbereiding van de gewestplannen als argument of als voorwendsel aangewend om de stedenbouwkundige initiatieven op lokaal vlak uit te stellen of af te remmen.

Nu wij binnenkort over het eerste wettelijk ruimtelijk kader zullen beschikken, moet in versneld tempo de kwaliteit van onze lokale stedenbouw bevorderd worden. De misvatting die nogal eens voorkomt, nl. dat wegens de gewestplannen een algemeen plan van aanleg niet meer zou nodig zijn, is in tegenstrijd met de bedoeling van de wetgever. Ook met de praktijk in andere landen. Dit is schaalverwarring. Wel is het zo dat gemeenten veelal bevreesd zijn zich voor jaren te laten binden door een rigied goedgekeurd APA. De mens leeft, evolueert, een soepeler proces van planprocedure ontbreekt. Dit ontbreken bracht hier ook mee dat de idee van het opmaken van structuurplannen meer en meer veld won. In vele gemeenten is een situatie van planloosheid ontstaan. Met een soepeler procedure kan het APA, dat als tussenschakel in de wet voorzien is, behouden blijven.

Wanneer de concrete toepassing van de wet een vlotte afhandeling in de weg staat moet gezocht worden naar een aangepaste interpretatie, in casu een soepeler interpretatie. Deze doet niets af aan de geest van de wet, de wil van de wetgever.

Het APA moet bindend zijn in zijn hoofdopties, soepel in zijn onderdelen. De functie van een gemeentelijk APA is immers duidelijk te onderscheiden van het gewestplan. Het dient vooreerst met veel meer precisie uitgewerkt te worden. Het zou tevens moeten dienen als kader voor de gemeentelijke programmatie van uit te voeren werken. Een gefundeerd ontwikkelingsprogramma per gemeente zou trouwens de basis moeten vormen (met budgettering van het programma) voor het APA. Een aangepaste subsidiëring zou de nieuwe gemeenten moeten stimuleren om een dergelijk beleid voor te bereiden.

Aldus zouden de gemeentelijke plannen APA's en B.P.A.'s, een meer gepreciseerde programmatische uitwerking zijn van de gewestplannen. Zij zouden op deze wijze een gelijkaardige functie vervullen als de streekprogramma's en streekplannen die een meer gepreciseerd uitsplitsing van het niveau van de regio's zouden verzekeren. Ruimtelijke ordening en algemene programmatie moeten samengaan.

Op alle niveaus tenslotte pleiten wij voor een democratische inspraakprocedure tussen overheid, planners en burgers. De mens wil mee bepalen. De wet, het geheel van onze wetgeving gaat er, niettegenstaande de evolutie die optreedt, nog teveel vanuit dat het individu verhaal kan inspannen tegen de administratie, nadat deze statueerde. In de materie die ons bezighoudt zeker, zijn dit vaak « vijgen na Pasen ».

De filosofie van de wet moet er toe strekken dat individu en sociale groep, samen met de administratie, de beslissing tot stand laten komen.

De bestaande en nog op te richten adviescommissies zullen ons leren in hoever zij geschikt zijn om een meer democratische en op participatie gefundeerde planning in ons maatschappelijk bestel in te voeren.

Maar we keren terug tot ons plaatselijk niveau.

Mijnheer de Staatssecretaris, op 4 april 1975 bracht u voor de Vlaamse Gewestraad een « beleidsnota i.v.m. de stadskernhervorming en -vernieuwing in Vlaanderen ».

Ze vond een gunstige weerklank. Ze bevat een waaiar van frisse ideeën. Maar waar blijven de wettelijke middelen om ze te realiseren? Welke financiële aanmoedigingsvoorstellen liggen er klaar?

Een regeling voor stadskernhervorming werd ook reeds in 1973 aangekondigd. Inderdaad, we hebben een beleid nodig dat de vernieuwbouw bevordert ten opzichte van de nieuwbouw.

In haar toelichting op de beleidskeuzen van het plan 1976-1980 voor de Gewestraad van 16-17 april 1975, heeft de Minister voor Vlaamse Aangelegenheden beklemtoond hoe in 1973 en 1974 meer gebouwd werd dan door de woningbehoefte raming werd voorzien: nl. resp. 85 604 en 78 602 nieuwe woningen tegenover de vooropgesteld 60 000, zonder dat hierbij evenwel de vooropgestelde sloping

van 20 à 25 000 krotwoningen doorgaat. Hierdoor komen aanzienlijke aantallen woningen vrij te staan, wat voor de leefbaarheid van onze steden en dorpen uiteraard erg negatief is. De subsidieregeling uitgewerkt voor het M.C.V.A. in juli 1975 voorziet een sterke stimulans voor de nieuwbouw, waarvoor de bouwpremie verhoogd is van 60 000 tot 80 000 frank terwijl de saneringspremie slechts op een maximum van 50 000 werd gebracht.

Dit woningbeleid bevordert de ontbinding van onze kernen en is zelfs sociaal in vraag te stellen daar vernieuwbouw, voor de gemeenschap zeker, nog duidelijk beterkoop is dan nieuwbouw. De verhoogde bouwpremie zet evenwel tot nieuwbouw aan. Aangezien in België 800 000 ongezonde maar verbeterbare woningen aanwezig zijn, is voor de markt van de vernieuwbouw een belangrijke mogelijkheid open gekomen. Wanneer deze niet dringend benut wordt, vrezen we voor gevolgen als leegstand, verkrotting van stedelijke kwartieren, aantasting van open ruimten, verder creëren van voorstadswijken waarin een duidelijke sociale segregatie te merken is, spanningen bij gezinnen met te geringe inkomens die meer mogelijkheden zouden moeten krijgen om hun woning te vernieuwen of uit te breiden in plaats van te moeten nieuwbouwen. Er dient gezocht naar de mogelijkheid om vernieuwbouw te bevorderen. De bouwmarkt zal zich snel aanpassen aan deze arbeidsintensieve activiteit.

Op plaatsen waar in de steden aan vernieuwbouw gedaan wordt, zien we trouwens dat de bevolking terugkeert. Bij sommigen wordt het zelfs een modeverschijnsel een pand aan te kopen en het te restaureren.

In welstellende kringen begint zich een trek af te tekenen naar de grote, oudere gerestaureerde woning in de rij. Een huis in een liefst verkeersrustige straat. De straat wordt er opnieuw levendig door. Deze terugkeer naar de stad kan als een gunstig voorteken aanzien worden. Nieuw leven in de stad dank zijn nieuwe gezelligheid. De teruggevonden sfeer.

We moeten evenwel vermijden dat de binnenstad aan één vermogensklasse gereserveerd wordt.

Gedeelten van onze steden moeten nochtans ook kunnen afgebroken worden en heherstructureerd. Dit moet mogelijk gemaakt worden bij wet en financieel.

De wet zal er voor zorgen dat de gemeente hier de leidende initiatiefnemer is. De instantie die kan plannen, onteigenen, verbeteren of slopen en wederopbouwen. De gemeente staat het dichtst bij de bevolking; ze weet best wat nodig is in functie van de mensen en de belangengroepen die ze in een democratische werkwijze bij haar planning en realisatie betreft.

Het is duidelijk dat de maatschappijen voor sociale huisvesting bij dergelijke projecten moeten kunnen betrokken worden.

Een financiële stimulans zal het « te overzien » project op gang brengen. Daarna moet het nieuw leven, de vernieuwde gemeenschap, voor de eigen « running » instaan.

Belangrijk achten we daarom, dat het initiatiefnemend openbaar bestuur bij zijn projecten zorgt voor herprivatisering. Wat onteigend werd, wordt in een verbeterde structuur, opnieuw aan de betrokkenen te koop geboden. Vernieuwde woningen maar ook gronden voor woningen, winkels en burelen, onderaardse parkeeraangelegenheden. Aldus zal het bestuur ook de gevreesde « miljardenuitgaven » vermijden.

Op die manier vervult het openbaar bestuur zijn ordenende taak als een dienstverlenende instelling.

In gans het woonbeleid is meteen een beter en meeromvattend, beleid ten aanzien van de woonomgeving nodig. De mens leeft niet alleen binnenshuis, of binnen de afsluiting van zijn tuintje. De wijk moet gezelligheid bieden, zicht op een brede hemel, maar ook plaats voor groen, voor spel en sport, voor ontmoeting en culturele recreatie. Men moet er naar de winkel kunnen gaan en ook naar de herberg. De straat in de stad moet een sociale leefruimte zijn, waar spontaan kan gegaan en gepraat worden.

Belangrijke middelen worden klaargelegd voor sociale huisvesting. Maar als we nagaan welke beperkte infrastructuurwerken thans voor het Fonds Brunfaut in aanmerking komen in vergelijking met de nieuw geldende opvattingen en welke uniformisering er in de woningen nagestreefd wordt, stellen we ons de vraag of de nieuwe woon- en leefgemeenschappen die men dankzij deze middelen zal uitbouwen, er wel zo « sociaal » zullen uitzien? Zullen de mensen er gelukkig wonen, zullen ze er zich kunnen ontplooiën? Het gaat hier dus niet zozeer om de kostprijs van de woning dan wel om haar inplanting en haar omgeving.

We waren zo vrij in de sector van de sociale huisvesting en tevens in die van de ruimtelijke ordening, bij voorstel van decreet, een

wetgevend initiatief te nemen, waarvan we hopen dat het zal uitmonden op of althans aanleiding zal geven tot een meer aangepast beleid inzake woonomgeving, met het oog op de mens die nood heeft aan beweging en ontmoeting.

Er dient, om dezelfde redenen, opgetreden te worden tegen de plannen die de wegen doorheen onze dorpskernen willen verbreden en aldus de leefbaarheid van de voetganger en fietser opofferen aan die van de auto.

Er moet in de woonomgeving weer plaats komen voor het gezin, voor het kind, voor de zelf bewegende mens. Is het bv. niet rampzalig dat zoveel fietsende kinderen omver gereden worden?

Er dient dringend een strategie uitgewerkt voor het meer leefbaar maken van wat bestaat en minder voor de maximale uitbreiding.

Mijnheer de Staatssecretaris, we besluiten. Ruimtelijke Ordening is fundamenteel geworden, de fysieke ordening van onze samenleving met als doel het beveiligen en ontwikkelen van de leef- en ontplooiingskansen van haar leden. Ruimtelijke Ordening moet daarom gecoördineerd gebeuren met al wie aanspraak maakt op ruimte.

Het woonbeleid dat er bij aansluit tekent het aangezicht van onze mensen en het uitzicht van hun gewest.

We hebben vaststellingen gedaan op het terrein, we hebben u vragen gesteld. Ze tekenen onze ongerustheid. We zijn zo vrij geweest suggesties te doen.

We kennen en waarderen uw inzet en uw bekommernis om de welvaart en het welzijn van onze mensen.

De gewestplannen zijn er bijna. Zijn ze operationeel? Zijn ze op mekaar afgestemd? Steunen ze op een algemene visie die ons zou moeten leiden?

Het komt ons voor dat er nieuw denkwerk voor nodig is. Voor ruimtelijk Vlaanderen. Voor elke stad en elk dorp. We kunnen de toekomst niet half-blind, tastend tegemoet gaan. We moeten vooruit denken. We moeten onze doelstelling duidelijk formuleren.

Een inzicht in de brede en in de detailproblemen, een visie moet de basis zijn voor de middelen, zowel legistische als financiële, die tot stand moeten gebracht worden om onze toekomst als woon-, werk- en leefgemeenschap veilig te stellen. We hebben wetten en besluiten nodig waar we de hedendaagse levende ideeën kunnen aan vastknopen. Waardoor deze ideeën gestalte kunnen krijgen, in de stad en op het platteland.

Mijnheer de Staatssecretaris, concrete problemen vragen een oplossing gebaseerd op een brede visie. Graag hadden we bij dit alles op u gerekend!

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Beul.

De heer De Beul (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, Dames en Heren, aansluitend bij de interpellatie van collega Diegenant over het woonbeleid en over de ruimtelijke ordening in Vlaanderen wensen wij enkele punten te hernemen waarvoor wij bij de bespreking van de begroting van Openbare Werken 1976 reeds de aandacht hebben gevraagd.

Inderdaad, om tot een fatsoenlijk woonbeleid te komen is het absoluut noodzakelijk af te stappen van het procedureel formalistisch beleid dat tot hiertoe op het gebied van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening werd gevoerd.

Wij moeten deze materie benaderen vanuit een welomschreven visie, trouwens ook uiteengezet door collega Diegenant, waarbij ons inziens volgende standpunten doorslaggevend moeten zijn.

Ten eerste, onze ruimtelijke ordening dient zowel om ecologische als om economische redenen, in het perspectief van het zuinig en optimaal gebruik van de reeds geurbaniseerde ruimte te worden geplaatst. Dit geldt evenzeer voor landelijke gemeenten als voor de grootstad en de verstedelijkte centra.

Ten tweede, gezien de bevolkingsprognoses en de dienovereenkomstig toegemeten woonzones in de gewestplannen veelal sterk overdreven zijn kunnen de meeste woonzones nog zeer lange tijd ruimschoots volstaan om aan de bouwbehoeften te voldoen. Hieruit volgt dat de uitbreidingszones zolang mogelijk in reserve moeten worden gehouden. Aangezien de beschikbare gronden in de woonzones veelal bevroren worden en het voorwerp uitmaken van speculatieve operaties moeten deze gronden door een actief nationaal en gemeentelijk grondbeleid worden opengesteld.

Ten derde, de verstedelijkte gebieden dienen gerevaloriseerd, uitgaande van het principe dat de klassieke functies zoals wonen, werken, winkelen, zich vormen, zich ontplooiën en zich verplaatsen

zoveel mogelijk worden geïntegreerd. Bij de revalorisatie dient het bestaande zoveel mogelijk bewaard. De nieuwbouw, die noodzakelijk zal blijken, moet hedendaags zijn en toch kaderen in de omgeving.

De globale herwaardering van de verstedelijkte ruimten bevordert het welzijn en het leven in gemeenschap, leidt tot besparingen voor infrastructuurwerken en nutsvoorzieningen en schept meer mogelijkheden voor collectieve voorzieningen.

Het aanwezige woningbestand, dat veelal verouderd en onaangepast is, maar niet in slechte staat, dient door vernieuwbouw, dit is moderniseren en saneren zonder afbraak, aangepast aan de vereisten van deze tijd.

De herwaardering van de verstedelijkte ruimten mag geen aanleiding geven tot onroerende speculatie, ondermeer door het in de hand werken van de verkrotting, het opkopen, van bouwkundig erfgoed enz., noch tot het verdrijven van de oorspronkelijke bewoners, door het onevenredig opdrijven van de huurprijzen.

Ten vierde, de maatschappijen voor sociale huisvesting dienen geherstructureerd, niet alleen met het oog op een meer sociaal verantwoord realisatie van de nieuwe woonzones, maar ook derwijze dat zij optimaal kunnen worden betrokken bij de herwaarderingsprojecten.

De bestaande premiestelsels dienen hierop te worden afgestemd en eventueel nieuwe vormen van subsidiëring dienen uitgevoerd.

Een en ander vergt uiteraard een herziening van de huisvestingscode en het invoeren van een wetgeving op de stadsrenovatie. Wij denken hierbij ondermeer aan het wetsontwerp nummer 844 tot aanvulling van de huisvestingscode met bijzondere bepalingen voor het Waalse gewest en het wetsvoorstel van collega Mathot van 1974, tot regeling van de stadsvernieuwing.

Resumerend komt onze principiële houding dus neer op :

- 1° zuinig gebruik van de bodem;
- 2° het prioritair aanboren van de bestaande woonzones mits een actief grondbeleid;
- 3° het reserveren van de uitbreidingszones;
- 4° het herwaarderen van de landelijke en verstedelijkte centra, ondermeer door vernieuwbouw;
- 5° het volledig herstructureren van de maatschappijen voor sociale huisvesting;
- 6° het herdenken van onze premie- en subsidiepolitiek;
- 7° het doorvoeren van een actief grondbeleid zonder hetwelk het voorgaande allemaal niet meer mogelijk is.

Van deze gelegenheid, Mijnheer de Staatssecretaris, maken wij ook gebruik om u te verzekeren dat wij niet wensen mee te huilen in het koor van de aannemersbedrijven omdat u eraan denkt eventueel de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen in te schakelen bij het verwezenlijken van projecten voor sociale woningbouw.

Wanneer wij zien dat de kostprijs van de sociale privé-woning thans de 2 miljoen gaat benaderen, dan is het inderdaad tijd dat men, via een overheidsbedrijf, tracht deze trend om te buigen.

Bovendien komt het ons voor dat een groot deel van de stadsrenovatiewerken slechts tot een behoorlijk resultaat zal kunnen gebracht worden door inschakeling van werkgroepen die in de overheidssector te situeren zijn. Wellicht kunnen de GOM's ook hier een bijdrage leveren.

Tevens nemen wij de gelegenheid te baat om u te feliciteren voor uw omzendbrief van 12 december 1975, betreffende de inventarisatie van gronden gelegen in het Vlaamse gewest. Deze schuchtere aanzet voor een toekomstig grondbeleid heeft reeds zeer scherpe reacties uitgelokt van de eigenaarsbonden. Wij menen dat u zich daaraan niet moet storen. Laat de honden maar huilen, de caravaan gaat voorbij...!

U ziet, wanneer u het goed doet, dat wij het ook zeggen. Dat belet ons evenwel niet deze tussenkomst te beëindigen met enkele vragen, waarop wij een duidelijk antwoord willen. Eerste vraag: u weet net als wij dat de wetsvoorstellen van senator Van Rompaey, betreffende de prijzen van de bouwgronden begrepen in verkavelingen, volledig geëncommissionneerd zijn.

U weet tevens maar al te wel dat van een serieus woningbeleid geen sprake kan zijn zonder een ernstige aanpak van het grondbeleid.

Waarom dient u zelf geen wetsontwerp terzake in ?

Tweede vraag: de stadsrenovatie, in brede zin genomen, kan een enorme bijdrage leveren tot de verbetering van ons woonbestand en is ook als dusdanig een zeer belangrijke factor van het woonbeleid. Wanneer mogen wij op dit vlak een wetsontwerp verwachten ? Deze vraag werd trouwens ook gesteld door collega Diegenant.

Derde vraag: de herstructurering van de huisvestingsmaatschappijen is een « must » voor een vernieuwde aanpak van ons woonbeleid.

Mijnheer de Staatssecretaris, welke concrete maatregelen mogen wij op dit stuk binnen de kortst mogelijke tijd verwachten ?

Vierde vraag: welke maatregelen voorziet u om te beletten dat de samenvoeging van gemeenten zou leiden tot een nieuwe golf van lintbebouwing ? (Applaus bij de leden van de Volksunie.)

De heer Voorzitter. — De heer Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, heeft het woord.

De heer Dhoore, Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden (op het spreekgeslacht). — Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, een dergelijke interpellatie zou in feite een beter lot verdienen. Wij hadden de kans moeten krijgen op een rustige voormiddag over dit zo belangrijke onderwerp een ruim debat, met al de geïnteresseerde parlementsleden, op te zetten. Dit is niet mogelijk gebleken. Ik houd er nochtans aan de heren Diegenant en De Beul te feliciteren voor het door hen genomen initiatief.

De heer Diegenant heeft werkelijk een noodkreet geslaakt. Ik heb zijn stem goed gehoord en begrepen. Op dit ogenblik is 38 pct. van Vlaanderen verstedelijkt. Dit belet niet dat mijn Kabinet elke dag een massa tussenkomsten komend uit alle mogelijke middens moet noteren, waarbij wordt aangedrongen verder te gaan met deze politiek. Men vindt dan de meest aannemelijke verklaringen en verantwoordingen waarvoor ik ook ten zeerste gevoelig ben.

Het gaat dan over een psychiatrische instelling, het gaat over een bejaardentehuis, het gaat over een breekwerf, het gaat over een school. Stuk voor stuk zijn dit materies die onmiddellijk de sympathie van iedereen opwekken en die u werkelijk een ogenblik van zwakte zouden kunnen laten kennen om positief te antwoorden. Ik meen echter dat wij dit in de toekomst meer en meer zouden moeten kunnen beletten, en dat wij met name — wat hier trouwens werd gevraagd — zo zuinig mogelijk zouden moeten omspringen met wat wij nog aan vrije ruimte in ons land hebben.

Ik heb wel de indruk dat in alle mogelijke middens, en ook in dit parlement, — de Voorzitter van de Commissie voor de Openbare Werken kan dit met mij ten volle getuigen — een nieuwe wind aan het waaien is — om een oud beeld te gebruiken — en dat wij ongetwijfeld in vele middens nieuwe ideeën over groei en geluk zien ontstaan.

Ondertussen vraagt men — en ik geloof dat het zeer belangrijk is — dat dringend beleidsbeslissingen en eventueel wetgevende initiatieven zouden worden genomen, maar dat men in ieder geval zou beginnen met het aanwenden van de instrumenten die reeds bestaan. Ik herhaal het, in de Commissie voor Openbare Werken hebben wij de kans gekregen daarover zeer ruim van gedachten te wisselen. Ik zou dan ook aan de heer Diegenant willen voorstellen — ik zou bijna zeggen op die eerder late uur — mij te beperken tot twee essentiële vragen, verwijzend daarbij naar de nota waarvan hij gewag heeft gemaakt, maar waarbij ik zou willen voegen de bespreking van de begroting van Openbare Werken van 10 juni 1974, hier in de Kamer de beleidslijnen in de Vlaamse Gewestraad, behalve die van 4 april 1975, ook die van 30 januari 1975; de bespreking van Openbare Werken van 4 maart 1976 in de Kamer. Ik geloof dat het de moeite waard is om de ideeën die van een aantal parlementsleden en van de regering uitgaan, naast elkaar te leggen en te zien in welke richting men wil evolueren.

Dit gezegd zijnde, zou ik twee vragen willen behandelen. In de eerste plaats de vraag te weten hoever wij staan, macroplanologisch gezien, met onze ruimtelijke ordening. In de tweede plaats te weten welke de onmiddellijke beleidsperspectieven zijn inzake die materies — en ik zeg het in telegramstijl — voor ruimtelijke ordening, voor het grondbeleid en voor de huisvesting.

Inzake een eerste probleem, meen ik te mogen affirmeren dat onze aanpak — ik bedoel dat er een continuïteit bestaat in de tijd, dat het niet mijn aanpak is, maar die van de voorgaande regeringen — inzake de ruimtelijke ordening macroplanologisch toch wel op bepaalde basisideeën stoelt.

Ten eerste, onze gewestplannen zijn zomaar niet uit de lucht gevallen. Zij werden stuk voor stuk geconcipeerd op basis van streekstudies, die nooit als dusdanig officieel zijn geworden, maar niettemin toch bestaan, met name de streekstudies die werden gemaakt tussen 1955 en 1965.

Zodanig dat ik zou kunnen zeggen dat onze gewestplannen niet een naast mekaar leggen geweest zijn van stukjes van een puzzle, maar wel vertrokken zijn van een globale visie, waar men gezegd heeft: ruimtelijke ordening, in de eerste plaats, een socio-economische ruimte die moet geordend worden, waarbij dan moet gevoegd worden de algemene beleidsregels, met name de bodenbestemming, de ordeningsmaatregelen, die vastgelegd werden in het koninklijk besluit van 28 december 1972, en die gelden, zoals u weet, voor gans het land en waarvoor de uitleg

en de interpretatie ondertussen zijn klaar gekomen. De heer Voorzitter heeft mij zoëven nog gevraagd hoever het daarmee staat. Het is de moeite waard bij een eerste gelegenheid dit alles verder te bespreken met al de geïnteresseerden. Bij dit beleid stelt men vast dat er een continuïteit is in de tijd. Sinds 1966 is er ononderbroken in de verschillende regeringen aan deze politiek gewerkt. In 1965 waren er de voorbereidende werken; in 1966-1967 de eerste structuurbouw; in 1968-1969 de eerste voorontwerpen van gewestplannen; in 1969-1970 de preconsultaties, de gewestelijke adviescomité's; de regionale commissies; in 1971-1972 tenslotte het opstellen van de voorontwerpen van de werkdocumenten en vanaf einde 1973 tot op heden, dus vanaf 28 december 1973, datum van het eerste ministerieel besluit, de ministeriële besluiten, waarvoor er dus voor Vlaanderen 21 op de 25 ondertekend werden. Vóór half juli hebben wij ze waarschijnlijk alle 25 en de laatste zullen zijn Roeselare-Tielt en het Maasland. Wij zullen vóór de helft van dit jaar reeds twee koninklijke besluiten hebben indien alles volgens de voorziene timing verloopt, voor het einde van dit jaar hopen wij een zevental koninklijke besluiten klaar te hebben, dit in tegenstelling met hetgeen sommigen beweren, dat de koninklijke besluiten niet zouden volgen.

De heer Bode. — Mijnheer de Minister, is nu de betwisting in verband met de samenstelling van de Commissie uit de weg geruimd?

De heer Dhoore, Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden. — Dit probleem is opgeklaard. Ik wil er nu niet in detail op ingaan.

De heer Bode. — Dat hoeft niet, Mijnheer de Staatssecretaris, ik wil alleen maar weten of er in dat verband nog moeilijkheden waren.

De heer Dhoore, Staatssecretaris voor Streekeconomie en voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, toegevoegd aan de Minister van Vlaamse Aangelegenheden. — Dit probleem werd op een zeer goede wijze opgelost.

De grote principes waarop deze planning steunt, zijn zeer eenvoudig: het zoveel mogelijk vrijwaren van de open ruimten, de duinen, de natuurgebieden, de groene gordels rondom de agglomeraties, maar zeer positief ook het geven van bestemmingen aan verschillende zones die wij in de maatschappelijke functies moeten voorzien. Het planologisch concept is discussieerbaar. Het is niet zoals men in Nederland heeft gedaan, want hier zijn wij vertrokken van de bevestiging van het bestaande nederzettingpatroon. Dat betekent voor Vlaanderen, met een zeer dicht netwerk van steden en dorpen, dat wij geopteerd hebben voor het geven van reële levenskansen, ook voor de toekomst, voor elke nederzetting met een minimum aan sociale en culturele uitrusting. Dit betekent niet dat wij verder de weg zouden opgaan waarvoor de heer De Beul heeft gewaarschuwd, met name de lintbebouwing, hetgeen wij absoluut willen indijken. Het betekent nochtans wel dat wij respect, ten rechte of ten onrechte, hebben opgebracht voor elk centrum dat bestaat vanaf het ogenblik dat men minimale afmetingen had om te kunnen spreken van een mensengemeenschap, waarvoor men de levenskansen zou moeten gaaf houden. Dit belet niet dat er nog keuzemogelijkheden zijn. Wij hebben b.v. wat de woonzones betreft, gezien dat men geopteerd had bij het opmaken van de voorontwerpen, van de eerste plannen, als objectief te stellen tweemaal de behoeften te kunnen dekken voor de periode waarvoor het gewestplan normaal zou kunnen dienen, met name voor een tiental jaren. Bij de evolutie hebben wij gezien dat deze potentiële bouwgronden steeds maar verhoogd zijn en dat wij nu staan voor drie à vijfmaal het dekken van de behoeften. Met andere woorden, wij kunnen nu nog in de definitieve plannen — en ik hoop dat dit naar voor zal komen — opteren voor het weglaten van een aantal uitbreidingsgebieden, hetgeen nog een stap verder gaat in dan hetgeen de heer De Beul heeft gesuggereerd, met name dat de woonuitbreidingsgebieden zo maar niet vlug zouden aangesproken worden.

Wij zijn bereid deze optie te nemen, het is niet te laat. Het staat in verband met wat wij als principe op het stuk van het grondbeleid ondermeer willen naar voren brengen namelijk het maximaal recupereren van ruimtes die in Vlaanderen vroeger werden ingenomen door fabrieken, woningen, autokerkhoven, enz. en waar men nooit denkt aan recuperatie van deze gronden. Hierover heeft men geen inventaris maar het gaat om een enorm aantal hectaren. Dit zou ons toelaten nieuwe ruimten te sparen.

Tenslotte zou ik, wat het probleem in verband met de gewestplannen betreft, willen zeggen dat wij hier staan voor werkelijke beleidsinstrumenten. Het gaat zo maar niet over een vrijblijvende optie. Wij staan

hier voor ministeriële besluiten, koninklijke besluiten, die trouwens aan die goedkeuringsprocedure onderworpen zijn en waardoor de uitvoerende macht eveneens gebonden is, waar de uitvoerende macht absoluut geen vrijheid van handelen meer behoudt in verband met het geven van bestemmingen aan de bodem en die gesanctioneerd kunnen worden door het parlement.

Het is duidelijk dat onze parlementsleden met veel aandacht deze politiek volgen en de uitvoerende macht weet dat zij verantwoording is verschuldigd ten opzichte van de collega's in het parlement.

Een tweede vraag betreft de beleidsperspectieven.

Vooreerst wil ik het hebben over deze in verband met de ruimtelijke ordening.

Mijnheer Diegenant, macroplanologisch zou ik u op dit ogenblik niet durven zeggen dat ik niet zou opteren voor een globaal orderingsplan voor Vlaanderen en/of voor streekplannen.

Ik ben overtuigd dat het een waardevol instrument zou kunnen zijn. Ik ben nochtans niet overtuigd dat het op dit ogenblik prioriteit verdient en denk zelfs dat binnen enkele tijd, wanneer onze gewestplannenpolitiek klaar is en wij een zekere ervaring hebben, zij met meer precisie en meer doeltreffendheid dergelijke plannen zullen kunnen uitwerken.

Ik begrijp nochtans uw bekommernis wanneer u verklaart dat wij niet naast mekaar mogen praten en een visie zouden moeten hebben over het geheel, macroplanologisch, zoals dit ook in het buitenland en bij vele van onze buurlanden zeker is gebeurd.

Ik ben van oordeel dat onze gewestplannen, gekoppeld aan onze sociaal-economische vijfjarenplannen, in feite de facto, wanneer wij ze met mekaar in combinatie en coördinatie brengen, een richtingsplan, een streekplan is voor het gewest waarvoor wij verantwoordelijk zijn.

Vandaar dat mijn zienswijze is dat wij absoluut, bij het uitwerken van onze gewestplannen moeten rekening houden met de opties die in het vijfjarenplan, dat wij aan het parlement hebben voorgelegd voor de periode 1976-1980, steken. Ook voor de toekomst zou de periode van samenvallen van gewestplannen met vijfjarenplannen, niet slecht zijn.

Het is een totaal persoonlijke zienswijze maar ik ben ervan overtuigd dat men de gewestplannen niet voor een periode van tien jaar moet laten bestaan maar voor een periode van vijf jaar vermits de procedure niet zo zwaar is.

Gewestplannen kunnen worden gekoppeld aan het « Plan », dan kom ik tegemoet aan uw voorstellen waar u zegt dat men in feite zou moeten denken aan een soort process-planning zoals in Nederland.

Ik denk niet dat wij een process-planning, in de zin van dagelijkse aanpassingen, kunnen volgen vermits dit de rechtszekerheid totaal in gevaar zou brengen. Ik geloof dat u akkoord zijt met deze zienswijze.

Dit belet niet dat onze gewestplannen niet moeten gezien worden als een momentopname, als een statisch document. Het moeten dynamische documenten zijn die regelmatig moeten kunnen worden aangepast. Zelfs de termijn van vijf jaar zou ik zo maar niet als bindend beschouwen. Voor bepaalde gevallen zou een aanpassing zelfs vroeger kunnen gebeuren omdat de noodwendigheid zich voordoet.

Wanneer wij dan, telkens wanneer wij een lacune vaststellen of telkens wij een nieuwe optie zouden willen nemen, dit zouden enregisteren en bij de vervalltermijn, dit wil zeggen bij de herziening, in werkelijkheid omzetten dan meen ik dat wij van een soort process-planning zouden kunnen spreken, dan gecombineerd met onze sociaal-economische planning.

Wanneer het nu gaat over de micro-planologische uitwerking van onze ruimtelijke ordening dan ben ik akkoord met u.

Ik heb ook in onze beleidsopties menen te moeten formuleren dat de gemeentelijke plannen van aanleg al hun waarde behouden.

Persoonlijk meen ik dat het algemeen plan van aanleg minder noodzakelijk is. Wij hebben daar reeds een discussie over gehad en niet iedereen is akkoord met mijn zienswijze. Maar, de bijzondere plannen van aanleg krijgen, naar mijn oordeel, nog meer belang dan in het verleden. U hebt gezien op welke principes, naar onze inzichten, dit zou moeten gestoeld zijn.

Wij zouden nog microplanologisch een stap verder kunnen gaan en zeggen dat ook de structuurplannen er nodig zijn, zeker wanneer wij willen spreken over het herwaarderen van onze leefgemeenschappen in dorpen en steden. Wanneer de heer De Beul mij daar juist de vraag gesteld heeft of wij voorzien dat daarover kortelings iets uit de bus zou komen, dan kan ik daarop bevestigend antwoorden, in die zin dat wij

hopen dat binnen de maand een brochure zal klaar komen waarin gans de politiek, met inbegrip van het structuurplan, inzake de herwaardering van onze leefgemeenschappen zal bekend gemaakt worden en waaruit wij dan de conclusies moeten trekken of dit zal leiden tot het aanpassen van bepaalde wetten, bepaalde koninklijke besluiten en dies meer.

Tweede probleem in het kader van de perspectieven is dit van het grondbeleid. Onze inventaris — meen ik — is een document waardoor wij weten waar wij aan toe zijn en dat ons zal helpen om informatie te kunnen verstrekken aan al diegenen die zoeken naar de nodige ruimte voor het bouwen van een woning, van een school of van wat het ook mag zijn. Met andere woorden, ik hoop stellig dat de gemeentebesturen op de meest gewetensvolle wijze die inventaris zullen opmaken. Het zal voor ons trouwens een kostbare aanwijzing zijn om te zien in welke mate men al dan niet behoefte heeft aan uitbreiding. Het is duidelijk dat een gemeentebestuur, dat zou oordelen dat het niet nodig is een dergelijke inventaris op te maken, meteen het bewijs zou leveren dat er zoveel bouwgronden ter beschikking zijn in de gemeente, zodat men verder niet aan uitbreiding moet denken.

Dit zou voor mij in elk geval een aanwijzing zijn om te weten of er uitbreidingsgebieden in een bepaalde gemeente nodig zijn of niet.

In de tweede plaats is daar het probleem van het «grondfonds». Misschien hebben wij dat hier nog niet aangekondigd, maar in de Gewestraad werd dit probleem langdurig besproken.

Een wetsontwerp daarover is ongeveer klaar en zal — naar ik hoop — nog vóór het parlementair reces volledig klaar komen. Daarover kunnen wij dan advies vragen aan de Gewestraad en het daarna aan het parlement voorleggen. Dit wetsontwerp moet ons toelaten — en ik zal daar op het ogenblik niet verder over uitweiden — op een efficiënte wijze, langs de openbare instanties, een stuk van onze grondpolitiek te gaan voeren.

Het derde probleem betreft de eigenlijke grondprijzbeheersing. Er werd hier verwezen naar de wetsvoorstellen van senator Van Rompaey en de vraag werd gesteld: is het niet wenselijk dat een wetsontwerp zou neergelegd worden? Ik meen dat dit *a priori* niet mag uitgeschakeld worden, maar het is duidelijk dat dit een probleem is dat samen met de collega's in de regering moet besproken worden.

Ik maak in elk geval de bedenking dat het begrip «bouwgrond» niet mag losgedacht worden van het begrip «grondprijs». Natuurlijk is dit ook uw pertinente vaststelling.

De bodem is via de immobiliënmarkt een belangrijke factor als economisch goed. De waarde van dat economisch goed wordt niet alleen bepaald door de investeringen van de eigenaar, maar evenzeer door de beslissingen van de Overheid. Zo zijn er gevallen waarbij hectaren landbouwgrond, bv. in de jaren 1966 werden aangekocht als landbouwgrond, aan 30 frank de m², waarbij voor nagenoeg 40 frank per m² investeringen werden gedaan (aanleg van wegen) wat de totale prijs brengt op nagenoeg 70 frank de m². Wegens het afleveren van de verkavelingsvergunning werden de percelen verkocht aan 1 000 frank tot 1 500 frank de m². In dit geval heeft een loutere beslissing van de Overheid, via het afleveren van de verkavelingsvergunning, een meerwaarde aan het terrein gegeven van nagenoeg 1 300 frank de m². Indien de Overheid terugkomt op deze beslissing, bv. door de verkaveling niet verder te laten uitvoeren omdat deze in strijd is met de ontwerp-gewestplannen en de opties die men nu zou willen nemen zou dan de Overheid verantwoordelijk gesteld worden tot het betalen van schadevergoeding? Zo ja, moet de Overheid dan naast het vergoeden van de kosten die de eigenaar gedaan heeft (notariskosten, interesten, dossierskosten en dergelijke) ook nog de meerwaarde vergoeden die de Overheid zelf (door het verlenen van de verkavelingsvergunning) aan de betrokken gronden verleend heeft?

Dat is voor mij een belangrijke vraag en ik geef die ter overweging. Ik persoonlijk meen dat, indien daarop in positieve zin moet worden geantwoord, men ook rustig moet onderzoeken welke maatregelen op het fiscale vlak dienen getroffen om de gevolgen daarvan tot een minimum te herleiden.

Nu kom ik tot het laatste probleem, nl. het probleem van het huisvestingsbeleid en van het woonbeleid.

Welke zijn de perspectieven op dat stuk?

Volgende maand beleggen wij vanuit het Kabinet een colloquium met al de geïnteresseerden die willen komen praten, denken en ideeën geven over het huisvestingsbeleid en waar wij in elk geval een paar principes zullen vooropzetten, ondermeer dat men meer en meer het accent moet leggen op hetgeen verantwoord is, zoals op de vernieuwbouw. De Nationale Maatschappij voor de Huisvesting zou bv. een ruim deel — ik wil op het ogenblik geen cijfers naar voren brengen — van de begroting kunnen besteden — en ik kan u verzekeren dat de voorzitter

en de directeur daarmee akkoord gaan — om in de oude dorpen en steden over te gaan tot de aankoop van leegstaande en verbeterbare woningen, om te komen tot een sanering die meteen het leefklimaat van deze gemeenten zou ten goede komen.

U ziet trouwens in het Plan 1976-1980 dat wij duidelijk, in het kader van het premiestelsel, opteren voor een accentverschuiving. Ik voeg eraan toe dat gans het systeem van leningen en prijzen alsook van de aanmoedigingspremies fundamenteel herdacht moeten worden. Dit zijn ondermeer onderwerpen die aan bod komen tijdens het colloquium waarover ik zojuist sprak.

Onder andere ideeën die bij deze gelegenheid in het midden zullen worden gebracht is nl. de idee van de inbreiding in plaats van uitbreiding. Daarover echter meer op het ogenblik dat wij van gedachten zullen wisselen met de geïnteresseerden.

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, tot slot het probleem van de inspraak. Het is duidelijk dat dit ook eens rustig onder de loupe moet worden genomen.

In verband met de kernvernieuwing en onze nieuwe procedure, stellen wij voor een poging te doen om een zeer goede inspraak te organiseren langs de gemeentelijke adviescomité's.

Wanneer ik het heb over het huisvestingsbeleid dan spreek ik niet over een colloquium als dusdanig voor een groep van een paar honderd mensen, maar dan wensen wij te vragen dat geen nieuwe woningen zouden worden gebouwd en geen sociaal huisvestingsbeleid zou worden gevoerd zonder de rechtstreekse inspraak van de betrokkenen.

In verband met het gewestplan voor de toekomst is het duidelijk dat wij ons de vraag moeten stellen of de bestaande regionale comité's van advies qua samenstelling en qua werking voldoen aan de behoeften die men stelt.

Mijnheer de Voorzitter, mijn besluit is dat ik hoop dat meer en meer personen, maar vooral ook de beleidsmensen, zullen redeneren in de zin van de redenering van de heer Diegenant en ook zullen aanvaarden — en dat is nog moeilijker — de nodige konklusies te trekken uit een dergelijke redenering.

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer Diegenant.

De heer Diegenant (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, geachte collega's, ik wil zeer kort maar nimmer oprecht de Staatssecretaris danken voor het antwoord op mijn interpellatie. Hij was wel door de tijd beperkt maar niettegenstaande dat meen ik dat hij ingegaan is op de problematiek zelf zoals het trouwens zijn gewoonte is zonder schijnbewegingen en esquisseringen. Hij is werkelijk op de man af het probleem tegemoetgetreden.

Ik wil hem tevens danken voor de informatie in verband met het documentatiematerieel. Niettegenstaande ik dit reeds had gelezen kan ik het aan mijn repertoire-documentatie toevoegen. Een bepaalde zaak die moet worden onderstreept is dat wanneer de staatssecretaris zijn persoonlijke mening naar voren brengt dat de algemene plannen van aanleg minder belangrijk zijn in vergelijking met de bijzondere plannen van aanleg, dat dit misschien wel mogelijk is wanneer men veronderstelt dat de gewestplannen een zeer extensieve bewerking hebben gekregen, met andere woorden dat het gewestplan zich daar niet beperkt tot grotere opties maar tot detailplannen die erin gesitueerd worden.

Dan stel ik de vraag: kunnen deze gewestplannen voldoende in aanmerking komen om de globale doelstellingen voor een gans gewest in Vlaanderen te ondervangen?

U zegt dat wij het moeten koppelen aan het vijfjarenplan. Wellicht zal dit de oplossing zijn, maar wij moeten het bekijken met al diegenen die erbij betrokken zijn.

Wat mij in elk geval verheugt is dat onze visie gelijklopend is daar waar u zegt dat de gewestplannen niet in definitieve stadia zijn, maar wel tussenstappen zijn in een proces waarbij rechtszekerheid enigszins gegarandeerd is en anderzijds de evolutie en het inzicht van de mens in zijn omgeving en dat de opvatting die in het land verspreid wordt dat een gewestplan clichéert al wat er is voor tien jaar door uw uitspraak achterhaald wordt.

De problemen die u naar voren brengt in verband met de grondprijzbeheersing vind ik ook fundamenteel en reeds eerder had ik gelegenheid te zeggen dat men niet aan ruimtelijke ordening en aan destinatie moet doen van onze ruimte zonder tegelijkertijd een prijsbeleid te gaan voeren. Het ene is complementair van het andere, ik stem in met wat u zegt. Men moet consequent durven zijn, dat is inderdaad een grondvraag maar ik geloof dat de middelen die door de gemeenschap ter beschikking gesteld worden om een politiek te voeren die consequent aansluiten op datgene wat men wil, dat die middelen ook moe-

ten ter beschikking gesteld worden, dat er een wetgevend kader moet ingeschakeld worden, maar ook de financiële middelen tot stand moeten kunnen gebracht worden op een of andere manier, liefst zodanig dat het niet inderdaad al te moeilijk is om consequent te zijn. Ik geloof dat een beleid moet gevoerd worden dat het mogelijk maakt dat de opties waarover wij akkoord gaan, ook in de realiteit werkelijkheid worden.

Het verheugt mij ook te horen dat wat betreft het woonbeleid de vernieuwbouw op een dergelijke concrete wijze binnenkort zou kunnen aangepakt worden.

Het verheugt mij ook te horen dat de Nationale Maatschappij voor Huisvesting haar initiatieven zal verleggen naar de panden die er zijn en minder haar aandacht zal gaan wijden aan het oprichten van nieuwe panden.

Wij moeten u ook feliciteren met het initiatief dat u aangekondigd hebt namelijk daar waar het gaat een colloquium te organiseren. Rechtstreeks aansluitend met diegenen die het beleid in handen hebben moet zo een colloquium uitmonden op concrete gegevens.

Het verheugt mij ook vast te stellen dat u aandacht hebt voor de demografische aanpak; dat u inspraak wenst te organiseren. Het feit dat men de aandacht van elke burger voor zijn omgeving vraagt, dat men hem inspraak en mede-uitspraak geeft, wil nog niet zeggen dat alle adviezen moeten doorgevoerd worden.

Het dient niet noodzakelijk zo te zijn dat immobilisme en inspraak synoniem worden, wanneer dat voldoende georganiseerd wordt moeten daar ook organisatiemogelijkheden inzitten die tot een duidelijke uitspraak leiden.

Het is in elk geval een vooruitgang wanneer iedereen rechtstreeks betrokken wordt bij de problematiek, wanneer iedereen zijn mening kan naar voren brengen en vernemen waarom een bepaalde oplossing gekozen wordt, om welke motieven dit voorgesteld wordt en niets anders, ik geloof dat op die manier gemeenschappelijke verantwoordelijkheid zal kunnen genomen worden voor een beleid in ruimtelijke ordening maar ook in woonbeleid en wij hopen dat alle vertegenwoordigers van onze gemeenschap daar in de meest nabije toekomst rechtstreeks zullen worden bij betrokken. Bij voorbaat danken wij u daarvoor (*Applaus op de banken van de C.V.P.*)

De heer Voorzitter. — Het incident is gesloten.
L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VALKENIERS TOT DE HEER MINISTER VAN JUSTITIE EN TOT DE HEER MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN VAN HET GEZIN OVER :

« A) DE INBREUKEN OP DE MINIMA-REGELS VOOR DE BEHANDELING VAN DE GEDETINEERDEN, RESPECTIEVELIJK GEÏNTERNEERDEN, ZOALS DEZE VASTGESTELD WERDEN DOOR HET EERSTE CONGRES VAN DE VERENIGDE NATIES IN 1955 TE GENEVE EN HERZIEN DOOR DE RESOLUTIES VAN HET MINISTERCOMITÉ VAN DE RAAD VAN EUROPA OP 19 JANUARI 1973;

» B) DE NOODZAKELIJKE VERBETERINGEN DIE DIENEN TE WORDEN AANGEBRACHT IN DE WET OP HET SOCIAAL VERWEER »

Bespreking

INTERPELLATION DE M. VALKENIERS A M. LE MINISTRE DE LA JUSTICE ET A M. LE MINISTRE DE LA SANTE PUBLIQUE ET DE LA FAMILLE SUR :

« A) LES INFRACTIONS AUX REGLES MINIMALES EN MATIERE DE TRAITEMENT DES DETENUS OU DES PERSONNES INTERNEES, TELLES QU'ELLES ONT ETE FIXEES PAR LE PREMIER CONGRES DES NATIONS UNIES, EN 1955, A GENEVE ET REVUES PAR LES RESOLUTIONS DU COMITE DES MINISTRES DU CONSEIL DE L'EUROPE, EN DATE DU 19 JANVIER 1973;

» B) LES AMELIORATIONS NECESSAIRES QUI DOIVENT ETRE APPORTEES A LA LOI DE DEFENSE SOCIALE »

• Discussion

De heer Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de interpellatie van de heer Valkeniers tot de heer Minister van Justitie en tot de heer Minister van Volksgezondheid en van het Gezin over :

« a) de inbreuken op de minima-regels voor de behandeling van de gedetineerden, respectievelijk geïnterneerden, zoals deze vastgesteld

werden door het Eerste Congres van de Verenigde Naties in 1955 te Genève en herzien door de resoluties van het Ministercomité van de Raad van Europa op 19 januari 1973.

» b) de noodzakelijke verbeteringen die dienen te worden aangebracht in de wet op het sociaal verweer ».

Mesdames, Messieurs, l'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Valkeniers à M. le Ministre de la Justice et à M. le Ministre de la Santé publique et de la Famille sur :

« a) les infractions aux règles minimales en matière de traitement des détenus ou des personnes internées, telles qu'elle sont été fixées par le premier congrès des Nations Unies, en 1955, à Genève et revues par les résolutions du Comité des ministres du Conseil de l'Europe, en date du 19 janvier 1973;

» b) les améliorations nécessaires qui doivent être apportées à la loi de défense sociale ».

Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, waarde collega's, eerst en vooral wil ik hier aanstippen dat, zoals de resolutie het aanduidt, een nieuw onderzoek van deze regels op Europees niveau noodzakelijk geworden was.

Het was immers nodig ze aan te passen aan het huidige strafrechtelijk beleid, hierbij rekening houdend met een evolutie van de ideeën en de feiten die zich inzake behandeling van de gedetineerden en geïnterneerden bij een bepaald aantal Lid-Staten van de Raad hebben voorgedaan. Op 1 juli 1975 waren er, ingevolge de wet op de bescherming van de maatschappij, 876 mannen geïnterneerd en 81 vrouwen. 285 mannen waren aangehouden te Merksplas, 435 te Doornik, 81 te Turnhout, 26 vrouwen te Sint-Andries en 25 te Bergen.

Persoonlijk heb ik de inrichtingen bezocht van Doornik, Merksplas, Turnhout, Antwerpen en Vorst waar ik telkens verschillende geïnterneerden ondervroeg.

Tevens bracht ik in juli van verleden jaar, samen met een Duitse delegatie van de Universiteit van Berlijn onder leiding van Professor Rasch, een geleid bezoek aan het Instituut voor criminele psychopaten in Hertsvedvester nabij Kopenhagen dat doorgaat als het model-instituut voor psychopaten.

Eerst en vooral wil ik het onmenselijk karakter van onze wetgeving aanklagen die een onbepaalde straftermijn toelaat en de geïnterneerden overlaat aan de willekeur van de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij die zoals u weet uit 3 leden bestaat : een werkend of een ex-magistraat die voorzitter is, een advocaat en een geneesheer. Sedert 1973 werd in Denemarken deze onbeperkte duur omgezet in een beperkte duur. Is dit ook hier niet mogelijk ?

De heer Vanderpoorten, Minister van Justitie. — Dat was zo, maar dat werd veranderd.

De heer Valkeniers. — Het spijt me, maar dat is niet zo. Persoonlijk heb ik daar mensen gezien die voor negen jaar geïnterneerd werden voor minimale feiten. U weet ook, dat het verslag dat aan die commissie afgeleverd wordt, wie dat maakt. Er is een psychiater die het verslag opmaakt en daarmee is het een uitgemaakte zaak. Ik heb zelf een vriend die zetelt in een dergelijke commissie en die heeft me toevertrouwd dat het een aanfluiting is op elk recht de manier waarop daar wordt tewerk gegaan.

Tevens zou ik uw willen op aandringen, Mijnheer de Minister van Justitie, dat de uitspraak van de commissies, die zoals u weet, om de zes maanden over de toestand van de geïnterneerde oordeelt, onmiddellijk aan de geïnterneerde zou mededelen wat de uitslag is. Het is inderdaad juist wanneer die mensen samengekomen zijn dan hebben zij onder elkaar al lang uitgemaakt dat de gedetineerde mag gaan of niet. Ik zie dan ook niet in waarom een gedetineerde moet wachten van zodra werd uitgemaakt of hij vrij komt of niet.

Daar deze beslissing toch onmiddellijk genomen wordt zie ik de reden niet in waarom de patiënten nog weken moeten wachten alvorens hen de uitslag bekend gemaakt wordt. Al de bestuurders van de inrichtingen maken hun beklag over deze handelwijze daar de geïnterneerden gedurende deze wachtperiode buitengewoon moeilijk zijn.

In mijn verdere uiteenzetting zal ik duidelijk aantonen hoe in ons land het basisprincipe van de hoger vermelde minima-regels, nl. dat de vrijheidsberoving dient plaats te vinden in materiële en morele voorwaarden die de menselijke waardigheid eerbiedigen, regelmatig overtreden wordt.

Artikel 8, § 2, bepaalt dat de geïnterneerden 's nachts in principe in individuele kamers moeten verblijven. Wanneer men echter zijn toevlucht neemt tot slaapzalen, moeten deze bezet worden door respec-

tielieve gedetineerden die geschikt bevonden worden om in zulke omstandigheden te logeren. 's Nachts zullen ze onderworpen worden aan een toezicht dat aangepast is aan het type van de bewuste inrichting.

Artikel 9 bepaalt dat, rekening houdend met het klimaat, o.m. met betrekking tot de luchtinhoud, de minimum-oppervlakte, de verlichting, de verwarming en de luchtverversing, de detentielokalen en in 't bijzonder deze bestemd voor de huisvesting van de gedetineerden gedurende de nacht, moeten beantwoorden aan de gezondheidsvereisten.

Artikel 10 bepaalt dat in elk geval waar de gedetineerden moeten leven of arbeiden :

a) de vensters groot genoeg moeten zijn om de gedetineerden toe te laten te lezen en te werken bij natuurlijk licht, de schikking van deze vensters de luchtverversing moet bevorderen, en zulks of er al dan niet kunstmatige ventilatie voorhanden is;

b) het kunstlicht voldoende moet zijn om de gedetineerden toe te laten te lezen of te werken, zonder dat hierdoor zijn gezichtsvermogen benadeeld wordt.

Artikel 11 bepaalt dat de sanitaire installaties de gedetineerden moeten toelaten op het gepaste ogenblik, op nette en betamelijke wijze aan hun natuurlijke behoeften te voldoen.

Artikel 12 bepaalt dat elke gedetineerde, in overeenstemming met de plaatselijke of nationale gebruiken, moet beschikken over een in 'individueel bed en voldoende individueel beddegoed, goed onderhouden en vernieuwd om de zuiverheid ervan te verzekeren.

Welnu, in België zijn onze instellingen totaal verouderd en overbevolkt. De meeste geïnterneerden verblijven op slaapzalen of in cellen met twee, waar nochtans uitdrukkelijk vermeld staat in artikel 9 van de minima-regels van de Verenigde Naties dat men moet vermijden dat twee gedetineerden per cel of individuele kamer worden ondergebracht. De gebouwen van de rijksinstelling van Doornik b.v. zijn in een totaal vervallen staat en met schimmel op muren die druipen van vochtigheid en sinds jaren niet meer geverfd werden. De vloeren bestaan uit hout en bieden geen enkele brandveiligheid. In sommige slaapzalen staan de bedden naast en achter elkaar zoals ik het nog nooit in mijn leven zag. Tussen de bedden is er een gang van nog geen meter breedte en de bedsponden bevinden zich slechts op 10 à 20 cm van elkaar. De vensters zijn afgezet met ijzeren tralies zodat er niemand doorheen kan bij een eventuele brand. Geen enkele geïnterneerde heeft een werktafel, een stoel of een private kast. De private bezittingen van de 60 geïnterneerden van zaal 10 te Doornik moeten opgeborgen worden in een valies of in een kartonnen doos in een zaaltje naast de slaapzaal. Voor de 60 patiënten zijn er slechts 2 wastafels. 's Nachts wordt de slaapzaal hermetisch gesloten en is het zelfs niet mogelijk aan zijn behoeften te voldoen. Dan wil ik nog zwijgen over de aparte kamers en strafkamers waar in bepaalde gevallen een terreurregime wordt toegepast.

Artikel 26, 1°, bepaalt dat de geneesheer regelmatig inspecties moet uitvoeren en de directeur inlichten aangaande :

a) de hygiëne en de reinheid van de inrichting en van de gedetineerden;

b) de gezondheidsmaatstaven, de verwarming, de verlichting en ventilatie van de inrichting;

c) de hoedanigheid en de reinheid van de kledingstukken en van het beddegoed van de gedetineerden.

Verder vraag ik me af of deze opmerkingen ooit gemaakt werden door de geneesheer-inspecteur en welke gevolgen eraan gegeven werden door de directeur en de hogere instanties.

Artikel 30, 1°, bepaalt dat een geïnterneerde niet mag gestraft worden zonder ingelicht te zijn over de inbreuk welke hem ten laste gelegd werd en zonder in de gelegenheid te zijn gesteld zijn verdediging voor te brengen. De bevoegde overheid moet een volledig onderzoek van het geval instellen.

Artikel 31, bepaalt dat lijfstraffen, opsluiting in een donkere strafcel, evenals elke wreedaardige, onmenselijke of verlagende sanctie, als tuchtstraffen volledig verboden moeten worden.

Wel persoonlijk heb ik gezien hoe een jonge man een lijfstraf toegediend kreeg na een mislukte zelfmoordpoging in een toestand van zware depressie.

Werd dit geval aan de bevoegde overheid gesignaleerd? Werden de betrokkenen voor hun verantwoordelijkheid geplaatst?

Artikel 52, 1°, bepaalt dat niet alleen de directeur en zijn adjunct, doch ook de meerderheid van de andere personeelsleden van de inrichting de taal van de geïnterneerden moeten spreken.

Artikel 60, 2°, stipt de noodzaak aan om de communicatie tussen gedetineerden en personeel te vergemakkelijken teneinde de spanningen

te verhinderen en om de geïnterneerde het behandelingsprogramma te zien bijtreden.

Hieruit blijkt de bezorgdheid van de regering tegen de institutionalisering van de geïnterneerden en tegen het tot ontwikkeling komen van carcerale subculturen.

Op taalgebied nu is de toestand te Doornik ver van gezond. Op de 435 geïnterneerden waren er in november van verleden jaar nog 143 Vlamingen, d.w.z. 1 op 3, waar we in personeelsbezetting van 361 leden slechts 22 personeelsleden tellen met een voldoende kennis van het Nederlands en 24 met een elementaire kennis van het Nederlands of ongeveer 1 op 10.

We weten wel dat sommige Nederlandstalige patiënten liever in Doornik blijven daar ze afkomstig zijn uit West- of Oost-Vlaanderen aldus meer bezoek ontvangen.

We weten ook dat bepaalde Nederlandstalige geïnterneerden moeilijk weer terug geplaatst kunnen worden naar de instellingen waar ze, omwille van hun agressief gedrag, afgevoerd werden, doch dit neemt niet weg dat deze toestand ongezond is wat volmondig toegegeven wordt door het Fransprekend geneeskundig en verplegend personeel van Doornik dat zelfs betreurt deze mensen niet de nodige verzorging en bijstand te kunnen verlenen. Zijzelf beschouwen dit als het eerste en elementaire recht van de geïnterneerden. Ook deze personeelsleden betreuren de negatieve antwoorden van de Vlaamse instellingen op hun voorstellen tot uitwisseling van zieken. Blijven hier de departementen niet in gebreke?

Artikel 67, 4°, bepaalt dat de behandelingsprogramma's moeten opgesteld worden na raadpleging tussen de verschillende personeelscategorieën. De geïnterneerden moeten actief betrokken worden bij het opstellen van hun individueel behandelingsprogramma.

In antwoord op mijn parlementaire vraag van 18 maart 1975 heeft de Minister Volksgezondheid — spijtig dat hij niet aanwezig is — mij geantwoord dat 45 van de 138 Nederlandstalige patiënten een ruimere medico-psychiatrische behandeling genieten, dit wil zeggen één op drie of 33 pct., de overige 67 pct. worden gewoon vastgehouden.

Persoonlijk onderzocht ik talrijke geïnterneerden en ik kan u zelfs zeggen dat de meesten niet het minste benul hebben van hun diagnose en zich afvragen waarom ze nu moesten geïnterneerd worden daar waar ze vroeger voor eenzelfde vergriep alleen een gevangenisstraf kregen. Van een echte behandeling of wederopvoeding, die uit meer bestaat dan bewaking, heb ik in werkelijkheid niets gezien.

Artikel 68 spreekt zich duidelijk uit voor een spreiding van de geïnterneerden en de individualisatie van hun behandeling. De geïnterneerden zouden op zulke wijze moeten geplaatst worden dat hun behandeling, rekening houdend met de vereisten van de veiligheid en deze van hun sociale wederaanpassing, vergemakkelijkt wordt.

Artikel 69 bepaalt zelfs dat men in de mate van het mogelijke voor de toepassing van de behandeling van de verschillende types zou dienen te beschikken over afzonderlijke inrichtingen of over gescheiden afdelingen in een inrichting.

Hier bij ons worden de criminele psychopaten gewoon aangehouden temidden van debielen en gearresteerde geïnterneerden, terwijl we zien dat in andere Europese landen zoals Denemarken hiervoor speciale inrichtingen bestaan. In het instituut nabij Kopenhagen dat ik bezocht heb en dat ik zopas heb vernomen zijn er 180 personeelsleden, waaronder 4 full-time psychiaters en 2 assistent-psychiaters die zich actief inzetten om dit mogelijk te maken.

U zult mij natuurlijk antwoorden dat u niet voldoende psychiaters en geschoold personeel vindt voor dit werk. Wel, heer Minister, betaal deze mensen voldoende dan zult u ze ook vinden. Ter illustratie kan ik u zeggen dat een psychiater in Herstvedvester 180 000 Deense Kronen per jaar verdient.

Artikel 77, 1°, bepaalt dat de arbeid van de geïnterneerde op billijke wijze moet vergoed worden. Het reglement zou niet alleen de geïnterneerden moeten toelaten minstens een deel van hun loon aan te wenden om toegelaten voorwerpen voor persoonlijk gebruik aan te kopen en een ander gedeelte ervan te besteden aan hun familie of voor toegelaten doeleinden, doch het zou eveneens moeten voorschrijven dat een gedeelte van hun loon door de administratie zou voorbehouden worden voor de samenstelling van een uitgaansgeld dat hen bij hun vrijheidstelling zal worden ter hand gesteld.

Ook dit reglement wordt bij ons niet toegepast door een eigenaardige regeling van de ziekte- en invaliditeitsverzekering. Het is inderdaad zo dat heel wat geïnterneerden genieten van een werkonbekwaamheidsregeling of een invaliditeit wegens ziekte, terwijl anderen deze tegemoetkoming helemaal niet genieten naargelang ze vóór hun internering in orde waren met hun sociale zekerheid en een dokter vonden

om hun werkonbekwaamheid te rechtvaardigen zonder meer. Het verschil in inkomsten creëert twee soorten geïnterneerden en veroorzaakt heel wat onrust en mistevredenheid onder hen.

Ik kan u bijvoorbeeld zeggen, Mijnheer de Minister, dat, tijdens mijn laatste bezoek aan Doornik, er een geval was van een gedetineerde die zopas zijn gerechtszaak tegen het RIZIV gewonnen had. Die man pleitte dat hij inderdaad meer dan 66 pct. werkonbekwaam was gedurende de tijd dat hij in Doornik geïnterneerd was. Die man behoorde tot één van de hoogst gesalarieerde werknemers. De som die toen, op verzoek van de rechtbank, door het RIZIV werd uitbetaald omdat die man zijn zaak gewonnen had, bedroeg 1 450 000 frank. Ik meen dus werkelijk dat er hier iets verkeerd loopt.

Erger nog, waar een neuro- of geesteszieke die als gecollokteerde verpleegd wordt in een instelling vanaf de 41ste dag 50 frank per dag moet bijdragen, hoeft de geïnterneerde niets bij te dragen. Dit is een onduidelijke situatie waarbij degenen die betrokken werden bij een strafbaar feit zelfs nog bevoordeeld worden. Een gewone geesteszieke vanaf de 41ste dag. Een geïnterneerde die een geesteszieke is of een zwakzinnige of een psychopaat, betrokken bij strafbare feiten moet niets betalen. Die wordt als het ware nog beloond voor het feit dat hij een strafbaar feit heeft gepleegd.

Waar de geesteszieken die ingevolge de wet op de collokatie aanhouden blijven, een voogd hebben die instaat voor het beheer van hun goederen, hebben de geïnterneerden geen voogd en beschikken zij over al hun geld dat in zeer veel gevallen op de domste manier vermorst wordt. Ook hier weer genieten de geïnterneerden een gunstiger regime t.o.v. de andere geesteszieken.

Wanneer ik u daarstraks sprak over een man die 1 miljoen 450 000 frank achterstallen van het RIZIV trok, kan ik u ook een ander voorbeeld geven van een geïnterneerde, die vrijgesteld werd en die, op het ogenblik van zijn vrijstelling, over 5 T.V.-toestellen beschikte, omdat er inderdaad niemand is die een voogdij uitoefent over dat geld. Dat geld wordt dan dikwijls gewoon « vermorst ».

Ik geloof dat wij daar totaal verkeerd zijn en dat wij — ik zal u dat straks ook zeggen en artikel 78 slaat daarop — ook zouden moeten gebruik maken van het feit dat die mensen daar zijn om wederopgevoed te worden in alle aspecten. Ze moeten ondermeer onderwijs genieten. Ik geloof ook dat voor velen onder hen werken heilzaam is.

Hoe kan u van een geïnterneerde, die van 12 000 tot 14 000 frank geniet van het ziekenfonds vanwege werkonbekwaamheid, nog wensen dat hij aan het werken gaat. Dat is te Doornik het geval. De meeste geïnterneerden genieten steun van het RIZIV en weigeren pertinent nog om het even wat te doen. Dat is de reden waarom de lokalen en al de rest zich in een dergelijke abominabele toestand bevinden, waarover wij ons hoeven te schamen. U zult dat moeten toegeven wanneer u te Doornik zult geweest zijn. In Denemarken genieten alleen die geïnterneerden een geldelijke vergoeding die studeren ofwel werken.

We moeten het aanpakken op die manier. Alleen diegenen die zich inzetten mogen een vergoeding genieten. Dat men eventueel de echtgenoot en de kinderen niet laat boeten, akkoord. Wanneer er een vergoeding van het RIZIV is en die vergoeding grotendeels naar de familieleden gaat, daarmee ben ik het eens, dat in bepaalde gevallen van zieken, die niemand ten laste hebben, waar na enkele jaren fortuinen « vermorst » worden, daarmee kan ik mij niet eens verklaren.

Dit is een veel gezondere politiek, maar in onze werkwijze weigeren de geïnterneerden, die een tegemoetkoming genieten van het RIZIV nog langer te werken. Nochtans stipuleert artikel 71 dat alle geschikte geïnterneerden verplicht zijn te werken. Meer zelfs, het zegt dat men hen een productief werk moet geven dat voldoende is om hun de normale duur van een arbeidsdag bezig te houden.

Artikel 78, 1°, zegt dat het onderricht van de ongeletterden en van de jeugdigen bijzonder de aandacht van de administratie zal gaande houden. Graag vernam ik hoever onze geïnterneerden van deze mogelijkheid genieten, zoals dit b.v. ook in Denemarken het geval is?

Tot besluit zou ik willen zeggen dat er teveel psychopaten geïnterneerd worden die ongeveer 70 pct. uitmaken van het totaal aantal geïnterneerden. Zou men deze mensen niet beter verder opsluiten als recidivisten, want nu genieten ze nog een voorkeurregime en kosten ze veel geld aan het RIZIV?

Lichtgestoorde geïnterneerden horen thuis in psychiatrische instellingen tussen gelijkaardig gestoorde waar ze een intensieve behandeling kunnen genieten.

Voor de zwaargestoorde, voor criminele psychopaten dient een speciale instelling gebouwd te worden in Vlaanderen als tegenhanger van het Instituut van Paifve dat jammer genoeg en voor mij omwille van duistere redenen nog steeds niet bezet werd door geïnterneerden.

Ook zou ik graag van u vernemen waarom dit niet gebeurt, aangezien het fort daar blijft staan zonder enige bezetting met zelfs een personeelskader dat daar praktisch niets te verrichten heeft.

Als model van instelling durf ik verwijzen naar Herstvedvester waar een hoge muur een instelling omringt die binnen haar muren zelfs aan criminele psychopaten een leven waarborgt dat waard is geleefd te worden. Vergeten we niet dat het hier gaat om mensen die op een of andere manier, en dikwijls buiten hun wil om, gestoord zijn. Wat ik hier in bepaalde inrichtingen en vooral te Doornik gezien heb is een Westers land, waar toch ook een wet op de dierenbescherming bestaat, onwaardig. Vergeten we niet, heren Ministers, dat een democratie waard is wat haar gevangenen waard zijn.

Graag had ik een duidelijk en volledig antwoord gekregen op al mijn opmerkingen, vragen en suggesties. (Applaus bij de leden van de Volksunie.)

De heer Voorzitter. — De heer Minister van Justitie heeft het woord.

De heer Vanderpoorten, Minister van Justitie (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer Heren, inzake de inbreuken op de minima-regels voor de behandeling van de gedetineerden, respectievelijk geïnterneerden, zoals deze vastgesteld werden door het Eerste Congres van de Verenigde Naties in 1955 te Genève en herzien door de resoluties van het Ministercomité van de Raad van Europa op 19 januari 1973, meen ik te moeten stellen dat het niet zonder belang is voorafgaandelijk te doen opmerken, dat de minimumregels slechts het karakter van een aanbeveling hebben en niet de gelding van een norm van internationaal recht. De onderschrijving van de minimumregels en de vraag van de Secretaris-generaal van de Raad van Europa tot het indienen van periodieke rapporten geven niettemin aan bedoelde regels een officieel statuut en een morele geldingskracht.

Wat de minimumregels betreft, die de interpellant in zijn vraag opsomt, als wordende regelmatig overtreden in onze strafinrichtingen, houd ik eraan volgende toelichtingen te verstrekken.

Artikel 8: In de Belgische strafinrichtingen geldt als algemene regel dat de gedetineerden alleen op cel zitten. Deze regel wordt in alle cellulaire instellingen nageleefd. Nochtans moeten om reden van bepaalde omstandigheden sommige gedetineerden met drie of twee in één cel worden geplaatst:

- a) wegens overbevolking,
- b) wegens het feit dat een bepaald gedetineerde ervan verdacht wordt de hand aan zichzelf te kunnen slaan,
- c) wegens het verzoek van gedetineerden die moeilijk de afzondering kunnen verdragen.

Inrichtingen van een ander type kennen een gemengd systeem: individuele cellen of kamers voor 4 of 6 gedetineerden en gemeenschappelijke slaapzalen. Alleen de instellingen van Merksplas, Wortel en Sint-Andries beantwoorden aan één van deze criteria.

Het spreekt vanzelf dat in het geval de administratie de gedetineerden aldus groepeerd, zij zich inspannen om een selectie door te voeren ten einde slechts diegenen samen te brengen die vergelijkbare en met elkaar in overeenstemming te brengen kenmerken vertonen.

Wat meer speciaal de geïnterneerden betreft die in de bijzondere of in psychiatrische afdelingen verblijven, welke onder het Ministerie van Justitie ressorteren, is het wel zo dat ze om therapeutische redenen ondergebracht worden op dag- en slaapzalen die zo comfortabel mogelijk worden ingericht, meer dat steeds de mogelijkheid bestaat om op doktersadvies de betrokkenen in afzonderlijke cellen onder te brengen zo zulks van medisch standpunt de meest aangepaste therapie is.

Artikel 9: Zo de hechtenislokalen van de Belgische cellulaire instellingen met succes de vergelijking kunnen doorstaan met wat op dit gebied voorhanden is in andere Europese landen, blijft in elk geval dat er nog vooruitgang kan en moet verwezenlijkt worden. De cellen hebben voldoende omvang, oppervlakte en verwarming, maar over het algemeen gezien, moet hun venster vergroot worden, stromend water — waar zulks nog niet voorhanden is — aangelegd en een sanitair geïnstalleerd worden.

Het gaat hier niet enkel om een loutere interventieverklaring. De werken om deze verbeteringen in te voeren gaan weldra, met de medewerking van het Ministerie van Openbare Werken, in bepaalde instellingen — o.a. te Gent en te Namen — aangevat worden, terwijl andere werken reeds werden uitgevoerd.

De politiek van het departement ter zake beoogt minder nieuwe inrichtingen te bouwen, waarvan de kostprijs hoog ligt, dan de bestaande in de gewenste zin te moderniseren. Een hernieuwde cel van een oude inrichting zal evenzeer aan de vereisten op gebied van hygiëne en comfort beantwoorden als de cel van een nieuwe instelling.

Maar men moet toegeven dat het hier om zeer omvangrijke werken gaat die slechts geleidelijk en naar rato van de kredieten die op het budget van het Ministerie van Openbare Werken vrijkomen, zullen kunnen worden uitgevoerd.

Artikel 10 :

A. — Als hoger gezegd zullen de vensters in de inrichtingen van het cellulaire type moeten vergroot worden. Op die wijze zal meer frisse lucht kunnen binnenstromen en zal het daglicht verbeterd worden. Daar de nieuwe techniek erin bestaat het veiligheidssysteem in het eigenlijke raamwerk in te bouwen, zullen de staven die aan de buitenzijde staan, kunnen weggelaten worden en zal het venster een quasi-normale aanblik bieden.

B. Reeds nu werd het kunstlicht maximaal verbeterd, maar hierbij diende rekening gehouden te worden met de capaciteit van het net.

Artikel 11 : Er werd gehandeld over de modernisatie van de cellen en, inzonderheid, over de noodzaak een sanitaire installatie in elke cel te voorzien. In de huidige stand van zaken doen de moeilijkheden zich vooral 's nachts voor.

Dergelijke installaties zijn ook ter beschikking in de wandelplaatsen en in de werkhuisen.

Het spreekt vanzelf dat de cellen van de nieuw gebouwde of nog te bouwen inrichtingen een volledige sanitaire uitrusting hebben of zullen hebben, zoals in de strafinrichting te Jamioulx, in de inrichting tot bescherming van de maatschappij te Paifve en in de nu in aanbouw zijde gevangenis te Lantin.

Artikel 12 : Het geachte lid vergist zich in de nummering. In feite bedoeld hij artikel 18 gezien hij spreekt over het individueel bed en beddegoed.

Het is zeker dat, in de strafinrichtingen, de situatie overeenstemt met de voorschriften van genoemde regel. Het individueel beddegoed wordt degelijk onderhouden en ververs.

Men moet erkennen dat onze hechtenisinstellingen verouderd zijn. Maar zij blijven erg behoorlijk en kunnen verbeterd worden door de middelen die ik hiervoor heb beschreven.

De overwegingen die ter tafel gelegd worden betreffende de inrichting tot bescherming van de maatschappij van Doornik vallen onder de bevoegdheid van mijn collega van Volksgezondheid die ook beroep moet doen op het Ministerie van Openbare Werken wanneer lokalen herbouwd of aangepast moeten worden.

Weldra zal de overbevolking van deze inrichting gedeeltelijk kunnen verholpen worden. Het eerste paviljoen van de nieuwe instelling te Paifve zal eindelijk, na de talrijke moeilijkheden die men op het stuk van de werving van personeel ontmoet heeft, binnen zeer korte tijd, zijn normale bestemming krijgen, d.w.z. geïnterneerde abnormalen opnemen.

Reeds nu kunnen 24 plaatsen bezet worden, getal dat tot 50 zal kunnen opgevoerd worden tegen het einde van het jaar en tot 80 begin 1977, wanneer de toelatingen tot aanwerving van personeel worden verleend.

Artikel 26, 1° :

Er bestaat geen enkele reden om te geloven dat de voorschriften van dit artikel niet nageleefd worden. Zij worden trouwens overgenomen door het ministerieel besluit van 12 juli 1971 en bestonden overigens reeds in het koninklijk besluit van 30 september 1905, houdende algemeen reglement van de gevangenis.

Het valt uiterst zelden voor dat gedetineerden op dit gebied hun beklag doen. Hun klachten worden in elk geval onderzocht, maar blijven doorgaans van elke grond ontbloot te zijn.

Artikel 30, 1° en artikel 31 :

Lijfstraffen, opsluiting in een donkere strafcel evenals elke wreedaardige, onmenselijke of verlagende sanctie, worden streng verboden in de strafinrichtingen van ons land.

Krachtens de artikelen 82 en volgende van het koninklijk besluit van 21 mei 1975 mogen slechts volgende straffen uitgesproken worden :

1. ontzegging van arbeid, lectuur, kantine, bezoeken, briefwisseling en andere krachtens de reglementering verleende gunsten;
2. de plaatsing in een strafcel wegens erge fouten of tuchteloosheid of wanneer andere straffen hun uitwerking hebben gemist.

Deze straf mag negen dagen niet te boven gaan en de gedetineerde die er het voorwerp van is moet eerst door de geneesheer onderzocht worden. Deze laatste moet schriftelijk verklaard hebben dat de gedetineerde in staat is die straf te ondergaan.

De strafcel is niet in het duister gehuld. Het gewoon meubilair werd er echter uit weggehaald.

De geneesheer moet elke dag de gestrafte bezoeken en verslag opstellen voor de directeur wanneer hij de mening toegedaan is dat de straf, om gezondheidsredenen, moet stopgezet worden.

Elke straf wordt uitgesproken door de directeur in tegenwoordigheid van de gedetineerde en na hem gehoord te hebben.

Bovendien heeft de ministeriële circulaire van 5 maart 1975 aan de directeurs voorgeschreven zo min mogelijk straffen uit te spreken die de gezinsrelaties kunnen schaden (beroving van bezoeken of correspondentie voor een zekere periode). Er bestaan trouwens genoeg gunsten (cinema, televisie, kantine, sport- en culturele activiteiten, bijvoorbeeld); het kan volstaan één ervan tijdelijk als sanctie op te heffen.

Het was noodzakelijk in deze aangelegenheid in detail te treden want het aantal en de belangrijkheid van de tuchtstraffen zijn een uitstekende weergave van de waarde van een penitentiair regime.

En ook om erg verwonderd te zijn wanneer het geachte lid verklaart « persoonlijk gezien te hebben hoe een jongeman een lijfstraf toegediend kreeg na een mislukte zelfmoordpoging in een toestand van zware depressie ».

Zo ter zake meer nauwkeurige inlichtingen kunnen gegeven worden (naam van de gedetineerde, betrokken inrichting, datum van het gewraakte feit) zal zeker een streng onderzoek ingesteld worden.

Artikel 52, 1°, en 60, 2° : De gebiedende voorschriften vervat in de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken zijn gekend. Het geval van de nagenoeg 140 Nederlandstalige geïnterneerden die zich in Doornik bevinden is enig voor de betrokken taalgemeenschap.

Maar zulks is ook het geval in tegenovergestelde zin vermits er zich nog Franstalige gedetineerden bevinden in het Vlaamse landsgedeelte : te Leuven, Oudenaarde, Sint-Andries en Merksplas.

En nochtans werd gedurende de laatste jaren een grote inspanning gedaan om de voorschriften van de wetgever te eerbiedigen; zo werden ontdubbeld op taalgebied :

- de gevangenis te Turnhout;
- de rijksweldadigheidskolonie te Wortel (nieuwe inrichting te Saint-Hubert die eveneens de Franstalige landlopers van Merksplas opgenomen heeft);
- de gevangenis te Mechelen die gedetineerden afkomstig uit heel het land, wegens niet opzettelijke misdrijven, opnam (zij zijn thans in Hoogstraten of Marneffe naargelang het om Nederlandstaligen of Franstaligen gaat).

De centrale gevangenis van Leuven zal ontdubbeld worden van zodra de nieuwe gevangenis van Lantin (thans in opbouw) zal voltooid zijn.

Wat meer in het bijzonder de Nederlandstalige geïnterneerden van Doornik aangaat, is een gedeeltelijke oplossing in zicht. De inrichting tot bescherming van de maatschappij van Paifve gaat eerstvolgende geleidelijk de Franstalige geïnterneerden van Merksplas kunnen opnemen. Aldus zullen daar plaatsen vrijkomen die door een zestigtal Nederlandstaligen van Doornik kunnen bezet worden.

Te dien einde zal contact genomen worden met de heren Voorzitters van de Commissies tot bescherming van de maatschappij die wettig de enige bevoegden zijn om de overbrenging voor te schrijven.

Artikel 67, 4° : De zaak betreft hoofdzakelijk mijn collega van Volksgezondheid, in wiens naam ik trouwens een verklaring zal voorlezen.

Het ligt uitsluitend in de bevoegdheid van de rechters te beslissen of op de delinquent al dan niet de wet tot bescherming van de maatschappij zal toegepast worden.

Inzake behandeling, zijn het tot nu toe juist de geïnterneerden geweest die in de bijzondere afdelingen van strafinrichtingen werden geplaatst, die het minst een therapeutische behandeling vergden. Het is zeker dat op dit gebied nog vorderingen kunnen gemaakt worden maar men heeft af te rekenen met moeilijkheden inzake recrutering van gespecialiseerd personeel.

Artikelen 68 en 69 : In de mate waarin deze bepalingen de inrichtingen voor strafuitvoering betreffen, worden ze nageleefd gezien de specialisatie van deze instellingen en de spreiding van de veroordeelden in het licht van hun persoonlijke karakteristieken. Slechts enkele problemen van overbevolking kunnen, in bepaalde gevallen, moeilijkheden scheppen.

Wanneer men de instellingen en afdelingen tot bescherming van de maatschappij beoogt, doet de toestand zich althans als volgt voor :

A. — Drie instellingen kunnen Nederlandstalige geïnterneerden opnemen :

- Merksplas : rustige, arbeidsbekwame en voor het gemeenschapsleven geschikte zieken;
- Turnhout : af te zonderen zieken, gekozen onder de minst gevaarlijken wier toestand geen bijzondere geneeskundige zorgen vereist

en die aan een wederopvoedend regime kunnen onderworpen worden;

— Doornik : de zieken die niet in één van beide categorieën voorkomen.

B. — Twee instellingen ontvangen de Franstalige geïnterneerden : Doornik en Merksplas.

Paifve, dat in aanbouw is, zal een polyvalente instelling zijn; één paviljoen met zeer grote veiligheidsgraad, twee paviljoenen met grote veiligheidsgraad en drie paviljoenen met gemiddelde veiligheidsgraad. Op die wijze zal het mogelijk zijn gedifferentieerde behandelingen toe te passen.

Maar men mag niet uit het oog verliezen dat de wet van 1 juli 1964 (artikel 14) de bevoegde commissies toelaat « om therapeutische redenen en bij speciaal met redenen omklede beslissing, de plaatsing en bewaring te gelasten in een inrichting die daarvoor geschikt is uit het oogpunt van veiligheid en verzorging ».

Deze mogelijkheid moet, theoretisch althans, in parallel gebracht worden met wat het geacht lid in Denemarken heeft kunnen ervaren.

Voor het overige spreekt het vanzelf dat indien gekwalificeerd personeel moet aangeworven worden, het moet bezoldigd worden naargelang zijn capaciteiten. Men kan het hartsgrondig betreuren, maar het gaat hier om een probleem dat aan elke minister in het bijzonder ontsnapt, gezien de weddeschalen voor het geheel van het rijkspersoneel vastgesteld worden.

Artikel 77, 1° :

1. Volgens het positief recht bestaat de mogelijkheid om de opbrengst van de arbeid van geïnterneerden in een reservefonds te storten waarover zij slechts ten bedrage van de helft zouden mogen beschikken tijdens de vrijheidsberoving, de andere helft zou voorbehouden zijn om een uitgangskas te vormen. Bedoelde regel, vervat in het algemeen reglement van de strafinrichtingen (artikelen 66 en 67) is immers gesteund op het laatste lid van artikel 30bis van het Strafwetboek dat alleen van toepassing is op veroordeelden tot dwangarbeid, opsluiting of gevangenisstraf.

Het vormen van een uitgangskas is een middel tot voorbereiding op reclassering voor de veroordeelden. Het is zelfs het enige rechtstreeks reclasseringsmiddel voor de veroordeelden die hun straf volledig uitboeten. Voor de geïnterneerden die steeds eerst op proef in vrijheid worden gesteld vooraleer zij een definitieve invrijheidstelling bekomen, is het probleem van de reclassering op een veel ruimer vlak te situeren. De wet voorziet trouwens dat zij aan een sociaal-geneeskundige voogdij worden onderworpen (artikel 20, wet van 1 juli 1964) waar het probleem van de onmiddellijke tewerkstelling van een enorm groter belang is dan het bezit van een uitgangskas.

2. Wat betreft de toepassing op de geïnterneerden van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, meer bepaald van artikel 56 van deze wet die in uitkeringen voorziet in geval van arbeidsongeschiktheid van meer dan 66 pct. dient vastgesteld te worden dat de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormale en gewoontemisdadigers en voormeld artikel 56 twee verschillende toepassingsgebieden hebben die soms wel kunnen samenvallen, maar toch niet noodzakelijk identiek zijn in de zin dat de toepassing van de wet van 1 juli 1964 automatisch deze van artikel 56 van de wet van 9 augustus 1963 zou meebrengen.

De gerechtigde die geïnterneerd wordt kan enkel op grond van een individuele beslissing arbeidsongeschikt verklaard worden bij toepassing van artikel 56 van de wet van 9 augustus 1963. Daaruit volgt noodzakelijk dat de ene persoon de uitkeringen van de wet van 9 augustus 1963 zal genieten daar waar de andere uitgesloten is, ofschoon ze beiden in hetzelfde institutioneel milieu geplaatst zullen zijn bij toepassing van een andere wet, te weten die van 1 juli 1964.

3. Volgens de bepalingen van kracht vóór het uitvaardigen van de wet van 1 juli 1964 werden de onderhoudskosten ten laste gelegd van de geïnterneerde zelf of van de persoon die hun levensonderhoud verschuldigd was, indien zij in staat waren die te betalen (koninklijk besluit van 14 augustus 1933 dat een artikel 23bis inlste in de wet van 9 april 1930).

De wetgever van 1964 heeft de principiële terugbetaling van de onderhoudskosten beperkt tot de gevallen waar de geïnterneerden in een privé inrichting worden opgenomen (artikel 27 van de wet). Vastgesteld werd immers dat het financieel resultaat van de terugbetaling aan de Staat onbeduidend was — hetgeen wellicht sedert de toepassing van de wet van 9 augustus 1963 nu wel enigszins anders zou kunnen zijn maar waarvan de uitwerking ook nu nog sterk dient gerelativeerd te worden daar naar ruwe schatting slechts 1 op 7 personen gerechtigden zijn — en dat bovendien en wel hoofdzakelijk, wanneer de terugbetaling ten laste valt van de geïnterneerde, die

maatregel hem berooft van de middelen om zijn reclassering te bevorderen, niet alleen omdat hij alsdan over minder financiële middelen beschikt bij invrijheidstelling maar vooral omdat het eerste slachtoffer het gezin van de geïnterneerde zou zijn, hetgeen dan weer als gevolg kan hebben dat het gezinsverband verbroken wordt.

Wat de handelingsbekwaamheid van de geïnterneerde betreft dient aangestipt te worden dat inderdaad de toepassing van de wet van 1 juli 1964 op de persoon van de geïnterneerde *ipso jure* geen uitwerking op burgerlijk vlak heeft.

Om deze redenen heeft de wet bepaald dat een geïnterneerde die noch onbekwaam is verklaard noch onder voogdij staat krachtens andere wettelijke beschikkingen, in het kader van de wet van 1964 een voorlopige bewindvoerder kan toegewezen worden indien zijn belangen zulks eisen (artikel 29).

De voorlopige bewindvoerder wordt aangewezen ofwel door de Commissie tot bescherming van de maatschappij ofwel door de vrederechter die daartoe wordt aangezocht door voormelde commissie. De tussenkomst van de Commissie tot bescherming van de maatschappij is echter niet de enige weg. De vrederechter kan immers ambtshalve optreden of op verzoek van de geïnterneerde, de bloedverwanten, de echtgenoot, de schuldeisers, de Procureur des Konings of enig andere belanghebbende.

De minimumregels bepalen niet dat de geschikte geïnterneerde verplicht is te werken. In artikel 72, 2° wordt alleen gezegd dat de gedetineerde-veroordeelde aan verplichte arbeid kan onderworpen worden.

In het Belgisch stelsel wordt de arbeid van geïnterneerden opgevat als een medische aangelegenheid met therapeutisch doel. Deze houding is overigens conform aan het grondbeginsel dat de internering principieel geen straf is maar voor de maatschappij een beveiliging en voor de geïnterneerde een behandeling inhoudt.

Nog enkele woorden aangaande artikel 78, 1°.

Het aan de ongeletterden en jeugdige gedetineerden te verstrekken onderricht verdient zeker de aandacht.

Beide categorieën beschikken over diverse mogelijkheden : in bepaalde inrichtingen worden cursussen gegeven door personeelsleden, in andere door personen die niet tot de administratie behoren; ook kunnen ze kosteloze of betaalde cursussen per brief volgen.

Maar men mag niet uit het oog verliezen, in de eerste plaats, dat het aantal ongeletterden laag ligt en, vervolgens, dat vele gedetineerden weinig zin voor volharding in de inspanning opbrengen.

Indien nochtans op dit gebied niets mag verwaarloosd worden moet, volgens mij, de grootste aandacht uitgaan naar de theoretische en praktische vakopleiding. Op dit gebied zijn de verwezenlijkingen zeker niet te verontachtzamen.

Het behoort de Minister van Justitie niet toe te oordelen of er te veel psychopaten geïnterneerd zijn en of het niet beter zou zijn ze op te sluiten als « recidivisten ». Het parlement stemt de wetten, de rechterlijke macht past ze toe en, uiteindelijk, wordt aan de uitvoerende macht — hier de Ministers van Volksgezondheid en van Justitie — gevraagd het mirakel van een succesvolle reclassering in de maatschappij te bewerken van een groot aantal landgenoten die zeer dikwijls sedert hun prilste jeugd, in inrichtingen verbleven hebben, die zwaar geleden hebben onder een gebrek aan affectiviteit, die in de loop van hun jeugd jaren in de misdadigheid gevallen zijn en na een lang en droevig wedervaren vóór de rechtbanken terecht komen om uiteindelijk in de strafinrichtingen te belanden.

Men moet een evaluatie maken van wat te hunnen opzichte op de meest diverse niveaus in het werk gesteld wordt : nauwe samenwerking met al de Belgische universiteiten en hun navorsers gespecialiseerd in de menswetenschappen, financiële steun van het Fonds voor Collectief Fundamenteel Onderzoek, vakopleiding in de instellingen, culturele en sportactiviteiten dank zij de intense medewerking van personen van buiten, ateliers vrije expressie...

Het is voorzeker niet mogelijk meer te doen met de middelen waarover we beschikken.

Het valt ook nog te bewijzen dat de hervalling erg zou verminderen mocht de administratie over een groter contingent specialisten in menswetenschappen beschikken.

Vermits door interpellant gesproken werd van een Skandinaafs land, mag men hier de vaststelling aanhalen van een hoog ambtenaar van het Zweeds penitentiair bestuur, die de vrijmoedigheid had te zeggen dat de tussenkomst op penitentiair gebied van een groot aantal van die specialisten het verhoopte resultaat niet opgeleverd heeft.

We moeten nog terugkomen op een bijzonder punt van de interpellatie : « Men zou in Vlaanderen voor de zware geestesgestoorden

en de criminele psychopaten een inrichting moeten bouwen als tegenhanger van Paifve ».

Dit probleem wordt niet uit het oog verloren. Oplossingen werden gezocht in samenwerking met psychiaters die privé instellingen besturen en er zijn nog onderhandelingen aan de gang.

Reeds nu kunnen we hopen dat, zoals reeds gezegd werd, een zestigtal Nederlandstalige geïnterneerden dit jaar nog naar het Vlaamse land kunnen terugkeren.

Het zijn de tachtig anderen die grote zorgen baren, zozeer is hun geestestoestand gestoord. Hier raakt men werkelijk het probleem, niet alleen van een eventuele genezing, maar ook en vooral van een doelmatige bescherming van de maatschappij.

Ik wil het ook hebben over de noodzakelijke verbeteringen die dienen aangebracht aan de wet van 1 juli 1974 tot bescherming van de maatschappij.

1. Nopens de duur van de internering stelt het geacht lid de vraag of de internering die door de rechterlijke beslissing wordt uitgesproken voor een onbepaalde duur, niet kan vervangen worden door een internering van beperkte duur, zoals dit sedert 1973 in Denemarken het geval zou zijn.

Mag ik de geachte interpellant eraan herinneren — zoals ik tijdens een onderbreking reeds heb gedaan — dat het systeem thans in Denemarken in voege, eveneens in België van toepassing was vóór de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij.

Het oorspronkelijk artikel 7, tweede lid, van de wet van 9 april 1930 bepaalde immers dat de rechterlijke beschikking de interneringstermijn vaststelde. Deze termijn bedroeg vijf jaar en kon volgens artikel 19 van dezelfde wet tien jaar bedragen, indien het feit strafbaar was met dwangarbeid of met buitengewone of levenslange hechtenis. Zij werd op vijftien jaar gebracht indien het feit strafbaar was met de dood.

Welnu, tijdens de bespreking van het ontwerp van wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, dat de wet van 1 juli 1964 zou worden, heeft de Commissie voor de Justitie van de Senaat gemeend het artikel 7 grondig te moeten wijzigen door de schrapping van het beginsel volgens hetwelk de rechterlijke beslissing de duur van de internering diende te bepalen.

De commissie heeft haar beslissing als volgt verantwoord:

« Na de omstandige bespreking heeft uw commissie erkend dat zulk een tijdschaal helemaal geen rekening houdt met de beginselen zelf van de wet die de geïnterneerde als een onverantwoordelijke zieke beschouwt, en dat zij bovendien in tegenspraak is met andere bepalingen van de wet waarbij alle bevoegdheid overgelaten wordt aan de overheden die de geïnterneerde in vrijheid kunnen stellen vóór het verstrijken van de bepaalde termijn of de internering kunnen verlengen na het verstrijken van die termijn. Tenslotte werd nog opgemerkt dat die — bedrieglijke — tijdsbepaling van vijf, tien of vijftien jaar door het publiek dikwijls overdreven streng of gevaarlijk toegevend wordt geacht, terwijl zij bij de geïnterneerde een voor zijn behandeling weinig bevorderlijke geestestoestand in stand kon houden.

» Deelt de Senaat deze zienswijze, waarmede de Minister van Justitie zich verenigd heeft, dan zal de beschikking die de internering gelast, helemaal niet meer vooruitlopen op de duur ervan, welke duur — zoals in het verleden trouwens — volledig zal afhangen van het advies van de bevoegde Commissie tot bescherming van de maatschappij. »

De interpellant zal het met mij eens zijn dat de objectieven die de wetgever in 1964 er toe geleid hebben bij de rechterlijke beslissing tot internering de duur ervan niet meer nader te bepalen, nog steeds hun waarde behouden en er bijgevolg geen redenen voorhanden zijn het systeem door de wetgeving van 1964 ingevoerd, te wijzigen.

Ik wens hier enkel aan toe te voegen, dat thans door de Commissie voor de Justitie van de Senaat een wetsvoorstel behandeld wordt (Stuk Senaat 274, B.Z. 1974 n° 1), dat er toe strekt aan de geïnterneerde of zijn advocaat de mogelijkheid tot verzet (d.i. in werkelijkheid een hoger beroep) te verschaffen, tegen de beschikkingen van de Commissie tot bescherming van de maatschappij, die de invrijheidstelling afwijst.

2. Wat betreft het voorstel van de achtbare interpellant, om de uitspraak van de Commissie tot bescherming van de maatschappij, onmiddellijk aan de geïnterneerde mede te delen, houd ik er aan het geachte lid op het volgende te wijzen.

De wet bepaalt, in zijn artikel 18, dat de commissie zich op de hoogte houdt van de toestand van de geïnterneerde en zich met het

oog daarop kan begeven naar de plaats waar de persoon zijn internering ondergaat. Zij kan ook die taak aan één van haar leden opdragen.

Anderzijds is het zo dat de commissie opgericht is bij de psychiatrische afdelingen en aldaar haar zittingen houdt (artikel 12 van de wet).

Wanneer een commissie van de mogelijkheid haar geboden door de wetgever om de geïnterneerde in de inrichting te bezoeken gebruik maakt, dan is dit om zich op de hoogte te houden van de toestand van de geïnterneerde en niet om daar ter plaatse een beslissing te treffen. Die beslissing kan immers pas achteraf genomen worden, te weten wanneer de commissie zitting houdt in de plaats waar zij is opgericht.

Dat er een zekere tijd verloopt tussen het tijdstip waarop de commissie haar informatie ter plaatse neemt en dit waarop ze zitting houdt in de zetel waar ze is opgericht is bijna onvermijdelijk.

Op te merken valt dat wat de mededeling van de beslissing genomen ter zitting betreft, strikte regelen gelden. De wet bepaalt immers in artikel 19 dat de beslissing tot invrijheidstelling uitvoerbaar wordt twee dagen nadat ze is gewezen, maar dat met instemming van de procureur des Konings de betrokkene onmiddellijk in vrijheid kan gesteld worden.

Ik meen derhalve, dat ook nopens dit punt geen redenen voorhanden zijn om de wet van 1 juli 1964 te wijzigen.

De achtbare heer Minister van Volksgezondheid heeft mij gevraagd de volgende inlichtingen in verband met de interpellatie van de heer Valkeniers mede te delen.

De heer Minister van Volksgezondheid wil zich beperken tot het verstrekken van een antwoord op de precieze vragen betreffende de afdeling tot bescherming van de maatschappij van het psychiatrisch ziekenhuis van Doornik.

De afgelopen jaren was er een technicus die instaat voor het verf- en onderhoudswerk in dienst; maar het ziekenhuis kan ook een beroep doen op gespecialiseerde firma's. Er werd trouwens door de lokale directie een openbare aanbesteding gedaan om sommige gangen te restaureren. Verschillende paviljoenen moeten inderdaad worden opgefrist, maar in sommige gevallen werden de werkzaamheden uitgesteld omdat werken zullen worden uitgevoerd aan de sanitaire installatie en de verwarming of dat sommige lokalen niet verder zullen worden gebruikt of verbouwd.

Wat betreft de overbevolking van de lokalen, de hygiëne en het naleven van de minimale regels voor de behandeling van de geïnterneerden vastgesteld door internationale congressen en conventies, meen ik te mogen beweren dat een grote inspanning werd geleverd en verder zal worden doorgedreven: het aantal patiënten opgenomen in Doornik is tijdens de laatste jaren met ongeveer 200 eenheden verminderd. In sommige slaapzalen zullen binnenkort schotten worden aangebracht en bepaalde sanitaire installaties werden vernieuwd. Spijtig genoeg is het aantal bedden in sommige slaapzalen nog veel te hoog maar het is onjuist te beweren dat de patiënten geen gebruik kunnen maken van de sanitaire installaties. De inrichting te Doornik bestaat uit individuele kamers, kamers voor drie personen en slaapzalen. Er zijn evenwel geen kamers voor twee personen. Met uitzondering van enkele isoleringskamers vindt men in alle individuele kamers een tafel, een stoel en een kast.

Er worden ook werken uitgevoerd in verband met de bescherming tegen brandgevaar: bij onderhandse aanbesteding van 19 november 1975 werd een onderneming aangewezen om een uitrusting te leveren tot bestrijding van het brandgevaar voor een bedrag van ongeveer 1 miljoen. Bovendien werd in februari 1976 een totaal bedrag van ongeveer 19 miljoen vastgelegd voor het uitvoeren van bepaalde werken zoals noodtrappen, brandwerende schotten, beveiliging van het gebint, enz. Voor 1976 zijn nog andere werken gepland.

De vervanging van de houten vloer wordt niet in het vooruitzicht gesteld omdat genoemde vloer op een betononderlaag rust. Algemeen gezien zijn de normen inzake hygiëne en comfort in de ziekenhuizen van toepassing op de inrichting te Doornik gelet op de integratie van gesloten psychiatrische inrichtingen binnen het raam van de wet op de verplichte oprichting van een plaatselijk Comité voor hygiëne. De geneesheren-inspecteurs van mijn departement houden zich bezig met problemen zoals hygiëne, overbevolking en menselijke behandeling van de patiënten en wanneer zij ter plaatse gaan bespreken zij dergelijke onderwerpen met de verantwoordelijken van de inrichtingen.

Ik kan er nog aan toevoegen dat een nieuw infirmeriepaviljoen binnenkort wordt opgericht (de plannen werden gemaakt door het Ministerie van Openbare Werken) en dat de voorontwerpen van ziekenhuispaviljoenen, bestemd om de meest verouderde vleugels van de

inrichting te vervangen, korte tijd geleden aan de administratie van Volksgezondheid werden voorgelegd.

Dezelfde administratie werd niet in kennis gesteld van een lijfstraf toegediend zoals door de achtbare interpellant werd voorgebracht. Ook hier vraagt de minister hem op de hoogte te stellen van meer precieze gegevens.

In verband met de Nederlandstalige geïnterneerden, heb ik reeds de nodige uitleg verschaft wat betreft de intenties van het departement van Justitie.

Net zoals de heer Valkeniers, betreurt ik dat het aantal geneesheren, psychologen, maatschappelijke assistenten, verplegers en paramedici in de psychiatrische inrichting te Doornik ontoereikend is en het in elk geval niet mogelijk maakt aangepaste individuele behandelingen in te schakelen. Precies daarom werd een uitbreiding van de personeelsformatie goedgekeurd waarbij vooral de nadruk werd gelegd op gekwalificeerd personeel.

De examens voor de aanwerving van de eerste bijkomende personeelsleden (geneesheren, psychologen, verplegers) werden reeds georganiseerd of zijn nog aan de gang. Een apotheker werd reeds aangeworven. Twee onderwijzers zijn eveneens vermeld (in het verleden hebben vrijwilligers jarenlang onderwijs verstrekt aan pedagogisch geretardeerden).

Het is nochtans overdreven te beweren dat er te Doornik geen behandeling mar louter toezicht wordt georganiseerd. Zo worden er dagelijks somatische aandoeningen verzorgd, worden er geneesmiddelen toegediend in het raam van psychiatrische behandelingen en wordt de psychotherapie gebruikt; ook de bezigheidstherapie komt ruimschoots aan bod.

Te Doornik ontvangen de geïnterneerden grosso modo 35 à 90 frank per dag voor het werk dat zij verrichten. Die vergoeding is ontoereikend en maakt het niet mogelijk een kapitaal samen te stellen in het vooruitzicht van de dag dat zij de inrichting zullen verlaten. De verantwoordelijken zijn er zich van bewust dat een verhoging zich opdringt.

Het is bovendien inderdaad waar dat bepaalde geïnterneerden het voordeel genieten van een toelage van de ziekteverzekering; voor de begunstigde is dat wel positief maar dit roept ongelijkheden in het leven. Er kan wel worden overwogen de geïnterneerden de betaling van 50 frank per dag op te leggen als het om een langdurig verblijf gaat — zoals dat voor de andere geesteszieken het geval is — maar daarbij mogen wij niet uit het oog verliezen dat de opname een opgedrongen maatregel is voor sommige geïnterneerden en dat bepaalde kringen niet aanvaarden dat bedoelde patiënten die gedwongen opname bovendien gedeeltelijk moeten betalen. Die mening deel ik niet.

In de praktijk krijgen de meeste zieken die te Doornik zijn geïnterneerd de mogelijkheid om te werken en dat doen zij ook in de mate van hun fysische en psychische mogelijkheden.

Bepaalde opmerkingen en/of verwijten die de heer Valkeniers stuurt aan de psychiatrie in België, binnen het raam van de bescherming van de maatschappij, zijn ongetwijfeld verantwoord: het zijn hoofdzakelijk de middelen die ontbreken. Ik hoop te hebben aangetoond dat alle verantwoordelijken zich bewust zijn van die toestand en alles in het werk stellen om die stand van zaken te verhelpen.

Tot slot zou ik verder willen gaan en eraan herinneren dat de ganse psychiatrie van het land gedurende lange tijd erg is achtergebleven maar dat ze nu in volle ontwikkeling is.

De vernieuwing wordt vooral in het wetgevend vlak doorgevoerd (wet op de ziekenhuizen, nieuwe normen voor de ziekenhuisopname, planning met beperking van het aantal bedden en mogelijkheid van gedeeltelijke ziekenhuisopname, koninklijk besluit op de extramurale ziekenhuisdiensten en wetsontwerp op de bescherming van de persoon en de bezittingen van de geesteszieken). Ook op het financieel vlak is er vernieuwing (meer bepaald geregelde verhoging van de verpleegprijs per dag).

Binnen de grenzen die stroken met de planning, de aanwerving van geschoold personeel en een gepaste verdeling van de begrotingslast die inherent is aan een merkbare verbetering van de verzorging, zullen de erkenningen van de diensten onder index A en index T worden verleend voor zover deze overeenstemmen met de hoger geschetste nieuwe beleidslijnen.

Ziedaar, Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren, het antwoord dat ik zoveel mogelijk volledig heb willen geven aan de heer Valkeniers. Ik hoop dat het zal hebben voldaan.

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, eerst en vooral zou ik enkele opmerkingen willen maken aangaande het antwoord van de Minister van Volksgezondheid.

Wel, het komt mij toch voor alsof het indienen van mijn interpellatie en mijn herhaalde bezoeken aan Doornik en andere instellingen wel iets bijgebracht hebben.

Wanneer ik hoor dat men nu plots overgaat tot het aanwerven van personeel, het bouwen van een nieuw paviljoen en tot het verbeteren van de sanitaire uitrusting en dergelijke — dat nu allemaal mogelijk is op enkele maanden tijd wanneer vroeger reeds jaren vanuit de instelling zelf gehamerd en gesmeekt werd om verbeteringen te bekomen — moet ik toch zeggen — en dat werd volmondig toegegeven — dat daar iets spaak liep en dat het tijd werd dat hier in het parlement ook een initiatief in die zin genomen werd.

Daar waar ik niet akkoord ga met de minister is waar hij zegt dat ik mij vergis wanneer ik heb beweerd dat er geen gebruik kan worden gemaakt van de sanitaire installaties. Ik spreek dat volkomen tegen en ik kan hier ook bewijzen naar voor brengen. Hoe kan men gebruik maken van de sanitaire installatie wanneer in een slaapzaal van zestig bedden geen enkel W.C. bestaat en tijdens de nacht de deuren hermetisch gesloten zijn en door kloppen het niet mogelijk is die deur te laten openen?

U hebt ook gezegd dat in de individuele kamers in Doornik iedereen wel een tafel en een stoel heeft. Goed, maar ik kan de foto's tonen van een zaal van zestig bedden, waar geen enkele tafel of geen enkele stoel voorhanden is, evenmin als kastjes. Wij staan daar werkelijk voor een beschamende toestand waarin zestig mensen samengedruwd worden in een hok. Wanneer u dit niet gelooft dan hoeft u zelf eens naar Doornik te gaan kijken.

Ik ga ook niet akkoord wanneer men zegt dat alleen die mensen daar tegen hun wil zitten. Iemand die gecolloqueerd is verblijft ook tegen zijn wil in die instelling en toch moet die persoon vanaf de 41^e dag vijftig frank bijdragen. Ik ga dus niet akkoord met het onderscheid want ze worden allebei beroofd van hun vrijheid.

Mijnheer de Minister van Justitie, in het kader van uw beleid moet u natuurlijk trachten een verklaring te vinden voor de toestand zoals hij is.

Ik heb gezegd dat ik betreurt dat die mensen daar opgesloten zitten en dat men een onderscheid heeft gemaakt tussen diegenen die genieten van het RIZIV en diegenen die er niet van genieten. U zegde onder meer dat de eerste slachtoffers de familie's waren. U zegde eveneens dat wanneer ze naar buiten gaan over zekere reserves moeten beschikken. Dit is ook zo voor de gecolloqueerde. Een gecolloqueerde die buitengaats heeft het nadien ook zeer moeilijk om werk te vinden en zich te integreren in de maatschappij, ook hij zou die 1500 frank zeer goed kunnen gebruiken.

U heeft ook gezegd dat het voor de gecolloqueerden mogelijk is een deel van het geld dat hen toekomt aan een speciaal fonds toe te vertrouwen en dat dit zeer zelden gebeurt voor de geïnterneerden.

Mijnheer de Minister, ik zou een beroep willen doen op u om na te gaan of het niet mogelijk zou zijn die maatregel algemeen toe te passen.

Wanneer men toestanden hoort die niet verantwoord zijn — zoals deze die ik heb aangeklaagd — bv. dat iemand 10000 frank krijgt terwijl ze thuis armoede lijden, dan is het onze plicht dit in de mate van het mogelijke te voorkomen.

In het begin van uw antwoord heeft u ook beweerd dat de lokalen, wanneer het gaat om niet individuele kamers, comfortabel zijn ingericht. Ik weet niet wat uw mening is over comfort, maar ik houd er een andere mening op na. Die lokalen zijn in de meeste van de instellingen niet comfortabel, zeer ouderwets en vatbaar voor wijzigingen in een zeer nabije toekomst.

U hebt over artikel 26 gesproken betreffende « inspectie door geneesheer ». Als die inspectie ernstig gebeurt en het verslag degelijk is opgesteld, dan moet het alleszins toch tot u zijn doorgedrongen dat bepaalde van onze instellingen absoluut niet voldoen aan de eisen zoals ze vandaag worden gesteld. Zo niet meen ik dat gij zeker die geneesheren die de inspecties doen, zoudt moeten op de vingers tikken en hun zeggen dat hun inspectie onvolledig is en niet gebeurt zoals het hoort.

U hebt ook gesproken over gedifferentieerde behandeling in Païfve en het onderscheid gemaakt tussen zeer grote veiligheid, grote veiligheid en middelmatige veiligheid. Ik zie niet goed in wat dit te maken heeft met een gedifferentieerde behandeling nl. of de patiënt nu in een

paviljoen vertoeft met zeer grote of met grote veiligheid. Ik geloof dat u daar bevestigt wat ik gezegd heb, nl. dat de meeste van die mensen gewoon worden aangehouden en dat er praktisch geen sprake is van behandeling.

U hebt ook gezegd dat wij vroeger over een beperkte duur beschikten en dat het nu een onbeperkte duur is en dat gij praktisch de kans niet ziet om daar iets aan te veranderen.

Ik meen nochtans dat de meeste mensen die de twee systemen gekend hebben, en u kunt daarover spreken met de directeurs van uw instellingen, erkennen dat een beperkte duur veel gemakkelijker om dragen is voor de patiënt.

U meent het tegenovergestelde te moeten aanhalen, maar ik geloof dat u niet met voldoende geïnterneerden hebt gesproken, want dit is volgens mij het zwaarste om dragen voor de geïnterneerde, en ik heb er tientallen ondervraagd de laatste maanden, niet te weten of de behandeling vijf jaar of vijftien jaar zal duren.

Wat nu de onmiddellijke beslissing betreft, dit is volgens mij zeer eenvoudig. Wanneer de Commissie van sociaal verweer ter plaatse is, de patiënt en eventueel zijn raadsman heeft gehoord, kan onmiddellijk de beslissing genomen worden. Zij laten hem gaan of zij laten hem niet gaan, maar het gaat niet op dat er moet gewacht worden tot wanneer zij daarover een officieel verslag hebben ingediend; op deze wijze verlopen er weken vooraleer de patiënt de beslissing kent. Derhalve, het gaat hier toch om een medische beslissing, de patiënt kan op dat ogenblik terug verantwoordelijk worden gesteld voor zijn daden en hiervoor heeft men toch geen weken nodig om de beslissing te nemen. Ofwel verklaart men dat hij verantwoordelijk is voor zijn daden, ofwel geeft men aan de patiënt een kans en laat men hem de instelling verlaten « op proef ».

Het is logisch dat u tracht bepaalde van die toestanden te verklaren en in het kader van de wet te plaatsen, maar ik geloof niet dat wij moeten zegen dat het goed is omdat het wettelijk is.

Dat is ook een van de redenen geweest van mijn interpellatie, nl. dat ik graag zou hebben dat bepaalde van die toestanden van dichtbij zouden onderzocht worden en dat men zou nagaan of het niet mogelijk is daaraan te verhelpen.

De regering neemt op dit ogenblik 85 pct. van al het wetgevend werk op zich, — men zegt wel dat de taak bij de Kamer berust, maar ik stel vast dat 85 pct. uitgaat van de regering — en niets belet u wanneer die commissie tot conclusies komt, eventueel wijzigingen aan te brengen aan de wetgeving in de verschillende aspecten.

Verder dank ik u omdat u duidelijk hebt aangetoond, en vooral de Minister van Volksgezondheid, dat het nodig was dat wij voor deze mensen die in een instelling vertoeven ook eens tussenkamen; deze mensen hebben praktisch niemand die hun tolk kan zijn in deze vergadering en wij moeten trachten hier ook voor hen een lotverbetering te bekomen.

De heer Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellatie werden twee moties neergelegd.

Deux ordres du jour ont été déposés en conclusion de cette interpellation.

De eerste door Mevr. Maes en de heer Babylon; ze luidt als volgt :

« De Kamer,

» gehoord hebbende de interpellatie van de heer Valkeniers tot de Ministers van Justitie en van Volksgezondheid over de inbreuken op de minima-regels voor de behandeling van gedetineerden, respectievelijk geïnterneerden zoals deze vastgesteld werden door het eerste Congres van de Verenigde Naties in 1955 te Genève en herzien door de Resoluties in het Ministercomité van de Raad van Europa op 10 januari 1973 en over de noodzakelijke verbeteringen die dienen aangebracht aan de wet op de bescherming van de maatschappij;

» kan zich niet volledig akkoord verklaren met het terzake gevoerd beleid en constateert dat dringend een einde moet worden gemaakt aan de inbreuken op de minima-regels en dat noodzakelijke verbeteringen moeten worden aangebracht aan de wet op de bescherming van de maatschappij,

» en gaat over tot de orde van de dag. »

Le premier, par Mme Maes et M. Babylon, est libellé comme suit :

« La Chambre,

» ayant entendu l'interpellation de M. Valkeniers à M. le Ministre de la Justice et à M. le Ministre de la Santé publique sur les infractions aux règles minimales en matière de traitement des détenus ou des personnes internées, telles qu'elles ont été fixées par le premier Congrès des Nations Unies en 1955, à Genève et revues par les Résolutions du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe en date du 19 janvier 1973, ainsi que sur les améliorations nécessaires qui doivent être apportées à la loi de défense sociale;

» ne peut marquer son accord total sur la politique menée en ce domaine et constate qu'il est urgent de mettre un terme aux infractions aux règles minimales et que les améliorations requises doivent être apportées à la loi de défense sociale,

» et passe à l'ordre du jour. »

De tweede, een eenvoudige motie, werd getekend door de heer Blanckaert.

Le second ordre du jour, pur et simple, est signé par M. Blanckaert.

De stemming over deze moties zal later plaatshebben.

Le vote sur ces ordres du jour aura lieu ultérieurement.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

La séance est levée.

De vergadering wordt gesloten.

— La séance est levée à 19 h 45 m.

De openbare vergadering wordt gesloten te 19 u. 45 m.

Prochaine séance publique demain à 14 heures.

Volgende openbare vergadering morgen te 14 uur.

QUESTIONS — VRAGEN

Questions et réponses écrites

Article 71 du règlement

Des questions ont été remises au bureau par Mme Adriaenssens, MM. Anciaux, Baert, Baudson, Bourgeois, Brimant, Burgeon, Coens, Damseaux, Dehousse, Mlle Devos, MM. De Wulf, Diegenant, Kuijpers, Laridon, Olaerts, Van Dessel, Van Hoorick, E. Vansteenkiste et L. Vansteenkiste.

Schriftelijke vragen en antwoorden

Artikel 71 van het reglement

Vragen werden ter tafel gelegd door Mevr. Adriaenssens, de heren Anciaux, Baert, Baudson, Bourgeois, Brimant, Burgeon, Coens, Damseaux, Dehousse, Mev. Devos, de heren De Wulf, Diegenant, Kuijpers, Laridon, Olaerts, Van Dessel, Van Hoorick, E. Vansteenkiste en L. Vansteenkiste.